

87. Заседание

Петъкъ, 24 априль 1925 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Найденовъ, въ 16 ч. 35 м.)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля г. секретаря да направи провѣрка на присъжтстваващитѣ г. г. народни представители.

Секретарь Н. Савовъ (д. сг): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъжтствували следнитѣ народни представители: Алиевъ Афузъ Саджъ, Агушевъ Еминъ, Ангеловъ Исая, Аптуловъ Хюсни, Байтовъ Никола, Бозвелдиевъ Константинъ, Бояджиевъ Хасанъ-ефенди, Братановъ Почо, Буровъ Атанасъ, Велиновъ Тончо, Волевъ Борисъ, Ганевъ Венелинъ, Господиновъ Христо I, Гургутски Рангелъ, Дилановъ Минчо, Думановъ Тончо, Давидовъ д-ръ Хаимъ, Ёминовъ Бекиръ Саджъ Мехмедовъ, Каранджуловъ Иванъ, Косовски Георги, Лазовъ Стоянъ, Маджаровъ Михаилъ, Малиновъ Александъръ, Марковъ Михо, Милановъ д-ръ Кънчо, Милковски Александъръ, Миновъ Петъръ, Мирски Христо, Митовъ Генко, Мишайковъ Димитъръ Молловъ Владимиръ, Мончевъ Борисъ, Найденовъ Петко, Панайотовъ Тодоръ, Пенчевъ Петъръ, Петрини Николай, Петровичъ Петъръ, Петровъ Койчо, Продановъ Господиънъ, Падаревъ Костадинъ, Робевъ Йосифъ, Руменовъ д-ръ Владимиръ, Савовъ Сава, Славейковъ Христо, Славковъ Христо, Славовъ Йорданъ, Стойчевъ Иванъ, Черневъ Петко, Хаджиевъ Никола, Харизановъ Иванъ, Черневъ Христо, Чолаковъ Стефанъ, Шерифовъ Ахмедъ Фазълъ, Шивачевъ Георги и Янковъ Василь)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Присъжтствуватъ 106 души народни представители. Понеже има нужно число присъжтстваващи, обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, председателството има да направи нѣкои съобщения, на първо мѣсто за отпускиѣ, разрешени на нѣкои народни представители, а именно:

На г. Миланъ Минковъ — 2 дни;
На г. Ахмедъ Фазълъ Шерифовъ — 5 дни;
На г. Бекиръ Саджъ Ёминовъ — 5 дни;
На г. Хюсни Аптуловъ — 5 дни;
На г. Афузъ Саджъ Алиевъ — 5 дни;
На г. д-ръ Владимиръ Руменовъ — 5 дни;
На г. Исая Ангеловъ — 2 дни;
На г. Стефанъ Бояджиевъ — 1 день;
На г. Георги Шивачевъ — 2 дни;
На г. Христо Славейковъ — 2 дни и
На г. Христо Славковъ — 6 дни.

Следующитѣ г. г. народни представители, които искатъ отпускъ, понеже сж се ползували досега съ повече отъ 20 дни отпускъ, ше пятамъ народното представителство.

Г. Велико Мочуровъ, който се е ползувалъ съ 21 день отпускъ, моли да му се разреши още 3 дни отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ, който се е ползувалъ съ 26 дни отпускъ, моли да му се разреши още 3 дни отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Димитъръ Яневъ, който се е ползувалъ съ 24 дни отпускъ, моли да му се разреши още 1 день отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Хасанъ-ефенди Бояджиевъ, който се е ползувалъ съ 29 дни отпускъ, моли да му се разрешатъ още 5 дни отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се раз-

решатъ исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Христо Черневъ, който се е ползувалъ съ 24 дни отпускъ, моли да му се разреши още 2 дни отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Александъръ Милковски, който се е ползувалъ съ 23 дни отпускъ, моли да му се разреши още 1 день отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Отъ Министерството на правосъдието е постъпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за защита на държавата.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ: разглеждане оставката на Мжсташлийския народенъ представител г. Борисъ Мончевъ.

Моля г. секретаря да прочете заявлението ва оставката му.

Секретарь Н. Савовъ (д. сг): (Чете)

„Г. председателю,

„Понеже моитѣ частни работи ме принуждаватъ да напусна за продължително време предѣлитѣ на царство България и да се установя на мѣстожителство въ друга държава и по този начинъ да не мога да изпълнявамъ мандата на народенъ представител, най-учтиво моля, съгласно чл. 98 отъ конституцията на българското царство и чл. 39 отъ избирателния законъ, да ми бъде приета оставката отъ членството ми отъ почитаемото Народното събрание.

„Цариградъ, 21 мартъ 1925 г.

„Съ почитъ: Б. Мончевъ“.

Регистрацията на подписа е отъ Генералното консулство въ Цариградъ. Заявлението е подадено въ Цариградъ на 21 мартъ 1925 г., а е получено тукъ на 8 априль 1925 г.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Както чухте отъ доклада на г. секретаря, народниятъ представител г. Борисъ Мончевъ си подава оставката, понеже не може да бъде народенъ представител поради частни свои работи. Подписътъ е редовенъ и е завѣренъ. Понеже никой не иска думата, ше положя на гласуване приемане оставката на народния представител г. Борисъ Мончевъ.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ оставката на народния представител г. Борисъ Василевъ Мончевъ, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

К. Славовъ (с. д): Искамъ думата.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Имате думата.

К. Славовъ (с. д): Преди известно време ние попитахме председателството и то обеща, следъ като провѣри, да ни сезира съ оставката на г. Петровичъ, който, по нашитѣ сведения, повторно настоялъ да бъде приета, следъ като единъ пътъ бѣ отхвърлена отъ Народното събрание.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Повторно дадена оставка отъ г. Петровичъ нѣма. Азъ го питахъ лично.

Председателстващ Н. Найденов: Г. Славов! Доконкото ми е известно, ново заявление за оставката от г. Петровицъ не е постъпвало.

К. Славов (с. д): Тръбва положително да кажете.

Председателстващ Н. Найденов: Положително казвамъ, не е постъпило, защото сега говорихъ съ г. Кулевъ. Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател А. Ц. Цанков: Г. г. народни представители! Народното събрание реши сесията да бжде продължена до 6 юний. Азъ, обаче, бихъ молилъ, предъ видъ на това, че може да стане нужда да заседаваме малко по-дълго, да се съгласите да се продължи до 30 юний включително.

Моля да се гласува това мое предложение.

Председателстващ Н. Найденов: Г. г. народни представители! Има предложение отъ г. министър-председателя да се продължи сесията на Народното събрание до 30 юний включително. Моля ония г. г. народни представители, които приематъ това предложение на г. министър-председателя, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Министър-председател А. Ц. Цанков: Предполагамъ, че народното представителство ще се съгласи, азъ днесъ получихъ подписанъ указа отъ Негово Величество, който ще ви прочета: (Чете)

„У К А З Ъ
№ 4

Ние Борисъ III

съ Божия милостъ и народната воля
Царъ на българитъ

По предложение на Нашия председател на Министерския съветъ и министъръ на народното просвѣщение, представено Намъ съ доклада му отъ 24 априль т. г. подъ № 680 и възъ основа на чл. 129 отъ конституцията,

Постановихме и постановяваме:

I. Да се продължатъ заседанията на втора редовна сесия на XXI-то обикновено Народно събрание до 30 юний т. г. включително;

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на Нашия председател на Министерския съветъ и министъръ на народното просвѣщение.

Издаденъ въ София на 24 априль 1925 г.

„БОРИСЪ III“

Председател на Министерския съветъ и министъръ на народното просвѣщение:

Ал. Цанковъ

Председателстващ Н. Найденов: Пристъпваме къмъ разглеждането на точка втора отъ дневния редъ — разглеждане на бюджетопроектитъ.

Понеже г. министърътъ на вътрешнитъ работи отъжтства отъ заседанието, ще пристъпимъ къмъ разглеждане бюджетопроекта за разходитъ по държавнитъ дългове за 1925/1926 финансова година.

Моля г. докладчика да докладва.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете)

„БЮ Д Ж Е Т Ъ

за разходитъ по държавнитъ дългове за 1925/1926 финансова година.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете)

„Държавни дългове.

Глава I.

Консолидирани държавни дългове.

„А. Погашение“.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 1 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 1, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 2 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 3 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 4 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 5 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 6 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 7 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 8 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиев (д. сг): (Чете § 9 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Б. Лихви“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 17 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 18 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 19 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 20 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 21 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 22 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Съжалявамъ, че г. министърътъ на финанситъ го нѣма тукъ. При обшитъ дебати по бюджета, азъ, като засегнахъ въпроса за държавнитъ дългове, обърнахъ вниманието ви между другото и на § 22 — дългъ къмъ компанията Жонкссионъ Салоники—Константинополь 1.000.000 л., тъй както и въ миналогодишния бюджетъ бѣше предвиденъ 1.000.000 л. Обръщамъ вниманието ви, г. г. народни представители, на това обстоятелство, че това перо е предвидено въ отдѣла „лихви“. А за да може да се плащатъ лихви, първиятъ въпросъ, който се явява е: кое е основанието за плащането на тѣзи лихви, срещу какъвъ дългъ? Още тогава азъ ви изнесохъ данни, които ще бждатъ напечатани въ доклада на парламентарната комисия по държавнитъ дългове, въ която комисия и азъ имахъ честта да бжда членъ, и отъ които данни се установява следующото.

За да се поеме дългътъ къмъ компанията Жонкссионъ, изпълнява се нѣкакво решение на Парижкия арбитраженъ съдъ. Като се прегледатъ документитъ, вижда се, че Парижкия арбитраженъ съдъ е вземалъ решение възъ основа на една спогодба, която българското правителство е постигнало съ представителя на Жонкссионъ графъ Витали за една кръгла сума отъ 20 милиона франка съ 5% лихва; платими въ 10 години, съ условие отъ деня на сключването спогодбата да се плащатъ ежегодно лихвитъ, а въ десетата година, на два пѣти, да се изплати и главницата, по 10 милиона лева на въѣки падежъ.

Азъ съжалявамъ, че като изложихъ тѣзи данни още тогава така подробно, г. министърътъ на финанситъ въ своитъ обяснения, които е далъ въ отговоръ на критиката, която се направи по бюджета, си е позволилъ да каже много остри работи по адресъ на тия, които се осмѣлиха да кажатъ нѣкои сжждения по представения бюджетъ; а не е намѣрилъ за възможно да изнесе необходимитъ данни по този въпросъ. Азъ съмъ увѣренъ, че той ще даде тѣзи данни, но докато това стане, азъ ще припомня на почитаемото народно представителство възражението, което г. министърътъ на финанситъ, когато слушаше това, което азъ изложихъ по този въпросъ, ми направи. Тогава той каза така: „Основанието да се поеме това задължение е издаденото решение на Парижкия арбитраженъ съдъ“. Но, г. г. народни представители, Парижкия арбитраженъ съдъ е вземалъ решението не като се е справилъ съ даннитъ по дълото, не възъ основа на това, което е било представено отъ дветъ страни предъ него, а възъ основа на една спогодба, сключена между българското правителство въ лицето на г. министра на финанситъ, като представителъ на Министерския съветъ, и графъ Витали, представителъ на Жонкссионъ.

Въ преписката по този въпросъ по-нататътъ се установява, че на самото Министерство на финанситъ не е било неизвестно, че българското правителство въ такъвъ случай не може да поема задължения, а трѣбва само да представява страната, и че за да влѣзе едно задължение въ сила, да стане такава и за българското съкровище, необходимо е народното представителство да даде своето съгласие. По тоя поводъ решение на Народното събрание нѣма. Не само това; на васъ е известно, че пие бѣхме отрупани и миналата година и по-рано презъ време на XIX-то обикновено Народно събрание съ маса допълнителни конвенции по различнитъ членове на договора за

миръ, обаче тази конвенция въ Народното събрание не е била внесена и досега не е внесена. Казвамъ, имало е мнение и въ Министерството на финанситѣ, че българското държавно съкровище не може да поема никакви задължения мимо волята и съгласието на народното представителство. Има даже представена една писмена юрисконсултация, въ която изрично е казано, че и юриспруденцията на държавнитѣ съдилища е, какво мимо изричното съгласие, изричната воля на Народното събрание никакво задължение върху държавното съкровище не може да съществува.

Въ случая се е манипулирало по единъ другъ начинъ, за който въ сжщата консултация се говори, а именно, че съкровището може да бъде задължавано и по косвенъ начинъ — достатъчно е Народното събрание да гласува лихвитѣ на единъ дългъ за да се счита, че то приема и самия дългъ. Азъ рѣшително се противопоставямъ на това гледище отъ името на моитѣ приятели и мисля, че и юриспруденцията на другитѣ страни е, че въ такива случаи не може да се допусне никакво косвено обременяване на съкровището съ задължения. Лихвитѣ, които тѣзи задължения изискватъ, и които се даватъ съ бюджета, иматъ валидность само за една година. А като се знае, че бюджетътъ не е законъ, а е законодателенъ актъ отъ административно естество, още повече не може да се приеме, че по този начинъ може да се поематъ окончателно задължения отъ държавното съкровище. Ако ние възприемемъ една такава юриспруденция — да се считатъ окончателно приети задълженията, щомъ сж предвиджани въ бюджета лихви за тѣхъ и сж плащани — ще ни доведе до положението българското държавно съкровище да се укаже обременено съ всевъзможни задължения отъ грамадно естество. Такава юриспруденция не може да се приеме, тя е пречивна на основната прерогатива на Народното събрание и на конституцията. И азъ моля Народното събрание да не одобри този параграфъ, а да изиска да бъде сезирано редовно съ единъ законопроектъ за одобрение на тази конвенция, и ако Народното събрание я одобри съ всички подробности, при които тя е сключена — защото тамъ има маса особени мнения — тогава да се предвиди въ единъ параграфъ сума за изплащане на лихвитѣ.

Може, обаче, въ случая да се е мислило да се действува по единъ другъ начинъ, а именно Народното събрание да бъде представено предъ свършения фактъ — че има сключена конвенция, която се изпраща на арбитражния съдъ, а той последниятъ пише едно решение и казва: „Като взехъ предъ видъ, че странитѣ сж се съгласили, постановявамъ“. Така е действувало въ случая. Ако се действува по този начинъ, г. г. народни представители, какво става? Ще стане това, че българското Народно събрание, поради туй, че така съобразява изпълнителната власт, правителството, респективно министъра на финанситѣ, може да се окаже въ единъ прекрасенъ денъ въ положение да нѣма абсолютно никакво право да одобрява такива конвенции, тъй като всички съглашения и конвенции, които се сключватъ, вмѣсто да се изпратятъ въ Народното събрание за утвърждение, препращатъ се въ преписъ на председателя на арбитражнитѣ съдилища въ Парижъ, Римъ или Лондонъ или незнай къде и отъ тамъ дохожда решението на арбитражния съдъ. Арбитражнитѣ съдилища иматъ строго фиксирана, ограничена компетенция. Тѣ има да се справятъ съ вземанията и даванията на чуждестранцитѣ, за които не е приемливо онова, което имъ предлага българското правителство по силата на законитѣ, които му даватъ възможностъ да действува. Тогава, спороветъ ще се разглеждатъ отъ арбитражнитѣ съдилища, където ще има състезателно производство, ще има доказателства, ще има оценка на доказателствата и най-после ще има решение. Оформяването на конвенциитѣ, които българското правителство сключва, отъ арбитражнитѣ съдилища не може да служи за заобикаляне на конституционния редъ и за суспендиране прерогативата на Народното събрание да се произнася върху всички онѣзи обременявания, които по една или друга причина ще паднатъ на съкровището.

Предъ видъ на това, че въ правно отношение нѣма задължение, защото нѣма по същество решение на международния арбитраженъ съдъ; и предъ видъ на това, че Народното събрание не е сезирано по предвидената въ конституцията процедура, да даде своето съгласие за утвърждаване на конвенцията — това задължение отъ 1 милионъ лева, предвидено въ § 22, не е перфектно задължение, то не тежи на българското държавно съкровище.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Азъ ще моля да отложимъ доклада на този бюджетпроектъ и по друго едно съображение: има единъ параграфъ, по който бюджетарната комисиия не е казала думата си — § 56, за изплащане на Българското параходно дружество стойността на потъналния параходъ „Борисъ“.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ст.): Каза си думата.

Министъръ П. Тодоровъ: Освенъ това азъ ще трѣбва да имамъ възможностъ да провѣря тѣзи детайли, които изнася г. Стояновъ, защото откакто управляваме, сума договори и конвенции се сключиха и всички не мога да си спомня сега, за да дамъ нужнитѣ разяснения.

В. Поповъ (з): Това не е актъ на вашето правителство, а на миналото.

Министъръ П. Тодоровъ: За да мога да прегледамъ тѣзи споразумения, за които става въпросъ, за да мога да имамъ на разположение тѣзи данни, които цитира г. Стояновъ, бихъ мошилъ да се остави за утре разглеждането на този бюджетъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Да минатъ останалитѣ параграфи.

Министъръ П. Тодоровъ: Нѣмамъ нищо противъ да минатъ другитѣ параграфи.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: По § 22 и § 56 ще се повърнемъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Ще продължимъ разглеждането на следущитѣ параграфи. Този параграфъ и § 56 ще останатъ за утре.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ст.): (Чете § 23 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисиията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ст.): (Чете § 24 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисиията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ст.): (Чете § 25 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисиията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ст.): (Чете)

„В. Комисиона и други разноси по консолидиранитѣ държавни дългове“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ст.): (Чете § 26 — вж. приложение № 58 Т. I)

Комисиията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 26, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 27 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 28 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава II

„Неконсолидирани държавни дългове“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ заглавието на глава II, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 29 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 30 — вж. приложение № 58, Т. I)

Въ края на текста на този параграфъ се прибави „отъ 1923/1924 г.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 30, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава III

„Пенсии опълченски, поборнически, военно-инвалидни и други“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 31 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 31, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 32 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 32, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 33 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 850.000 л. на 1.000.000 л.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 33, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 34 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 200.000 л. на 600.000 л.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 34, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 35 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 35, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): По искане на г. министра на финансите, комисията изхвърли цѣлия § 36 предъ видъ на туй, че другаде сж предвидени средства за фонда за сирацитѣ отъ войната.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ предложението на комисията да се заличи § 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 37 става § 36. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 3.000.000 л. на 3.500.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 37, който става § 36, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 38 става § 37. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 1.000.000 на 2.500.000 л., за да се съгласува съ текста на новия законъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 38, който става § 37, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 39 става § 38. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 39, който става § 38, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 40 става § 39. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 40, който става § 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 41 става § 40. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 700.000 л. на 1.000.000 л., поради направенитѣ вече значителни разходи по този параграфъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 41, който става § 40, така както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 42 става § 41. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 42, който става § 41, така както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 43 става § 42. (Чете го — вж. приложение № 58 Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 43, който става § 42, така както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV.
„Разни“.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ прочетеното заглавие, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 44 става § 43. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 44, който става § 43, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 45 става § 44. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 45, който става § 44, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 46 става § 45. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прибави въ края на текста на този параграфъ въ скоби думитѣ: „отъ които 120.000 л. за такси на руски студенти въ български висши учебни заведения“ и увеличи кредита отъ 6.840.000 л. на 6.960.000 л.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 46, който става § 45, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 47 става § 46. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прибави въ края на текста на този параграфъ думитѣ: „предимно инвалиди въ рускитѣ инвалидни домове“.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 47, който става § 46, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 48 става § 47. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прибави въ края на текста на този параграфъ думитѣ: „или другаде“.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 48, който става § 47, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 49 става § 48. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 576.000 л. на 590.000 л.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 49, който става § 48, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 50 става § 49. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 50, който става § 49, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 51 става § 50. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 51, който става § 50, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 52 — вж. приложение № 58, Т. I)

По решение на бюджетарната комисия, този параграфъ се изхвърля.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ предложението на бюджетарната комисия, да се изхвърли § 52, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 53 става § 51. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 53, който става § 51, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете § 54 — вж. приложение № 58, Т. I)

По решение на бюджетарната комисия, този параграфъ се изхвърля.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ предложението на бюджетарната комисия, да се изхвърли § 54, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 55 става § 52. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 55, който става § 52, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 56 става § 53.

По желание на г. министра на финанситѣ, този параграфъ ще се разгледа отъ бюджетарната комисия допълнително. Той се отнася за изплащане на Българското търговско параходно дружество „Постоянство“ стойността на потъналия параходъ „Борисъ“.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: § 56, който става § 53, по желание на г. министра на финанситѣ, ще се разгледа въ утрешното заседание.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): § 57 става § 54. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията заличи една частъ отъ текста на този параграфъ, а именно думитѣ: „и разходи по изпълнение договора за мира за минали години“ и намали кредита отъ 5.500.000 л. на 2.250.000 л., като разликата отъ 3 милиона лева минава въ единъ отдѣленъ бюджетопроектъ за допълнителни разходи по изпълнение договора за миръ.

Текста на параграфа следователно ще бѣде така: (Чете) „Дългове за минали години. (Отъ кредита за старитѣ дългове ще се оформятъ и изплатятъ ония държавни дългове, които ще се поискатъ презъ течение на финансовата 1925/1926 г.) — 2.500.000 л.“

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 57, който става § 54, така както се докладва, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава V.

„Разходи по изпълнение договора за миръ“.

Къмъ тази глава пета комисията вмѣна една забележка съ следния текстъ: (Чете) „Разходите за репарационния и окупационния дългъ сж предвидени въ глава I отъ бюджета за държавнитѣ дългове, а допълнителнитѣ (временни) разходи по изпълнение договора за мира сж

предвидени въ бюджета на българското комисарство за репарациите, който се упражнява от Министерството на финансите“.

Освенъ туй отъ цѣлата тая глава V оставатъ само § 59 и 64, които ставатъ §§ 55 и 56. Всички останали параграфи отъ тази глава се заличаватъ поради туй, че предвиденитѣ въ тѣхъ кредити минаватъ въ новия бюджетопроектъ за допълнителни разходи по изпълнение договора за миръ, който ще се докладва следъ свършването на сега докладвания бюджетопроектъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ забележката къмъ глава V така, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): (Чете § 58 — вж. приложение № 58, Т. I)

Както казахъ, по решение на бюджетарната комисия този параграфъ се изхвърля.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията, да се заличи § 58, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 59 става § 55. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 104.000.000 л. на 109.300.000 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 59, който става § 55, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): (Чете §§ 60, 61, 62 и 63 — вж. приложение № 58, Т. I)

По решение на бюджетарната комисия, тѣзи параграфи се изхвърлятъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията, да се заличатъ §§ 60, 61, 62 и 63, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 64 става § 56. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Въ края на текста на този параграфъ комисията замѣни думата: „златни“ съ думата „швейцарски“ и намали кредита отъ 4.000.000 л. на 2.000.000 л., тъй като този кредитъ е билъ погрѣшно изчисленъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 64, който става § 56, така както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): (Чете § 65 — вж. приложение № 58, Т. I)

По решение на бюджетарната комисия, този параграфъ се изхвърля.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията, да се заличи § 65, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): (Чете)

„Глава VI.

„Разходи за издържка на Дирекцията на държавнитѣ и гарантиранитѣ отъ държавата дългове“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ прочетеното заглавие, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 66 става § 57. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 66, който става § 57, така както

се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): (Чете)
„Веществени разходи“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ прочетеното заглавие, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 67 става § 58. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония отъ васъ, които приематъ § 67, който става § 58, така както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 68 става § 59. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 68, който става § 59, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 69 става § 60. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 69, който става § 60, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 70 става § 61. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 70, който става § 61, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): § 71 става § 62. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 71, който става § 62, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Отъ настоящия бюджетопроектъ останаха неразгледани § 22 — за дълга къмъ компанията Жонксонъ „Салоникъ — Константинополь“ и § 56 — за доизплащане на Българското търговско параходното дружество „Постоянство“ частъ отъ стойността на потъналия параходъ „Борисъ“. Тѣзи два параграфа ще бъдатъ разгледани утре, когато ще се довърши разглеждането на цѣлия бюджетопроектъ.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): Заличенитѣ §§ 58, 60, 61, 62, 63 и 65 и едно перо, взето отъ § 57, отъ 3.000.000 л., сж помѣстени въ единъ отдѣленъ бюджетъ. Той носи заглавието: (Чете)

„В Ю Д Ж Е Т Ъ“

за допълнителни разходи по изпълнение договора за миръ за 1925/1926 финансова година, упражняванъ отъ Министерството на финансите“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): (Чете)

§ 1. За поддържане междусъюзническата комисия, военноликвидационния органъ и др. — 10.000.000 л.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ § 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. ср): (Чете)

„§ 2. Разноски по повръщане предмети на Сърбия, Гърция и Ромъния (чл. 125 — реституции) — 800.000 л.“

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 3. Поддържане смѣсената гръцко-българска комисия по изселването — 9.000.000 л.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 4. Поддържане състава на арбитражниятъ съдилища и изплащане присъдени рекламиции — 4.500.000 л.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 4, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 5. За разноси по участието на България въ международни комисии, Обществото на народитѣ и др. — 2.000.000 л.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 6. За изплащане предаденитѣ на сръбско-хърватско-словенската държава въглища (32.400 тона), чл. 128 — 12.960.000 л.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 7. Разходи за издръжка на българското комисарство:
„I. Заплата на личния съставъ (вж. обяснителната таблица):

- а) заплата — 239.400 л;
б) добавъчно възнаграждение и 65% — 215.040 л.

„II. За възнаграждения на комисаря, помощникъ-комисаря, технически лица, съветниците, членоветѣ отъ комитета по даване отсрочки на длъжниците, за разни комисии и лица, натоварени съ временна работа, надничари и пр. по опредѣление отъ Министерския съветъ — 400.000 л.

„III. За наемъ на помѣщение, канцеларски, веществени и други разходи — 295.560 л.

„Всичко по § 7 — 1.150.000 л.

„ОБЯСНИТЕЛНА ТАБЛИЦА

за разходитѣ на българското комисарство за репарациитѣ презъ 1925/1926 финансова година.

1 началникъ на верификационната и компенсационната служби по договора за миръ	31.200 л.
1 началникъ по службата за реституциитѣ и арбитражнитѣ съдилища	31.200 „
1 началникъ по службата за „чужди смѣтки“	31.200 „
1 счетоводителъ	24.000 „
1 помощникъ-началникъ арб. съдъ	22.800 „
1 книжовителъ по френски езикъ	15.600 „
1 книжовителъ по български езикъ	15.600 л.
1 архиваръ	15.600 „
1 машинописецъ по френски езикъ	15.000 л.
1 машинописецъ по български езикъ	18.200 „
2 прислужници по 12.000 л.	24.000 л.
12	239.400 л.
За добавъчно възнаграждение и 65%	*) 215.040 л.
Всичко за личния съставъ при комисарството	454.440 л.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 7, заедно съ обяснителната таблица, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

§) а) Началникитѣ и счетоводителтъ получаватъ добавъчно възнаграждение по I категория въ зависимостъ отъ семейното имъ положение.

б) Помощникъ-началникъ получава добавъчно възнаграждение по II категория.

в) Книжовителитѣ и архивартъ получаватъ добавъчно възнаграждение по IV категория.

г) Писаритѣ получаватъ добавъчно възнаграждение по V категория, и

д) Прислужникитѣ получаватъ добавъчно възнаграждение по VI категория.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 8. За разходи, извършени презъ минали години — 6.350.000 л.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Кимонъ Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„За бележка. Разходитѣ по §§ 1, 2, 3, 4 и 6 се оправдаватъ съ документи, одобрени отъ Министерския съветъ по докладъ на министъра на финанситѣ.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ тази забележка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Понеже имамъ бърза работа, моля да се разгледа бюджетопроектитъ за разходитѣ на Върховното правителство.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Пристъпваме къмъ разглеждане бюджетопроекта за разходитѣ на Върховното правителство за 1925/1926 финансова година.

Моля г. докладчика да направи своя докладъ.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ

за разходитѣ на върховното правителство презъ 1925/1926 финансова година.

„Царски дворъ.

„Глава I“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 2.800.000 л. на 3.000.000 л.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 1 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): Прибавя се новъ § 2. (Чете)

„§ 2. Апанажъ на Н. Ц. В. княгиня Евдокия — 600.000 л.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ новия § 2 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): (Чете)

„Глава II“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 2 става § 3. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 2, който става § 3, заедно съ забележката къмъ него, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

„Веществени разходи“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 3 става § 4. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Въ текста на този параграфъ комисията заличи крайната дума „прочее“ и прибави вмѣсто нея думитѣ „купуване на ордени“, като кредита отъ 1.500.000 л. увеличи на 1.800.000 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 3, който става § 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 4 става § 5. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 4, който става § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 5 става § 6. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 5, който става § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 6 става § 7. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 6, който става § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 7 става § 8. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 7, който става § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 8 става § 9. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 8, който става § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 9 става § 10. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 9, който става § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 10 става § 11. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 10, който става § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): (Чете)

„Народно събрание“.

„Глава IV“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 11 става § 12. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 11, който става § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 12 става § 13. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 12, който става § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 13 става § 14. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 15.400.000 л. на 27.000.000 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 13, който става § 14, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 14 става § 15. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 800.900 л. на 806.600 л.

Въ обяснителната таблица къмъ този параграфъ комисията увеличи годишната допълнителна заплата за длъжността на секретаря отъ 1.200 л. на 3.600 л., отъ категория II — 116, на контрольоръ-счетоводителя отъ 2.400 л. на 4.800 л. и на библиотекаря отъ 1.500 л. на 2.400 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 14, който става § 15, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 15 става § 16. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 200.000 л. на 300.000 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 15, който става § 16, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 16 става § 17. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 16, който става § 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 17 става § 18. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 17, който става § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 18 става § 19. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 18, който става § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ К. Николовъ (д. сг): § 19 става § 20. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)

Тукъ има прибавена една забележка: (Чете) „Всички окръжни, общински и обществени учреждения (Българската народна банка, Българската земеделска банка и Българската централна кооперативна банка съ клоноветѣ и агентуритѣ имъ и други) получаватъ стенографскитѣ дневници задължително срещу заплащане стойността имъ“.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 19, който става § 20, заедно съ забележката към него, така както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 20 става § 21. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 20, който става § 21, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 21 става § 22. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 21, който става § 22, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 22 става § 23. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 22, който става § 23, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 23 става § 24. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 23, който става § 24, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 24 става § 25. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 24, който става § 25, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 25 става § 26. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 25, който става § 26, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): Новъ § 27. (Чете)

„§ 27. Възнаграждение на постоянните стенографи презъ време на сесия по 100 л. на всяка стенографска смѣна — 250.000 л.

„Забележка. Този кредитъ се разпредѣля съ заповѣдъ отъ председателя на Народното събрание за смѣнитъ отъ 1 априль нататъкъ, като въ никои случай не може да превини сумата 250.000 л.“

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат новия § 27, заедно съ забележката къмъ него, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): (Чете)

„Министерски съветъ.

„Глава V.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 26 става § 28. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 351.740 л. на 391.740 л.

Въ обяснителната таблица къмъ този параграфъ комисията увеличи представителнитъ пари на министъръ-председателя отъ 60.000 на 100.000 л.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 26, който става § 28, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 27 става § 29. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 40.000 л. на 60.000 л.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 27, който става § 29, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 28 става § 30. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 28, който става § 30, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 29 става § 31. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 10.000 л. на 24.000 л.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 29, който става § 31, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 30 става § 32. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 30, който става § 32, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 31 става § 33. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 31, който става § 33, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): (Чете)

„Върховенъ административенъ съдъ.

„Глава VI.“

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 32 става § 34. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 32, който става § 34, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик К. Николов (д. сг): § 33 става § 35. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателстваващ Н. Найденов: Които приемат § 33, който става § 35, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Николовъ (д. сг): § 34 става § 36. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 34, който става § 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Николовъ (д. сг): § 35 става § 37. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 35, който става § 37, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Николовъ (д. сг): § 36 става § 38. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 36, който става § 38, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Николовъ (д. сг): § 37 става § 39. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 37, който става § 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Николовъ (д. сг): § 38 става § 40. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 38, който става § 40, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Николовъ (д. сг): § 39 става § 41. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 39, който става § 41, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): § 40 става § 42. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 40, който става § 42, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): § 41 става § 43. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 41, който става § 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): § 42 става § 44. (Чете го — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ § 42, който става § 44, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ бюджетопоекта за разходитѣ по Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1925/1926 финансова година.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходитѣ по Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1925/1926 финансова година.

„ОТДѢЛЪ I.“

„Глава I.“

„Централно управление“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. приложение № 58, Т. I)

Въ буква а на този параграфъ комисията увеличи кредитъ отъ 1.463.000 л. на 1.491.200 л.; така че кредитътъ по § 1 се увеличава отъ 3.092.600 л. на 3.120.800 л.

Въ обяснителната таблица на стр. 18 отъ бюджетопоекта се предвижда 1 счетоводител, категория I — 21/55, съ допълнителна заплата за длъжността годишно 6.000 л., обща годишна заплата 28.200 л.

Накрая на текста на сжщата глава въ точка а, вмѣсто тирета, се поставятъ думитѣ „по“.

Други измѣнения нѣма.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ Г. Георги Живковъ.

Г. Живковъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Тѣй като Министерството на търговията, промишлеността и труда въ голѣма частъ провежда социалната политика на държавата, азъ ще се спра на нѣкои страни отъ политиката на това министерство.

При положението, че България по своята структура се опира преди всичко върху земледѣлци и занаятчии, които представляватъ широкитѣ маси на българския народъ, г. болшинството си отъ дребни съществуваня, ние, радикалитѣ, още при образуванетоъ на нашата партия, изтъкнахме необходимостта отъ примирение между класи и съсловия, и като необходими мѣрки за това примирение препоръчахме да се подготвятъ условия за общо повдигане на народното стопанство, главно чрезъ поддрѣпката на слабитѣ. Когато икономически слабитѣ, широкитѣ слоеве на нашия народъ, почувствуватъ, че тѣ сж граждани, за които държавата полага грижи, разбира се, доколкото нейнитѣ сили позволяватъ това, тѣмо тогава ще може да има спокойствие и миръ въ страната.

Едно отъ голѣмитѣ съсловия, както казахъ, въ нашата държава е занаятчийското, грижата за което принадлежи на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Последното е длъжно да полага по-голѣми грижи за това съсловие. Споредъ преброяванетоъ презъ 1905 г., доколкото можахъ да събера данни, понеже нѣмаме точни статистически такъва, ние сме имали крагло 358 хиляди занаятчии, а презъ 1910 г. ние имаме крагло 430 хиляди занаятчии — значи едно увеличение съ 19·8% е станало въ продължение на петъ години. Като вземемъ този процентъ, 19·8%, за срѣденъ на увеличаване занаятчийското съсловие у насъ, и отъ друга страна, като се извади отъ посочената обща цифра онази на едритѣ съществуваня, каквито сж нѣкои индустриалци, които сж причислени въ даннитѣ къмъ занаятчийтѣ, ние все пакъ можемъ съ пълна положителностъ да предполагаме, че занаятчийтѣ въ България въ никой случай днесъ не сж по-малко отъ 430 хиляди души. Както виждате, за нашата малка страна това е една голѣма цифра и за това съсловие българската държава ще трѣбва да полага много повече грижи, отколкото досега. Това съсловие, особено днесъ, следъ войната, преживѣва една дълбока криза, която, благодарение на тази стопанска слабостъ, въ която се намира то, много силно се чувствуватъ отъ него.

П. Бъкловъ (д. сг): Сведенията Ви не сж прави. 450 хиляди занаятчии въ България! Ами колко земледѣлци трѣбва да има?

Г. Живковъ (р): Азъ посочвамъ официални сведения.

П. Бъковъ (д сг): При 5 милиона народъ — 450 хиляди занаятчи! Повече отъ 60 хиляди занаятчи въ България нѣма. Глупости приказватъ!

Г. Живновъ (р): Вземете сведенията и провѣрете. — Освенъ това, благодарение на икономическата слабостъ, това съсловие, въ голѣмата си частъ, изяде своя капиталъ презъ време на войната. И не само това, но домашнитѣ на занаятчиата бѣха принудени да продадатъ и неговия инвентаръ. Като прибавите и реквизициитѣ, на които то бѣше подложено презъ 1915) до 1918 г., ще разберете защо това съсловие се намѣри въ извънредно голѣма криза и нужда за кредитъ следъ войната. Българската народна банка още отъ 1910 г. насамъ престана да дава кредити на дребнитѣ съществувания. Тя още тогава, съ образуването на Централната кооперативна банка, се постара да се освободи отъ задължението да кредитира занаятчиството и занаятчиството оттогава насамъ остана да бѣде кредитирано изключително отъ Централната кооперативна банка чрезъ популярнитѣ банки. Все пакъ Българската народна банка е дала — и то, изглежда, само на по-заможнитѣ занаятчи — споредъ сведенията, които можахъ да събера отъ официалнитѣ известия, на банката, презъ 1923 г. 6.965.476 л. заеми срещу сконтирани полици, при гаранция на две лица, и такива по текущи сметки. Презъ 1924 г. по сѣжитѣ сметки е отпуснала 10.434.406 л., тогава, когато Централната кооперативна банка, която има въ своята срѣда, чрезъ популярнитѣ банки, за членове 16.139 занаятчи, които представляватъ 3-7% отъ общия брой на занаятчиството, е дала досега, споредъ последнитѣ сведения, които можахъ да събера отъ Централната кооперативна банка, за миналата година 25 милиона лева кредитъ на занаятчиското съсловие. Въ сѣщото време — моля, да бѣда разбранъ право — Народната банка е дала на частни банкери и на акционерни банкерски дружества 198.076.000 л. презъ 1924 г. и презъ 1923 г. — 127.064.000 л.

При това положение, както казахъ, че има съвсемъ малкъ брой занаятчи, записани за членове въ популярнитѣ банки, и отъ тамъ, следователно, много малкъ брой занаятчи се кредитиратъ отъ тия банки, неминуюемо се налага по-голѣма грижа особено за неорганизираната въ популярнитѣ банки частъ отъ това съсловие. Политиката, която Централната кооперативна банка провежда, като дава кредитъ изключително на организирани занаятчи, цели да накара занаятчиитѣ часъ по-скоро да се коопериратъ. Това е похвално, обаче трѣбва да се има предъ видъ, че това не може лесно да се постигне, отъ една страна, поради слабо съзнание на занаятчиитѣ и отъ друга страна, поради нѣмане достатъчно средства за записване дѣловъ капиталъ въ популярнитѣ банки отъ страна на всички занаятчи, защото въ тия банки обикновено се отпуща кредитъ най-много въ четворенъ размѣръ отъ внесенъ дѣловъ капиталъ, а пъкъ има маса занаятчи, които нѣматъ съ какво хлѣбъ да си купятъ, нежелателно да отдѣлятъ пари за вноски. Отъ трета страна, за организиране занаятчиитѣ въ популярнитѣ банки попречи и онова опартизаниане, което миналото, дружбашкото правителство, се опита да направи на занаятчиското съсловие, като го грушира даже въ отдѣлна партия. Опартизанени занаятчи се опитаха въ нѣкои мѣста да завладѣятъ популярнитѣ банки, както напр. е случаятъ въ Червенъ-брѣгъ, където имаше една много добра популярна банка, но доколкото ми е известно, следъ опита като се опартизанени занаятчи да я превзематъ, образуваха нова такава и отслабиха първата. Сега сѣжитѣ тия занаятчи се явяватъ да молятъ наново да бѣдатъ приети въ банката; но тѣй или иначе, тази банка е вече разколебана още въ началото на своята работа, преди добре да е закрѣпнала. Та, казвамъ, щомъ като по тия причини не могатъ всички занаятчи да се организиратъ въ популярнитѣ банки и отъ тамъ косвено въ Централната кооперативна банка, и щомъ като Централната кооперативна банка е въ невъзможностъ да имъ даде достатъчно кредитъ, налага се на респективния министъръ да положи повече грижи, за да се осигури по възможностъ повече кредитъ на това съсловие.

Кои сж мѣрките, чрезъ които би могло да се подобри положението на занаятчиското съсловие? Имаме примѣра на другитѣ страни, така напр. Германия. Тамъ, веднага следъ сключването на мира, се погрижиха да подобрятъ положението на своето занаятчиство, като създадоха за това специални подкрѣпителни банки, а следъ това създадоха и временни занаятчиски организации за изработване на онѣзи материали, които Германия трѣбваше

да даде въ натура за изплащане дълга си къмъ победителитѣ за изработването на които материали, развиря се, се заплащаше на това занаятчиство. Така занаятчиството се почувствува въ по-добро положение. Отъ друга страна, положиха се грижи да се даде възможностъ на тѣзи занаятчи, които бѣха осакатѣли презъ време на войната, да работятъ сѣщия занаятъ и при физическия недостатъкъ, който сж получили въ войната, или пъкъ да могатъ да работятъ нѣкой сроденъ занаятъ, за който не биха имъ много пречили тия недостатѣци. Франция разреши този въпросъ още презъ 1919 г., като отпусна достатъчно голѣмъ кредитъ за тая целъ. Нашитѣ условия, обаче, сж малко по-други. Преди всичко, държавата е длъжна да направи всичко възможно, щото поне тя да не конкурира частнитѣ занаятчи съ своитѣ държавни работилници, които изработватъ въ доста голѣмо количество занаятчиски произведения. Ето напр. Инженерната работилница работи мебели! Доколкото ми е известно, и въ нѣкои отдѣления на Арсенала се работятъ мебели. Би трѣбвало да престане конкуренцията, която голѣма частъ отъ държавнитѣ заводи вършатъ съ изработката на предмети, които сж обектъ на занаятчиско производство. Порано молятъ приятель Атанасъ Минковъ повдигна въпросъ и за оная конкуренция, която се прави на занаятчиитѣ отъ страна на затворницитѣ. Ние съвсемъ не сме за това, на затворницитѣ да не се дава занаятъ, да се осѣдятъ на бездействие, но въ никой случай не бива да се увеличае, та като подпомагаме затворницитѣ да се здобиватъ съ занаятъ и по този начинъ имъ даваме средства да живѣятъ, да отиваме дотамъ, че съ това да подбиваме занаятчиското съсловие. Не бива да се забравя, че затворницитѣ се намиратъ въ по-благоприятни условия, защото получаватъ материалитѣ на съвършено малка цена или безплатно, не плащатъ данѣци, не плащатъ наеми, и естествено е, че така иматъ възможностъ да конкуриратъ занаятчиитѣ съ изработенитѣ предмети. Мисля, че часъ по-скоро трѣбва да се замисли правителството върху този въпросъ и ще трѣбва да освободи занаятчиството отъ тази, би могла да се нарече, нелоялна конкуренция.

Подкрѣпа на занаятчиитѣ, отъ друга страна, трѣбва да се укаже съ отпущането на материални средства. Това ще стане и съ по-нататѣшното развитие на популярнитѣ банки, но и държавата ще трѣбва да отпусне по-голѣмъ кредитъ, който, обаче, да не се раздава по сѣщия начинъ, както се раздаваха 20-милионниятъ кредитъ въ 1919 г. и 50-милионниятъ въ 1923 г., което раздаване стана нѣкакъ си ей-така, като стана едно разпредѣление и като често пакти получениитѣ средства не се употребиха за развитието на работата на занаятчиата, които вземаше тия средства. Пъкъ и никой не е провѣрилъ, за какво се употребява получениитѣ кредитъ; въ много случаи отпуснатиитѣ средства се употребиха за съвършено други цели, често пакти и за издръжка на семейството на занаятчиата. Освенъ това, при голѣмия брой на занаятчиитѣ, единъ кредитъ отъ 20 или 50 милиона лева е съвършено недостатъченъ. Ето защо, мисля, че една отъ мѣрките, съ които ще трѣбва да се помогне на занаятчиството, е отпускането единъ голѣмъ кредитъ отъ страна на държавата. Но ще каже нѣкой: къде ще се намѣрятъ средства за даването на този кредитъ? Азъ мисля, че преди да отпусне 198 милиона лева кредитъ на частни лица — банкери и частни банки, които въ по-голѣмата си частъ се занимаватъ съ лихварство и отпуснатиитѣ имъ средства по тая сметка или срещу сконтиране предъ Българската народна банка на полици даватъ подъ лихва съ 20—60%, често пакти съ 100% и 200%, за да дератъ беднитѣ слоеве на българския народъ — държавата би могла да употреби тия средства, ако не напълно, то въ по-голѣмата имъ частъ, за подпомагане занаятчиското съсловие. Но мисля, че този кредитъ трѣбва да бѣде употребенъ за доставката на материали, машини, оръдия, даже за образуване производителни кооперации. Образуваниитѣ вече производителни кооперации, на право или чрезъ популярнитѣ банки, се мѣчатъ сами да си доставятъ материали. Но понеже доставениитѣ материали се разпредѣлятъ само между нуждающитѣ се членове на популярнитѣ банки и кооперациитѣ, когато въ сѣщностъ грамадната частъ отъ занаятчиитѣ е неорганизирана, тъкмо затова държавата ще трѣбва да се погрижи за всички. Въ никой случай, въ своето желание да види часъ по-скоро кооперирани всички занаятчи, държавата не трѣбва да провежда докрай оная политика, която провежда Централната кооперативна банка — да дава заемъ само на занаятчи кооператори — защото, както казахъ, въ такъвъ случай не всички занаятчи ще получатъ кредитъ — едни, защото не могатъ

да внесат дѣловѣ капиталъ за да станатъ кооператори, други, които могат да внесатъ, не правятъ това по липса на съзнание. Този кредитъ би трѣбвало по такъвъ начинъ да се разпредѣли отъ държавата, че всички занаятчи да бждатъ изравнени — тия, които сж кооперирани, съ тѣзи, които не сж кооперирани — и тогава некоопериранитѣ нѣма да бждатъ осждени на погиване, както сега, при тая политика, която се провежда отъ Централната кооперативна банка. Паралелно съ това, разбира се, да върви и кооперирането, което предполага и просвѣтна дейностъ.

Искамъ да се спра съ две думи на въпроса за мината „Перникъ“, понеже, макаръ тая последната да е вече автономна, тя е подъ непосредствения контролъ на Народното събрание. Още когато се внесе законопроектътъ за автономията на мината „Перникъ“, както ви е известно, нашата парламентарна група се обяви противъ. Първиятъ актъ, който Министерскиятъ съветъ извърши или се опита да извърши следъ прокарването на този законопроектъ, доказа основателността на нашето опасение. При изгледитѣ, които се създадоха отъ първия актъ, мислимъ, че е необходимо частъ по-скоро да се внесе единъ законопроектъ за измѣняване закона за автономията на мината „Перникъ“. Въ никой случай автономията не трѣбва да служи за създаване работа на хора, които съвсемъ не познаватъ работата тамъ, както бѣше случаятъ съ опита за назначаване членове въ управителния съветъ на мината „Перникъ“ хора, които, съ изключение на двама души, къмъ които изказвамъ мое готѣмо уважение, нѣмаха хаберь отъ мишно дѣло. Не искамъ съ това да оскърбявамъ личности.

Другъ единъ въпросъ, върху който искамъ да се спра, е този за професионалното образование. Често пѣти сме чували да се говори въ комисията по Министерството на търговията извънредно много за професионално образование, даже когато стана въпросъ къде да се дава чистиятъ приходъ отъ мината „Перникъ“, доколкото си спомнямъ г. министърътъ на финанситѣ искаше цѣлниятъ чистъ приходъ да се дава за професионалното образование. Тѣй или иначе, това не стана. Сега, когато се говори за нуждата отъ професионално образование, когато всѣки чувствува, че при наличността на този интелигентенъ пролетариатъ, който има въ България, се налага да проявимъ по-голяма грижа за разпространение на професионалното образование; когато имаме въ бюджета на Министерството на народното просвѣщение 57 милиона лева събрашения, азъ не мога да си обясня, защо за това професионално образование се предвиждатъ само 30 милиона лева? И когато се говори, че закрититѣ реалки ще се замѣтятъ съ професионални училища, защо тая цифра отъ 57 милиона лева не се изразходва за професионалното образование? Струва ми се, че професионалното образование не е поставено въ Министерството на търговията, промишлеността и труда на достатъчно здрава основа.

Най-напредъ, струва ми се, че началникътъ на отдѣлението за професионалното образование е човѣкъ, който не е достатъчно подготвенъ за тая работа. Доколкото ми е известно, той е историкъ. И ако ние критикувахме, г. г. народни представители, миналото правителство, заедно го изпращаше за дипломати заболѣвари и ветеринарни лѣкари, трѣбваше ли и дневното правителство да повтаря същото, като за началникъ на отдѣлението за професионалното образование назначава човѣкъ, който нѣма хаберь отъ професионално образование, който по своята подготовка не е годенъ да урежда професионално образование въ България? Или ще се каже, че България е извънредно готѣма, и, като така, е нуженъ непремѣнно единъ историко-географъ, който познава добре къде какви професионални училища ще трѣбва да се отворятъ?

Министъръ Д. Христовъ: Заявявамъ, че лицето, което стои начело на професионалното образование, е едно отъ най-подготвенитѣ лица, много вѣщо, отлично разбира работата си, и ако напусне, чудя се отде ще намѣря друго такова лице.

Г. Живковъ (р): Г. министре! Отъ нѣкои работи, които ми станаха известни за нѣкои професионални училища, съдя, че това лице като-че-ли не е на мѣстото си. Напълно искрено казвамъ това, като декларирамъ, че азъ не познавамъ лично този човѣкъ. Но онова, което научихъ за нѣкои професионални училища, ми прави впечатление,

че действително това лице не е достатъчно подготвено за поста, който заема. За това ще говоря следъ малко.

Понеже г. министърътъ иска да се подкрѣпи съ факти, ще се спра напр. върху сръдното Механо-техническото училище въ София — бившето Желѣзарско училище. Тамъ, доколкото ми е известно, има една извънредно готѣма разправа между началника на професионалното образование при Министерството на търговията, промишлеността и труда и самото училище. И то по какъвъ въпросъ, г-да? Следъ като миналата година се отнеха онѣзи помощи, които се даваха отъ страна на държавата на беднитѣ ученици въ това училище, то училището се погрижи само да си набави най-напредъ единъ кинематографъ: самия кинематографъ закупи за 10 хиляди лева, а готѣма частъ отъ другитѣ работи — пейки за сѣдане, сѣдалището, върху което седи кинематографътъ, се изготвиха отъ самитѣ ученици; подъ личната гаранция също така на цѣлния учителски съветъ се достави пиано за 40 хиляди лева. За това нѣщо извънредно готѣми неприятности се създадоха на това училище, което употребяваше доходитѣ отъ този кинематографъ за подпомагане на беднитѣ ученици. Отиде се дори до тамъ въ тая разправа, че приходитѣ отъ кинематографа на това училище се взеха за нѣкакъвъ фондъ „Кинематографъ“. Е, г-да, ако е похвално да се вземе отъ страна на учителския съветъ една подобна инициатива за подпомагане на беднитѣ ученици въ това училище поради това, че държавата отъ една година отне помощта на тѣзи ученици, а по такъвъ начинъ се обезсърчаватъ, като имъ се взематъ не само приходитѣ, но се и оскърбяватъ, че този кинематографъ имъ е служилъ за джаканче — питамъ не се ли убива всѣка една инициатива, която би се породила отъ този родъ? Ако действително има нѣкакво съмнение, че учителскиятъ съветъ или нѣкое отдѣлно лице отъ това училище злоупотрѣбва съ доходитѣ, нима началникътъ на професионалното образование въ съгласие съ Министерството на търговията, промишлеността и труда не можеха да наредятъ единъ контролъ за това, какъ да се събиратъ тѣзи суми, за да не ставатъ злоупотрѣбления, а да се подкрѣпи инициативата?

Друго. Ученицитѣ при същото това училище работятъ въ лѣярния отдѣлъ при извънредно неудобни условия. Зимно време тѣ не могатъ да се занимаватъ, защото нѣма централно отопление, защото покривитѣ на училището сж изпочупени и вътре въ него тече вода, защото е крайно нехигиенично. Зимно време ученицитѣ въ лѣярния отдѣлъ сж принудени въ замръзналата прѣтъ да се врътѣт. И тѣмъ тужъ, казвамъ, се правятъ пречки и на онази частна инициатива, която е подета отъ ученицитѣ и учителския съветъ, за да може горе-долу да се подобри положението на беднитѣ ученици, да имъ се даде помощъ, защото готѣмъ процентъ отъ ученицитѣ даватъ заболѣвания отъ туберкулоза.

Министъръ П. Тодоровъ: Миналата година отпуснахме 3 милиона лева за това училище, за да направимъ новъ етажъ. Сега ще се отпуснатъ пари и за тая лѣярница, която наистина е извънредно пехигиенична. Това е право.

Г. Живковъ (р): Наистина съ тия три милиона лева, които сж отпуснати, е почнато нѣщо да се прави. Условиата сж извънредно тежки. Струговѣтъ въ училището сж турнати просто така единъ до другъ и изглежда, благодарение на желѣзната дисциплина, която има въ това училище, не ставатъ готѣми нещастия. Отъ друга страна училището има недостигъ на възглиця, а възглицята които иматъ, понеже сж поставени въ една срутена барака, бждето ги вали джлъдъ, бързо се развалятъ и като се развалятъ, ученицитѣ сж принудени съ коска, който имъ се дава за отливане, да водятъ обикновенитѣ си занятия. Принуденъ съмъ тужъ, за мое готѣмо съжаление, въ тия неспокойни и неудобни времена, да повдигна единъ въпросъ. Тогава, когато отъ високи мѣста се вършатъ работи, които сж осждителни сами по себе си, мене ми се струва, че съмъ въ пълното си право, макаръ и въ единъ такъвъ моментъ, да повдигна този въпросъ и смѣтамъ, че отговорнитѣ лица ще трѣбва да си взематъ добра бележка и часъ по-скоро да отстранятъ — и то не само тужъ, но и навсѣкжде, където биха се намѣрили — всички тѣзи нехубави работи, които се вършатъ. Така напр. тогава, когато въ бараката на това училище, както вече казахъ, нѣма къде да се турятъ възглицята, тя е свършено разтурена и възглицята се развалятъ, когато ученицитѣ нѣма къде да си турятъ изработенитѣ предмети,

тамъ, въ това училище, е настанеш да живее шофьорътъ на г. министра на търговията съ своето семейство. Ученицитъ нѣма къде да си турятъ изработенитъ предмети, а шофьорътъ на г. министра се настанява съ своето семейство да живее тамъ! Нѣщо повече — двата автомобила, съ единиятъ отъ които си служи г. министърътъ, а другиятъ се употребява съвсемъ не за държавни цели, сж поставени въ една здрава училищна барака, като училищнитъ автомобили, съ които ученицитъ си служатъ да прекарватъ нѣкои материали, вѣглища и др., сж поставени вънъ, на открито. Двата министерски автомобили на единъ и сжщъ министъръ, тогава когато има гаражъ за държавнитъ автомобили къмъ Червения кръстъ, сж поставени въ бараката на това училище; а, при така оскъдниятъ помещени, за разширението на които, както каза и г. министърътъ на финанситъ, сж отпуснати 3 милиона лева, тамъ е настанеш да живее и шофьорътъ на г. министра. Преди нѣколко дни тукъ се зададе въпроса: покажете ми мѣсто, където могатъ да станатъ съкращения? Азъ ще ви покажа едно такова мѣсто, г-да. Миналата година шофьорътъ отъ сжщото това училище се уволни по съкращение на персонала. Този шофьоръ, сега управляющъ втория автомобилъ на г. министра на търговията, който се употребява съвсемъ не за служебни цели, се задържа съ 100 л. надница при министерството. Когато тукъ се говори, че отъ училищата излизатъ хора настроени анархистично, азъ ви питамъ: съ тѣзи нѣща не се ли предизвикватъ ученицитъ въ това професионално училище? Нима тѣ сж толкова малки, за да не могатъ да преценятъ тѣзи факти? Азъ моля часъ по-скоро да се поправи това нѣщо, и въ никой случай да не се допускатъ подобни работи.

Съ това пожелание, азъ завършвамъ, като апелирамъ да се направи възможното и онова, което е необходимо, да се отпусне по-възможностъ повече кредитъ, първо, за професионалното образование, и второ, за занаятчийското съсловие, за което говорихъ и за което особено сж необходими кредити, защото при това положение, въ което се намира; то е обречено на погибелъ. А почнатъ ли да пропадатъ съсловията въ България едно по едно, а особено такива голѣми съсловия, какъто е занаятчийското, ние лесно можемъ да дойдемъ до заключението нажде стива нашата страна.

Председателствущъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Илия Караджовъ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Бюджетопроектътъ на Министерството на търговията, промишлеността и труда ми дава възможностъ да кажа становището на нашата земеделска парламентарна група върху търговската, промишлената и трудова политика на правителството.

Ако направимъ единъ бѣгълъ стопански прегледъ на България, ще видимъ, че България се очертава като земеделска страна; основниятъ поминъкъ на нашето население е земеделството. Земята си остава като изворъ на народното богатство. Всичкитъ други поминъци — занаятчийството, разнитъ професии, търговия и др. — си оставатъ като рибна оръбнака на земеделския поминъкъ. Никъде нашитъ закони не определятъ какви сж функциитъ, до къде се простира компетентността на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Бюджетътъ съ неговото поддръжане дава една иллюстрация на политиката, такава или онакава, на това или онова правителство. Въ миналото — нека си го призная — при земеделското управление, па и по-рано, и сега виждаме да се върви все по едни стъпки.

Следъ думитъ на г. Живковъ за занаятчийското съсловие, което игра голѣма историческа роль по време на нашето освобождение отъ турското иго, по следъ това, и особено следъ общо-европейската война бѣ съспенано, за мене остава твърде малко да кажа въ защита на неговитъ интереси. Г. Живковъ бѣ изчерпателенъ.

Ще спра вниманието ви, г. г. народни представители, върху най-необходимото — кредититъ. Г. Живковъ заговори по този въпросъ, обаче не довърши.

Народната банка, основана въ 1879 г. отъ рускитъ оккупационни войски, е имала за целъ да подпомогне занаятчийството, нашата дребна търговия и земеделското съсловие съ нужния народенъ кредитъ. Защото, когато се е създавалъ законътъ за Българската народна банка, въ докладната записка се е казвало, че следъ войната се зараждатъ голѣми спекуланти, които троятъ и убиватъ производството. Законодателятъ тогава именно е далъ на

думата „народна банка“ смисълъ: преди всичко да се помогне на трудящия се народъ — на занаятчийството, на земеделцитъ, на професионалиститъ — а се е опълчилъ противъ онѣзи съсловия, които живятъ на гърба на другитъ — спекулантитъ, крупнитъ търговци и тѣмъ подобни. Азъ не зная, защо почитаемото правителство не схвана така ролята на Народната банка, и въ новия законъ не възприе, щото Народната банка да се ограничи да кредитира само търговското и индустриалното съсловие. Макаръ въ комисията по Министерството на финанситъ и азъ и директорътъ на Народната банка и всички да изказвахме мнение, че това понятие „народна“ обхваща кредитирането и на занаятчийтъ, на практика управителниятъ съветъ на Народната банка нарежда до клоноветъ, занаятчийтъ да се изгонятъ отъ гшетата на Народната банка.

Азъ, г. г. народни представители, имамъ честъ да поздравямъ занаятчийството, получавамъ вестника му, следя неговото движение, и още повече избраникъ съмъ отъ скопия, където мѣстното население о отъ земеделци и занаятчи; следя болкитъ и желанията на занаятчийтъ и мога да ви кажа, че има едно недоволство отъ това, че Народната банка е изгонила занаятчийтъ отъ гшетата си. Къде да отидатъ занаятчийтъ за кредитъ? Ако у тѣхъ има кооперативно съзнание и ако има условия въ даденъ градъ, гара или по-голѣмо село, тѣ си основаватъ популярна банка. Обаче чл. 13 на закона за кооперативнитъ сдружавания не позволява на една популярна банка да приема селскитъ занаятчий, селскитъ професионалисти, които по статистиката — това може да се провѣри — сж повече, отколкото градскитъ занаятчи, градскитъ професионалисти. Виждате законодателятъ каква спянка прави съ чл. 13 отъ закона за кооперативнитъ сдружения, които не дава възможностъ на популярнитъ банки съ ограничена отговорностъ да разпростиратъ своята дейностъ вънъ отъ селото, вънъ отъ общината — да обхвалятъ цѣлия районъ. Своитъ недоволства, своитъ болки хората ги изнасятъ съ резолюции. Г. министърътъ на търговията, подъ чието ведомство се намира покровителството на занаятчийството, ще трѣбва да иска отъ г. министра на правосъдието да се направи съответното видоизмѣнение въ закона за кооперативнитъ сдружения, а именно що се отнася до кредитнитъ кооперации, райфайзенки, съ неограничена отговорностъ, да остане чл. 13, но съ допълнение: популярнитъ банки, извикани първомъ на животъ въ Германия, създадени отъ сждията Шулице, отъ гр. Деличъ, които сж повикани да подпомогнатъ предимно занаятчийството, да обхванатъ не само занаятчийтъ и професионалиститъ отъ даденъ градъ или дадена община — защото има общини съставени отъ градъ и нѣколко села, какъто е напр. Ески-Джумайската община — но да обхванатъ всички занаятчи отъ даденъ районъ, малъкъ или голѣмъ, както и всички професионалисти.

Повдига се единъ въпросъ, и много справедливо, въ занаятчийската преса: при туй разрешение на въпроса за занаятчийския кредитъ отъ Народната банка, следъ изгонването отъ гшетата на Народната банка голѣма частъ отъ занаятчийтъ и професионалиститъ — споредъ тѣхъ 300 хиляди души — трѣбва ли въ бъдаще да се допускатъ търговци и индустриалци въ популярнитъ банки? Този въпросъ е много смисственъ, защото за търговцитъ има голѣмъ кредитъ, но на занаятчийтъ такъвъ не се отпуска отъ Народната банка. Нѣкой отъ висшитъ чиновници въ Народната банка заявяватъ: „Съ дребенъ кредитъ не се занимаваме, ние се занимаваме съ голѣмъ кредитъ, за това сме приели търговцитъ, а на всичко дребно — занаятчи и професионалисти — сме закрили вратитъ; нека да отидатъ въ популярнитъ банки или при частнитъ кредитори“. Повдига се въпросъ: щомъ като търговцитъ иматъ изключително право да се ползватъ съ кредитъ отъ Народната банка; щомъ като търговцитъ и индустриалцитъ иматъ свои частни банки и дружества; щомъ като търговцитъ и индустриалцитъ иматъ камбиаленъ кредитъ въ странство, трѣбва ли въ бъдаще въ социалния съставъ на популярнитъ банки да се допуска търговски и индустриаленъ елементъ, т. е. тѣзи, които и безъ това иматъ кредитъ?

Констатира се отъ г. Живковъ, че Кооперативната банка е дала едвамъ 25 милиона лева. Азъ нѣмамъ точни цифри, но по сведенията, които се даватъ въ отчета на Съюза на популярнитъ банки за 1924 г., повече отъ 8—9 хиляди занаятчи сж кооперирани въ 60 популярни банки; въ тѣхъ влизатъ и 7—8 хиляди търговци, между които и Иванъ Беровъ отъ Габрово, Янко Бакърджиевъ отъ

София, Дино Граднарковъ, известен голѣмъ ангростъ, капиталистъ, мандраджия, отъ Шуменъ. Когато се разпредѣля кредитътъ — а това, г-да, е единъ фактъ, който може да се провери отъ самия отчетъ — занаятчинтъ, на брой много повече, сж получили отъ популярнитѣ банки по-малко кредитъ, а именно 35 милиона лева, когато търговцитѣ, по-малко на брой, сж получили 50 милиона лева. Лѣвскиятъ пай, следователно отъ кредита, даденъ на популярнитѣ банки, се взема отъ търговското съсловие.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. ст): Кажете за депозититѣ. Какъвъ депозитъ иматъ търговцитѣ и какъвъ занаятчинтъ?

Д-ръ И. Караджовъ (з): Този недѣлгъ на популярнитѣ банки е вече схванатъ отъ самитѣ кооператори. Тѣ виждатъ каква борба вѣднѣ долу въ общитѣ събрания, какъвто е случая въ Шуменъ: явява се една листа само отъ търговци и индустриалци, явява се и друга само отъ професионалисти и занаятчи. И едвамъ сега тѣ започватъ да мислятъ, че е необходимо прѣчистването на популярнитѣ банки отъ едро-търговския елементъ.

Азъ мисля, че законодателтъ трѣбва да дойде на помощъ на занаятчинтъ въ тази борба, и да акушира дѣлото на занаятчинския кооператизъмъ, въ смисълъ да не допуска въ състава на популярнитѣ банки едритѣ търговци и индустриалци, защото за тѣхъ има друга банка — Народната банка, има и частни банки. Необходимо е да се изработи, специаленъ законопроектъ, въ който да се опредѣли социалниятъ съставъ на популярнитѣ банки. Иначе, г-да, ще излѣзе това, отъ което ние едно време се оплаквахме, а именно, че и занаятчинството ще бѣде вързано на „празни ясли“ при Кооперативната и популярнитѣ банки.

Сега да отговаря на запитването на г. Дяковъ. Едно отъ съображенията на г. д-ръ Марковъ, началникъ на търговския отдѣлъ въ Съюза на популярнитѣ банки и на г. д-ръ Палазовъ — мои лични приятели — за да допуснатъ търговския елементъ тамъ е това, че търговцитѣ даватъ влогове. Заради тѣзи влогове, казватъ тѣ, „не можемъ да ги лишимъ отъ правото на членство“.

Азъ мисля, че ако търговското съсловие взема лѣвския пай отъ кредититѣ и занаятчинството остава съ недостатъченъ кредитъ, то утре, когато включите — а трѣбва непременно да включите — и селскитѣ занаятчи и професионалисти при популярнитѣ банки, тогава действително съ пълно право ще кажемъ, че тѣ сж вързани на „празни ясли“. А забележете, че напоследъкъ — както е напр. въ Ески-Джумая — отдѣлпи занаятчи, сарачи и обуцари, образуватъ една кооперация за обща доставка на кожи, клечки, гьонница, калъпи и пр. и съ това до голѣма степенъ облекчаватъ, поевтиняватъ живота, понеже иматъ възможностъ да си набавятъ материалитѣ направо отъ фабриката.

Г. главниятъ комисаръ на прехраната, който се бори противъ спекулата и скѣпотията, би могълъ да вземе инициативата предъ респективния министъръ да се направи потрѣбното за засилване въ по-голѣма степенъ на занаятчинскитѣ кредити, за да могатъ и продуктитѣ отъ това производство да бѣдатъ по-евтини. Азъ мисля, че това е първа длѣжностъ на г. министра на търговията; той е старъ кооператоръ; неговата брошура по земеделскитѣ кооперативни сдружения, писана преди 20 години, се четѣше жадно отъ насъ, нѣкога селски учители. И въ този моментъ, макаръ че изхожда отъ една политическа организация, въ която доминира търговскиятъ елементъ, азъ вѣрвамъ, че той си остава пакъ кооператоръ и ще гледа да съдействува на популярнитѣ банки. По този начинъ той ще изпълни своя дългъ къмъ това съсловие.

Занаятчинството отъ момента на обявяването военно положение, на дори и отъ по-рано, се оплаква отъ стопански застои. Всички занаятчи сж виждатъ вече въ невъзможностъ да изплащатъ своитѣ задължения и молятъ за мораториумъ. Мораториумътъ за занаятчинтъ, за търговцитѣ, за индустриалцитѣ, за всички български граждани, се налага, докато трае военното положение, защото последното, макаръ една необходимостъ, създава голѣма стопанска стагнация — и не само докато трае военното положение, ами и нѣколко месеца следъ това. Азъ се считамъ задълженъ да лансирамъ тая идея предъ г. министра на търговията, докато ние още заседаваме тукъ, преди ваканцията — въпросътъ за мораториума да бѣде сложенъ на дневенъ редъ, като една необходимостъ, като една послѣдница отъ нашето решение за обявяване на военно положение.

За да може у насъ да се развива занаятчинството, необходими сж две условия: професионално образование и протекционна митническа система. Не знамъ дали не ще изпадне въ противоречие — а азъ мисля, че ще изпадне въ противоречие — когато утре ще се занимаемъ съ законопроекта за допускане вноса на луксознитѣ предмети и дали съ това не ще нанесемъ единъ ударъ на и безъ това слабо развиващото се у насъ занаятчинско производство. Тукъ е представителтъ на занаятчинтъ, г. Сомовъ. Той по-подробно ще ви каже доколко ще се нахвърнятъ интереситѣ на занаятчинството съ позволяването вноса на луксозни предмети, които могатъ да се изработятъ и у насъ.

Г. Живковъ засегна въпроса за държавнитѣ работилници. Азъ не съмъ съгласенъ съ него, защото съмъ етатистъ. Що се отнася до мината „Перникъ“, желѣзницитѣ, пошитѣ и държавнитѣ работилници, азъ намирамъ смисълъ да бѣдатъ държавни предприятия. Но и тамъ има такива недѣзи, г-да, каквито г. Живковъ изтъкна за техническото училище.

Азъ съмъ пчеларъ, и онзи денъ, преди конгреса на пчеларитѣ, имахъ неприятността да видя неуредицата въ Инженерната работилница, да се отвратя и да съжалявамъ, че България създава такива институти, съ които се компрометира принципътъ на етатизма. За да се създаде работа на дърводѣлци, стругари, желѣзари и други, кооперация „Нектаръ“ е поръчала въ тая работилница разни забивачки, ножчета, шпорчета, центрофуги, кошери и др. Тя е сключила договоръ съ опредѣленъ срокъ; взела е предплата отъ пчелари за 150 копера, за нѣколко стотинъ пожове и за други необходими пчеларски уреди, които досега ние набавяхме отъ Виена и Германия, като плащяхме голѣмо мито. По уредба, инженерната работилница е една образцова работилница, но въ нея свършено липсва единство въ командването.

В. Поповъ (з): Обрахте милионното състояние на Арснала, но какъ го използвате?

Д-ръ И. Караджовъ (з): Г. г. народни представители! Вѣрно е, че кошеритѣ, които е трѣбвало да бѣдатъ приготвени въ началото на мартъ, и до този моментъ не сж приготвени. Отъ любопитство посетихме работилницата и констатирахме, че кошеритѣ сж изкарани, но нѣма заповѣдъ за тѣхното боядисване. Също и шпорчетата сж приготвени, но нѣма заповѣдъ да имъ се приготвятъ дръжкитѣ. Пригответи разни гребла. Майсторитѣ се бунтуватъ, понеже поръчката била евтина. Инженеритѣ не смѣятъ да се противопоставятъ, защото, тъй или инакъ, надъ тѣхъ има друго началство.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Г. Караджовъ! Привършете.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Азъ искамъ да обърна вниманието, че изобщо въ тия държавни работилници липсва организация, и така, както тѣ сж подредени, много основателно занаятчи и други искатъ да си послужатъ съ тази неуредица противъ всички онѣзи, които поддържатъ принципа за съществуването на държавни работилници — Държавната печатница и др.

Професионалното образование, което се намира подъ ведомството на Министерството на търговията — следъ като биде иззето отъ ведомството на Министерството на просвѣщението — особено сега, когато ние всички се оплакваме отъ интелигентенъ пролетариатъ, който се отдава на превратни учения, революции и бунтове, трѣбва да бѣде на пръвъ планъ. Съ съжаление, обаче, констатирамъ тукъ въ бюджетпроекта закриването на професионални училища отъ 1 септември т. г. Да ги изброя: практическитѣ копичарски училища въ Клисуря, въ Котелъ и въ Суходолъ; срѣднитѣ търговски училища въ Бургазъ и въ Велико-Търново; практическитѣ търговски училища въ с. Бобошево, при гара Червень-брътъ и с. Стралджа; професионалнитѣ търговски училища въ Попово и въ Фердинандъ; практическото търговско училище въ с. Ново-село, Троянско. Всички тия училища не само че не трѣбва да се закриватъ, но трѣбва да се види, къде може да се отворятъ нови. Тукъ е ескиджумайскиятъ народенъ представителъ г. Велико Стефановъ; както той, тъй и г. Янко Куцаровъ, ако бѣше тукъ, и г. Крумъ Славковъ трѣбва да взематъ думата и да кажатъ, че въ г. Ески-Джумая има обективни условия за едно грънчарско училище, защото една четвъртъ отъ населението тамъ се занимава съ грънчарство. Презъ време на либералския

режимът, министерството, като прецени добре условията, щеше да създаде низше или средно грънчарско училище; бѣ определѣна дори известна сума, загради се мѣстото, направи се нѣкаква барака, впоследствие обаче наводненото отне всичко. Условията тамъ благоприятствуватъ за създаването на грънчарско училище, защото населението мизерствува, има евтини рѣце, а има и добра глина. Азъ мисля, че въ този градъ трѣбва да се създаде едно грънчарско училище.

П. Палиевъ (д. ст): Защо не дойдохте въ бюджетарната комисия да кажете тия работи, а ги разправяте тукъ?

Д-ръ И. Караджовъ (з): Азъ не съмъ членъ на бюджетарната комисия. — Вземете гр. Пашмаклий. Той е отдалеченъ отъ Станимака и Пловдивъ на десетки километра — двудневенъ път. Тамъ има богати гори, които падатъ, гери, които се използватъ само за паша. За населението тамъ може да се създаде едно дърводѣлско училище по подобие на това въ Русе и изработенитѣ предмети могатъ да бъдатъ пренасяни за продажъ въ вътрешността на България.

Изобщо, г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда ще трѣбва да проучи чрезъ специална комисия, къде могатъ да се откриятъ нови професионални училища, а не създаденитѣ вече да се закриватъ.

Сега, г. г. народни представители, да кажа нѣщо и за отдѣлението на труда. Благодарение на опитността на бившия социалдемократъ г. Димитъръ Николовъ, това отдѣление, споредъ моитѣ впечатления, се развива много добре. Но има единъ въпросъ, който засѣга болно душата на нашето занаятчичество — въпроса за работния денъ. Висшиятъ съветъ на труда бѣше вземалъ решение принципътъ за 8-часовия работенъ денъ, който е задължителенъ за България по силата на международнитѣ договори, да бѣде коригиранъ за занаятчичество, защото условията въ България налагатъ въ занаятчичество да се работи повече отъ 8 часа. Самитѣ стопани занаятчи, па и самитѣ работници желаятъ това. Занаятчийскитѣ работници, бъдащитѣ майстори-занаятчи, следъ като работятъ 8 часа, не почиватъ другитѣ 8 часа, ами прибѣгватъ къмъ странични занятия и работятъ още по 3—4 часа, и по този начинъ сами увеличаватъ работния си денъ отъ 8 на 12—13 часа. Въ това всѣки може да се увѣри. И ако днесъ занаятчийскитѣ работници мизерствуватъ, това се дължи на обстоятелството, че работи по-малко.

Следъ мене ще говори г. Илиевъ, социалдемократъ, и азъ бихъ искалъ да вида, какъ тѣ — социалиститѣ — разбиратъ тоя принципъ за 8-часовия работенъ денъ. На времето, когато г. Янко Сажковъ бѣше министъръ, съ една лската се възприе принципа за тритѣ осморки; за да се изпълни и едно международно задължение, което не бѣ още влѣзло въ сила, прокара се 8-часовиятъ работенъ денъ. Като се въведе 8-часовиятъ работенъ денъ и за занаятчичество, извърши се спрѣмо последното една неправда и му се нанесе единъ тежъкъ ударъ. Висшиятъ трудовъ съветъ бѣше намѣрилъ формулата за десетъ часа работа въ занаятчичество. Азъ мисля, че сега, когато обсъждаме политиката на Министерството на търговията, промишлеността и труда, е моментъ да помолимъ г. министра да ни сезпра въ едно близко време съ въпроса за увеличението на работното време въ занаятчийското производство отъ осемъ на десетъ часа, па ако може и повече.

Преминавамъ, г. г. народни представители, на другъ съществень въпросъ — въпроса за търговията. Азъ казахъ, нискоя законъ у насъ не определя каква е компетенцията на министра на търговията. Търговията бива частна, държавна и кооперативна. Макаръ че кооперативното дѣло съществува въ България отъ преди 35 години, когато г. Влайковъ, радикалъ, е основалъ първата кооперация въ с. Мирково . . .

А. Ляпчевъ (д. ст): Не въ Мирково, а въ с. Айдемиръ, Силистренско.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Г. Кирилъ Поповъ, нашиятъ голѣмъ статистикъ, въ своята книга „La Bulgarie coopérative“ казва, че първата кооперация въ България е основана въ с. Мирково отъ Влайковъ и нѣкои други учители. Г. Влайковъ е най-стариятъ кооператоръ въ България отъ тѣзи, които сж днесъ живи и имамъ възможностъ да ги виждамъ.

За съжаление, отъ 35 години Министерството на търговията още не е открило единъ кооперативенъ отдѣлъ, който да информира, да папѣтва, да насърчава коопера-

тивното дѣло. У насъ се създадоха кооперации за общи доставки, за общи продажби, за търговия, както въ вътрешността, така и задъ граница, обаче ние не виждаме Министерството на търговията да създава условия за развитието на тоя видъ кооперации.

Отъ Министерството на търговията се иска да положи грижи за хладилното дѣло. Ако въ София имаме хладилни депа, спекула съ сиренето, кашкавала, месото, маслото и яйцата нѣма да става. Всѣка кооперация, която произвежда сирене, напр. — а въ България има много такива кооперации — ще може да складира своето сирене тукъ и да го продава въ удобенъ моментъ. Преди 3—4 години бѣше изпратено сирене отъ тукъ въ Ню-Йоркъ, което се продаде тамъ следъ две години, защото бѣ складирано въ хладилни депа, въ които сиренето може да трае две, три и повече години. Ако имаме такива хладилни депа, ние ще имаме и евтино месо въ всѣки моментъ.

Преди две години — преди преврата — тукъ бѣше идвалъ единъ датчанинъ, който продоволствува Берлинъ и други голѣми градове, и поиска да строи въ София хладилно депо, въ което да могатъ да се побератъ 1 милионъ килограма месо, нѣколко милиона яйца, сирене, кашкавалъ и пр. Ако министерството подкрѣпи една такава инициатива, ако то самостоятелно или чрезъ едно смѣсено предприятие построи такива хладилни депа, ще улесни до голѣма степенъ вътрешната търговия, ще намали спекулата при преминаването на продуктитѣ отъ производител до консоматора. Споредъ насъ, това е работа на министра на търговията, а не на друго министерство.

По кооперативната търговия съ зърнени храни. Тя предполага преди всичко съществуването на елеватори. Кой ще ги построи? На времето отъ житния консорциумъ се спечелиха 220 милиона лева за житни силози и елеватори. Земледѣлска България трѣбва да има най-малко по единъ силозъ-елеваторъ въ Варна, Бургасъ и нѣкои дунавски пристанища, а споредъ закона трѣбва да има и помощни елеватори въ нѣкои пунктове вътре въ страната.

Въпросътъ за елеваторното дѣло въ странство бѣше проученъ отъ бившия управителъ на Земледѣлската банка г. А. Гечевъ и директора на желѣзарското училище инженеръ Енчевъ. Тѣ ходиха въ Прага, Чехия, въ Бавария и проучиха на самото мѣсто, какъ могатъ да се направятъ силози-елеватори, които да послужатъ едновременно и за зърнени храни, и за тютюнъ, и за картофи, и за всѣчки други земледѣлски произведения. Постройката на елеватори и на силози е необходимо условие, за да може българскиятъ земледѣлски производителъ да получи пълната стойностъ на своитѣ произведения, споредъ търсенето имъ на международния пазаръ. У насъ, поради липсата на пѣтица, на съобщения, много села не могатъ да отнесатъ навреме своитѣ храни на близката гара, на близкото пристанище и поради тая причина производителитѣ не могатъ да получатъ добра цена за своитѣ произведения. Ние считаме, че въпросътъ за елеваторитѣ трѣбва да бѣде изнетъ отъ чекмеджето на Земледѣлската банка и даденъ на министра на търговията, който най-малко поне трѣбва да има инициатива, да подбужда съ оскоро по-скоро да се извърши постройката на елеваторитѣ. Ако имаме елеватори, както е въ културнитѣ страни, на западъ, ние бихме могли да ронимъ паревницата още презъ м. октомври и следъ като бѣде изсушена съ модерни приспособления, да бѣде поставена на силозитѣ, на елеватора, запазена отъ повреди и готова за експортъ. А сега сме принудени да я чакаме да изсъхне отъ слънцето, отъ вѣтъра и чакъ презъ мартъ, когато цената ѝ спада, да я ронимъ и да я изнасяме за продажъ на безценица.

Същото нѣщо е и съ житото. Консорциумътъ на времето, като работи съ монополниятъ износъ на зърненитѣ храни, видѣ, че е невъзможно безъ елеватори, защото храниитѣ се затоплятъ и развалятъ.

Министъръ Д. Христовъ: Жито не изнасямъ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Ако не изнасяме, г. министре, населението ще се откае отъ сѣнето на тютюна и на пшкелото. Дайте му житни семена, и то пакъ ще сѣе зърно. Нали г. министърътъ на земледѣлството съ своитѣ органи ще ни научи да произвеждаме 450 кгг. жито вмѣсто 90 кгг. отъ декаръ — да имаме тройно и четворно производство, както произвеждатъ напр. въ Чехия — и тогава пакъ ще започнемъ да изнасяме?

Та, казвамъ, въпросътъ за елеваторитѣ трѣбва да бѣде изнетъ отъ чекмеджето на управителя на Българската земледѣлска банка, да бѣде разгледанъ отъ Министерския

съветъ и изнесенъ въ Народното събрание. Около 20—30 милиона лева вече се похарчиха за дълбани на пристанищата, но това е недостатъчно. Имаше предложение въ срокъ 2—3 години да се направи въ България цѣла елеваторна мрежа, или най-малкото поне въ Варна и Бургасъ.

Тукъ често пакъ се говори отъ г. г. народнитѣ представители, както и онзи денъ се говори по бюджетопроекта на Министерството на земледѣлието, че пашкулното производство трѣбва да се развие. Г-да! Пашкулното производство у насъ нѣма да се развие, нѣма да стане голѣмъ поминъкъ, докато не дадемъ условия на напитокъ пашкулопроизводители да получаватъ пълната стойностъ на своя продуктъ, а не по-голѣмата частъ отъ нея да отива въ рѣцетѣ на Алжиери, или на този или онзи другъ търговецъ, които закупуватъ пашкулитѣ и ги носятъ въ фабрицитѣ за източване на коприна. Въместо да купуваме тѣй наречената „японска коприна“, която е изкуствена, направена отъ памукъ и искусствено имитирана, вносетъ на която трѣбва да се забрани, нека да обработваме и употрѣбляваме нашата коприна. Ако днесъ Япония може да съществува като държава, която заплаща Америка, това се дължи предимно на нейната коприна, която за Япония е златото, така както захарта е златото на Чехия. А и ние можемъ да добиемъ това „злато“, ако отъ тукъ (Сочи министерската маса) се вземе инициативата за една държавна филатура отъ 100—200—300 басейна. Този въпросъ е проученъ. На времето бѣше изпратенъ въ Италия не помня кой отъ администраторитѣ за Земледѣлската банка да проучи въпроса за филатуритѣ. Има докладъ по това. Азъ мисля, че г. министърътъ на търговията трѣбва да вземе този докладъ отъ чекмеджето на управителя на банката и да го внесе тукъ на разглеждане. Ако единъ Чеховъ можа да направи съ единъ милионъ лева капиталъ една тъкачна копринена фабрика въ Пловдивъ, защо държавата да не може да стори това? Ако се направи една такава държавна фабрика, пашкулното производство ще се развие.

Скѣпто би могло да се каже за лена и конопа. Кооперация „Влакнодай“, ако не бѣше изоставена отъ Министерството на търговията и ако и бѣше дадена подкрѣпка, би могла да направи чудеса въ България въ вѣжарското и конопено производство. Не ѝ е дадена подкрѣпка, макаръ че тя е дала доказателства, че може да направи нѣщо. Въ лѣво отъ кабинета на директора на Софийския клонъ на Земледѣлската банка стърчи единъ болонски конопъ, 4 метра високъ, разпространенъ отъ тази кооперация. Добиха се голѣми резултати, обаче липсваха нужнитѣ средства, за да може да се създаде една вѣжарска фабрика. Държавата би могла да устрои една държавна вѣжарска фабрика, още повече, че, доколкото ми е известно, конфискувана е по чл. 4 една фабрика, струва ми се на Бр. Иванови въ Червенъ-Брѣгъ или Кнежа, която може да се използва за тази целъ. Ако стане това нѣщо, въ България ще се развие не само конопеното, но и лѣненото производство до степенъ такава, че ще се измѣсти постепенно отъ употрѣба памукътъ; всички нужди въ това отношение ще се задоволяватъ отъ нашето мѣстно производство, а съ това, разбира се, ще опремъ свършенно и вноса на памучни произведения.

За цвеклото. Азъ не зная кой трѣбва да носи отговорността за положението на българския цвеклопроизводителъ. 40—50 хиляди български цвеклопроизводители оставатъ безъ работа, съ излѣгани надежди отъ 5-тѣ фабрики, които сѣ сж картелирали, които сж държава въ държава, които се налагатъ на министъръ, на правителство, на българския народъ и които утре ще се наложатъ и на нашия стомахъ. Кой трѣбва да отговаря за това положение?

Г. г. народни представители! Болката е голѣма. Вие чувствувате, вие виждате унижението, на което е изложено българскиятъ народъ и самото правителство. 5 фабрики сж картелиратъ и се налагатъ! Стенето на цвеклото е сирѣно въ цѣла България, хората не сѣятъ вече цвекло. Фабрикантитѣ ще произвеждатъ захаръ, ако има прохителствитѣ мита, ако има абсолютна забрана на захарта, ако могатъ да продаватъ захарта по 40 л. килограма, да ограбятъ консоматора, ако плащатъ не по 840, не по 1500 л., както платиха презъ 1923 г. нѣкои фабрики, за хиляда килограма цвекло, а по 500—600 л., за да изсмучатъ жизнения сокъ отъ труда на българския цвеклопроизводителъ.

Азъ мисля, че г. министърътъ на търговията, като нѣкогашенъ членъ на Съюза на земледѣлскитѣ кооперации и като авторъ на брошура по земледѣлския кооперативизъмъ, трѣбва да вземе инициативата, въ бюджета или съ единъ

специаленъ законопроектъ да се предвиди една сума за помощъ на Плъвенската захарна кооперативна фабрика, или за купуване на Пловдивската, Каялийската или Софийската захарни фабрики, които се продаватъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Това не е въ връзка съ настоящия бюджетъ. Вие се адресирате къмъ г. министра на земледѣлието.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Азъ така свацамъ въпроса. Къмъ него се адресира и г. Савовъ, къмъ него се адресираха и всички български цвеклопроизводители, обаче той още не е отговорилъ. Азъ казвамъ, че въпросътъ е много важенъ. Откупването на тия фабрики е една необходимостъ, ако искаме да избавимъ страната отъ това унижение, въ което ни поставятъ захарнитѣ фабрики и ако искаме да продължава развитието на цвеклопроизводството у насъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Караджовъ! Оставатъ Ви още десетъ минути.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Г. г. народни представители! Предъ видъ на това, че ми остава малко време да говоря, азъ искамъ да обърна вниманието ви, че когато се предвиждатъ въ бюджета на Министерството на търговията за нови училища 600 хиляди лева, не трѣбва, наредъ съ Висшата кооперативна школа, която подготвя кооператори за кооперативната търговия, за кооперативната индустрия — тя е висша школа, но е по-долу отъ срѣдна, защото на студентитѣ се четатъ, струва ми се, само 5—6 лекции по кооперативизма — г. министърътъ на търговията отъ своя страна да създаде низши и срѣдни кооперативни школи, каквито съществуватъ въ други държави. Нека търговскитѣ училища, които имаме, да не подготвятъ младежта само за частната търговия, но да подготвятъ и деятелн въ областта на кооперативното дѣло. Докало кооперациитѣ бѣха само кредитни, райфайзенки, лесно бѣше селскитѣ даскалъ, селскитѣ секретарь-бирникъ, селскитѣ свещеникъ да ги ръководятъ, но отъ момента, когато се хвърлятъ въ производството, тѣхната подготовка не е достатъчна, иска се ръководителитѣ на кооперациитѣ да иматъ професионално кооперативно образование. Такова образование, мисля, че г. министърътъ на търговията трѣбва да даде, и само тогава ще може да оправдае, по моему разбиране и по разбиранята на нашата група, назначението си като министъръ на търговията. По наше разбиране, министърътъ на търговията трѣбва да стане министъръ на кооперативната търговия и кооперативната индустрия, защото бъдещето на страната е въ насърчение кооперативното дѣло.

Накрай, като свършвамъ, искамъ да обърна вниманието ви върху минитѣ. Предъ години имахъ възможностъ да отида въ мината „Перникъ“ и ми направи впечатление мизерниятъ животъ на работника. Още тогави констатирахъ, че нѣкои работници бѣха вземали инициативата да се сдружатъ въ кооперация за борба противъ спекулата на всички кръчмари и бакали, които ги експлоатиратъ. Работниците въ държавнитѣ мини „Перникъ“, „Бобовъ-долъ“ и „Марица“ трѣбва да иматъ кооперативни домове за прекратване на свободното си време, кооперативни домове за потрѣбление, за да бѣдатъ избавени отъ спекулата, която се шири тамъ. Ако тукъ единъ предметъ струва 5 л., тамъ струва 7—10 л. и работникътъ е недоволенъ и мизерствува. Азъ имахъ случай, когато посетихъ мината „Перникъ“, да видя на 100 крачки отъ самата мина единъ анархистъ, началъ се на едно буре, да държи пламенна речъ противъ съвременния строй, противъ порядкитѣ на мината „Перникъ“ и да използва мизерното положение на работника за своитѣ превратни теории и революционни методи на борба. Не помня добре, но струва ми се, че въ миналото е имало предвидена нѣкаква сума отъ 200 хиляди лева за постройка на кооперативенъ домъ. Нека предвидимъ и сега за тия нѣколко хиляди български работници, български праждани, дошли отъ разнитѣ крайща на България, една сума за кооперативенъ домъ, където тѣ да могатъ да се събиратъ.

Н. Топаловъ (д. ст): За какво се отнася?

Д-ръ И. Караджовъ (з): Отнася се за работниците въ държавнитѣ мини „Перникъ“, „Бобовъ-долъ“ и „Марица“. Тамъ работничеството мизерствува, отдава се на развратъ и пиянство, а за него трѣбва културно ръководство, което може да стане чрезъ кооперативенъ домъ и чрезъ коопе-

ративна самопомощь било въ кредита, било въ друго отношение.

Свършвайки, азъ обръщамъ вниманието на г. министра на търговията, че бюджетътъ, както той го е приготвилъ, не задоволява мене и нашата група, защото той е стария бюджетъ, какъвто бѣше и по-рано, какъвто бѣше дори и въ земледѣлското управление, какъвто е билъ и много по-рано. Г. министърътъ на търговията ще трѣбва все повече и повече да се стреми да бѣде министъръ на кооперациитѣ, на кооперативната търговия и индустрия, ако иска да прокараше вашата радикална програма за подкрѣпа на кооперацията, която програма всички сте възприсли. Г. министъръ-председателътъ въ една декларация обяви, че държавата ще подкрѣпи кооперацията. Азъ мисля, че тъкмо съ този бюджетъ г. министърътъ на търговията трѣбва да докаже, че може да бѣде министъръ на кооперациитѣ.

Председателстваща Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христофоръ Сомовъ.

Х. Сомовъ (зан.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Преди месецъ и половина бѣхъ въ една депутация отъ занаятчийския съюзъ, която се яви при г. министра на търговията, за да иска уголѣмяването на занаятчийския кредитъ. Г. министърътъ обеща да увеличи кредита. Този кредитъ трѣбва да се увеличи, още повече днесъ, когато съществува една криза вследствие катастрофата, която сполетѣ напоследѣкъ България. Нашитѣ най-големѣ съжаления за невиннитѣ жертви, които се дадоха. Ние още повече скърбимъ, защото се скова икономическиятъ ни животъ и се усилн кризата. Още по-тежко е положението на семействата, чиито глави загинаха при катастрофата.

По занаятчийския кредитъ, както казахъ, г. министърътъ ни обеща още на 13 януарий т. г., че ще увеличи този кредитъ. Ще трѣбва да се мѣчимъ да намѣримъ средства да увеличимъ занаятчийския кредитъ, за да може да се подпомогне занаятчийството. Тѣкмо сега, при разглеждането на бюджета на Министерството на търговията, ще трѣбва да ни се каже, ще бѣдемъ ли чути, ще ни се помогне ли, особено въ днешния моментъ, когато стопанскиятъ животъ е въ криза, всичко е мъртво. Занаятчийството трѣбва да се повдигне, родното производство трѣбва да се закрѣпи, за да не дойде положението дотамъ, че нашето занаятчийство да се отчае и, при най-големѣ нужди, при най-големо желание, да не може да твори и да работи. Затова нашето занаятчийство търси помощта на държавата. Първиятъ кредитъ, който се отпусна на занаятчийтѣ, бѣше отъ 20.000.000 л. за пострадалиятъ отъ войната занаятчи, и този кредитъ бѣше благодаренъ за тѣхъ, но въ послѣствие се видѣ, че той е недостатъченъ и затова се отпусна новъ кредитъ отъ 50.000.000 л. При раздаването на 50-милионния кредитъ имаше много технически прѣчки, които ние изпитахме на гърба си, и затова много отъ занаятчийтѣ се отказаха да взематъ отъ него. Ние не можахме на 6-тѣ месеца или на 12-тѣ месеца да погасимъ и изплатимъ заемитѣ, които сключихме по този кредитъ, защото често пакти низ, занаятчийтѣ, вземаме сурови, полуобработени стоки, които, докато се изкаратъ на пазара за продажба, трѣбва да се мине година и повече. И затова ние, занаятчийтѣ, бѣхме принудени да сключимъ отъ частни банки нови заеми съ голѣма лихва, за да изплатимъ заемитѣ по този кредитъ.

Този кредитъ отъ 50.000.000 л. е недостатъченъ за дребнитѣ занаятчи. Азъ апелирамъ къмъ всички народни представители, къмъ г. министра да се съгласятъ, този 50-милионенъ кредитъ да се увеличи поне на 200.000.000 л., за да може да се закрѣпи нашето родно производство. Занаятчийството нѣма да вземе заеми по този кредитъ за луксъ; то ще употреби заемитѣ въ плодотворна работа, за да може да закрѣпи себе си, за да не се отчайва и казва: „Държавата не ни се явява на помощ“.

Това сѣ нашитѣ искания, които отдавна сѣ депутации, сѣ изложения предъ разни министри сме ги предлагали. Ето защо, азъ ви моля да се съгласите да се отпусне по-големъ кредитъ и по-дългосроченъ. За една година или година и половина този кредитъ не може да бѣде върнатъ. Нека се даде възможность да закрѣпи занаятчийството своето стопанско положение. Нашитѣ занаятчи, които сѣ повече отъ 300 хиляди души, плащатъ много дажъкъ. 10—15 хиляди лева, които ще получатъ единъ занаятчия отъ този кредитъ, тѣ отиватъ въ годината само за данъци. Има занаятчи, обложени съ 36—37 хиляди лева данъкъ върху общия доходъ и паритѣ, които ще получатъ отъ

този кредитъ, ще отидатъ за данъци. Ние искаме по-дългосроченъ, по-леснодостъпенъ и съ по-малка лихва кредитъ, за да можемъ като честни хора да го плащаме и да бѣдемъ облекчени.

За популярнитѣ банки. Народната банка закри занаятчийския кредитъ. Ние вече нѣмаме достѣпъ въ нея и на съ остава да ни кредитиратъ популярнитѣ банки. Ще ви кажа нѣколко думи за популярнитѣ банки. Ние, занаятчийтѣ, сме създатели на тѣзи банки, ние ги крѣпимъ, особено въ Бургазъ и въ други градове, за да можемъ да ги използваме ние. Обаче срѣднитѣ и едритѣ търговци навлизатъ въ тѣхъ и ги взематъ въ рѣцетѣ си. Търговцитѣ искатъ едно опартизаняване на тѣзи банки, а ние искаме на всѣка цена да бѣдѣтъ запазени тѣи, както сѣ създадени отъ началото — за занаятчийтѣ. Въ нѣкои градове сѣ нахлули едритѣ търговци въ популярнитѣ банки и сѣ ги обрѣнали на свои банки.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Кѣде?

Х. Сомовъ (зан.): Въ Габрово. Въ Бургазъ три четвърти отъ членовѣтъ на популярната банка сѣ търговци, а основателитѣ и сѣ всички занаятчи. Ако не се взематъ мѣрки популярнитѣ банки да останатъ чисто занаятчийски, то търговцитѣ ще ги превзематъ и ще иматъ кредитъ отъ две мѣста — и отъ Народната банка, и отъ популярнитѣ банки.

Занаятчийскиятъ кредитъ, който се отпуща отъ държавата за подпомагане занаятчийтѣ, трѣбва да се раздава направо отъ популярнитѣ банки, а не да отива отъ банка въ банка и да го получаваме съ 16% лихва.

А. Урумовъ (д. сг): Пакъ е добре 16%, защото въ частнитѣ банки е 30%.

Х. Сомовъ (зан.): Като плаща занаятчийята 16% и като прави на три месеца и шестъ месеца погашение, тѣ ставатъ 30%.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Народната банка съ каква лихва дава кредитъ?

Х. Сомовъ (зан.): 20-милионниятъ кредитъ е съ 6½%.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Колко е процентътъ на лихвата на Народната банка въобще?

Х. Сомовъ (зан.): Направо вземаме съ 7%.

Ние искаме съ законъ популярнитѣ банки да се превърнатъ въ занаятчийски, за да не може въ тѣхъ да навлизватъ едритѣ търговци, които могатъ да намѣрятъ и другаде леснодостъпенъ кредитъ, а ние, занаятчийтѣ, не можемъ.

Въ нашето изложение ние искаме да се допусне вносътъ на нѣкои луксозни предмети, които сѣ нужни на занаятчийтѣ, но понеже законътъ за забрана на луксозни предмети ще се отгѣни, азъ нѣма да говоря по това наше искане сега. Но докато се отгѣни, ще трѣбва да се разреши вносътъ на нѣкои предмети, напр. пандешкитѣ за шапки. Ако се махне този законъ, ще трѣбва да се допуснатъ тѣзи предмети, които сѣ необходими на занаятчийтѣ съ по-малко мито, а не съ това, което се предвижда.

Г. г. народни представители! Най-големѣятъ тормозъ на занаятчийството е амбулантната търговия. Тя е една отрова, една язва, която слѣва дребнитѣ търговци и занаятчийството. Съ редъ депутации сме идвали, за да искаме премахването на амбулантната търговия, но г. министърътъ каза, че не може да я забрани. Габровци жадуватъ за амбулантната търговия. Въ миналото люлката на амбулантната търговия е селянинътъ, който съ своитѣ кошове, натоварени на коне, е разносялъ самъ стокитѣ на фабрикантитѣ и дребнитѣ производитѣли гайтанджии, емишиджии, царвулджии, обушари и се връщали обратно съ нови стоки, съ вълна и кожи, които даваше на занаятчийтѣ и фабрикантитѣ. Тази амбулантна търговия ние не можемъ да искаме да се махне, но у насъ има разни арменци и руснаци, амбулантни търговци, които тровятъ най-много нашето родно производство. Дава имъ се възможность да отиватъ да взематъ отъ фабрикантитѣ платове съ 30% по-евтино за „Бѣлия кръстъ“, когато занаятчи, които искатъ да си платятъ въ брой, не могатъ да ги взематъ съ такава отстъпка. Ще ви направя едно сравнение. Руснаци продаватъ единъ панталонъ за 245 л., когато метъра платъ струва 250 л. Миналата година се разкри тази работа, че подъ фирмата на „Бѣлия кръстъ“ сѣ могли да взематъ стоки съ 30% по-евтино отъ фабрикантитѣ и по този начинъ могатъ да биятъ нашето занаятчийско производство. Както казахъ, това става, поради отстъп-

ката, която имъ е била правена за „Бѣлия кръстъ“, както се прави отстъпка и за нашия „Червенъ кръстъ“. Поради това ние занаятчийтъ губимъ нашата печалба, защото тѣ продаватъ дрехи на костуемата за насъ цена на плата. Съ обущата е сѣщото. Продаватъ разни недоброкачествени обуща изработени отъ хора безъ майсторско свидетелство, хора, които нѣматъ право да упражняватъ занаята, които работятъ въ къщи и които се криятъ. Взематъ отъ търговците или отъ фабрикантите евтини материали, работятъ един имитирани обуща, разнасятъ ги ужъ като руска стока, а нашиятъ консоматоръ се излъгва, взема стоката и въ края на крайщата хемъ той губи, хемъ занаятчийта губи.

Така че, трѣбва да се взематъ мѣрки да се забрани тази амбулантна търговия. Явиха се и италианци. Вземали една фактура отъ Бр. Стефанови отъ Сливенъ и съ нея фактура имитиратъ българскитѣ платове, като турятъ нѣколко български платове между италианскитѣ и се преструватъ, че не знаятъ български. Въ Русе, Варна и Стара Загора ги разгониха. Въ Бургазъ тѣзи хора сѣщо имаха складъ, бѣха се явили и въ други къшета. Както виждате, тѣ злоупотрѣбаватъ съ една фактура: ужъ продаватъ българска стока, а внасятъ италиански платове. И за смѣтка на нашето родно фабрично производство на платове, разни амбулантни търговци продаватъ контрабанда външни платове. Азъ, като шивачъ, преди Великденъ съмъ върналь не по-малко отъ 20 костюма, отказахъ да ги ушня, моята стока остава въ рафта, а азъ трѣбва да плащамъ лихви. Азъ връщамъ клиентитѣ си и тѣ отиватъ при други шивачи да имъ ушнятъ дрехи отъ платъ, който нито е годенъ за работа, нито е годенъ да се носи. Ето какъ нашата стока си остава непродана и какъ не можемъ да изплазимъ заемитѣ, които ни е направила държавата. Най-големото зло за насъ е тази амбулантна търговия. Тя ни трови.

Затуй азъ апелирамъ къмъ г. г. министритѣ и народнитѣ представители на всѣка цена да взематъ мѣрки за унищожаването на тази амбулантна търговия. Тукъ, отъ трибуната, за първи пътъ слушате да ви говори занаятчия. Азъ ви моля да се направи това, да се взематъ тѣзи мѣрки, иначе занаятчийството ще бѣде загубено. Занаятчийството е най-честниятъ и най-будниятъ елементъ. То всичко дължи на имота си, който стопанисва. То иска България да тържествува, иска следъ туй да запази и себе си, за да може да живѣе и да твори.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Бѣкловъ.

П. Бѣкловъ (д. ст.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Нѣмахъ намѣрение да вземамъ думата по бюджетопроекта на Министерството на търговията, промишлеността и труда, но понеже се изредиха тукъ представители на почти всички професионални организации, които сж подъ върховното покровителство на Министерството на труда, трѣбваше и азъ, като търговецъ по професия, да кажа нѣколко думи, защото много се говори тукъ особено противъ търговското съсловие у насъ.

Г. г. народни представители! Нѣма въ свѣтъ модерна държава, която да е само земеделска или скотовъдска, или само занаятчийска, или само търговска, или само индустриална. Въ такава държава като нашата, дето $\frac{3}{4}$ отъ населението е чисто земеделско, не може да не бждатъ застъпени и другитѣ професии и да се развиватъ венчки правилно за общото благо на цѣлия народъ. Търговията, индустрията, занаятитѣ и земеделчието сж тѣсно свързани по между си. Вдната професия безъ другата не може. И нека се позволевъ на стари наши деца, покойници вѣче, които навремето казваха специално за България: „Ако България трѣбва икономически, стопански да се развива, ще трѣбва най-напредъ лосттъ, грѣбнакътъ, тѣй да се каже, на нашето стопанство, на нашето икономическо благосъстояние — земеделчието и скотовъдството да се подпомогнатъ да закрепнатъ и следъ това отъ тѣхъ ще черпятъ сили да се развиватъ и занаятитѣ, и търговията, и индустрията“. Права мисль, която даде и свойтѣ резултати.

Добръ направиха господата, които излъзоха тукъ да застъпятъ чисто съсловнитѣ интереси на ония професионални организации, които тѣ представляватъ. Прави имъ честь, че по тоя случай тѣ казаха своята дума. И азъ правя сѣщото, но ще направя единъ апелъ къмъ нашитѣ другари отъ другитѣ професионални организации, да разбератъ единъ пътъ завинаги, че професионалнитѣ имъ

организации ще бждатъ силни, ще напредватъ, ще се развиватъ правилно, само ако всичкитѣ усвоятъ принципа, че въ професионалнитѣ организации не трѣбва да има партизанство. Партизанството, г. г. народни представители, въ професионалнитѣ организации е бацила на разложение. Това съмъ го говорилъ преди 10—15 години на земеделщитѣ, които въ началото образуваха своята земеделска организация на чисто професионална основа съ целъ за подобрене на земеделчието и скотовъдството, а въ последствие я обърнаха на политическа партия и резултатитѣ отъ това ги знаемъ. Така ще стане съ всички професионални организации, ако партизанството се вмѣле въ тѣхъ. Трѣбва професионалнитѣ организации да бгватъ отъ партизанството, като дявола отъ тамяна; който нека партизанство, да отиде въ редоветѣ на она партияна организация, където му допада, където неговитѣ политически убеждения му диктуватъ.

Тукъ се говори за кредитъ занаятчийски, индустриаленъ, търговски. Ние, търговцитѣ, ангроецитѣ специално, въ миналото, преди войнитѣ, имахме доста голѣмъ кредитъ въ Народната банка. Следъ войнитѣ, обаче, особено презъ управлението на дружбанитѣ, кредитътъ за търговеца, за индустриалеца въ Народната банка бѣше почти нищоженъ. Той и днесъ не е твърде голѣмъ. И ние не се сърдимъ на това, защото сме хора, които разбираме положението на Народната банка, на нейното управление. За да искаме кредитъ, трѣбва да знаемъ има ли, разполага ли Народната банка съ пари. Тя не разполага, и понеже знаемъ това, ние не правимъ, както правятъ другитѣ: постоянно да подлагаме ржка, да молимъ за по-големи и по-големи кредити.

Народната банка прави това, което е по-силнитѣ ѝ да направи въ тѣзи трудни времена, въ които сега се намираме. За да може тя да помогне по-ефикасно и на занаятчи, и на търговци, и на индустриалци, трѣбва да намѣри пари. Отъ къде? — Отъ вѣтъ. Тукъ, въ България, тя не може да намѣри средства, освенъ да прави нови емисии, да печати нови банкноти, което пъкъ ще има за резултатъ поскупяване на живота. Значи или държавата трѣбва да направи заемъ, за да се изплати на Народната банка, или обратното — Народната банка трѣбва да направи за себе си единъ заемъ подъ гаранция на държавата, за да може да улесни нашето производство, нашитѣ стопански съсловия. Но въ сегашнитѣ времена, особено мъчно се намиратъ заемни въ странство, или, ако нѣкои се решатъ да дадатъ заемъ на България, той ще бѣде даденъ при такива условия, че едвали ще се намѣри финансовъ министръ, който да се съгласи при такива условия да склучи заемъ за държавата или за Българската народна банка. Следователно, ще трѣбва да се чакатъ по-благоприятни времена, когато условията въ страната ни, и политически, и стопански, ще бждатъ по-благоприятни и ще дадатъ възможностъ на башкерскитѣ групи въ странство съ по-големи довъррие да дойдатъ тукъ да пласиратъ своитѣ капитални.

Ние, българскитѣ индустриалци, българскитѣ търговци вършимъ днесъ въ това отношение една работа, за която никоѣ не мисли и никоѣ не си дава смѣтка. И главно затуй излъзохъ на тази трибуна, за да разсея клзветитѣ, които се хвърлятъ върху българския търговецъ-ангроеистъ. Той е еднакво творецъ на богатства, г-да, както земеделецътъ, занаятчийта и работникътъ. Но той прави и нѣщо повече; той носи капитални въ страната. Може да ви се вижда смѣшно туй, но то е фактъ.

Г. Живковъ (р): А после ги изнася. Това го направиха вчера германскитѣ търговци, това ще го направите и вие.

Председателъ: Моля, г. Живковъ.

П. Бѣкловъ (д. ст.): Старитѣ български търговци съ своитѣ релации, съ своитѣ връзки съ странство следъ катастрофалната война почнаха да внасятъ стоки на кредитъ, а кредитътъ не е нищо друго, освенъ капиталъ. И ако днесъ вие виждате магазини, пълни съ стоки, това не е капиталъ на **Х** или **У** търговецъ, а това е кредитъ, който той има въ чужбина. Чрезъ кредита милиарди вливатъ въ страната ни. Г. Сомовъ, който говори тукъ, че не е достатъченъ занаятчийскитъ кредитъ, не спомена нищо за оня кредитъ, който голѣмитѣ търговци и индустриалци даватъ на дребния търговецъ и занаятчия и който възлиза на стотици милиона лева. А това все е една помощъ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Съ 50 и 100% лихви!

П. Бъковъ (д. сг): Наистина, този кредит е във видъ на стока, но все пак е едно улеснение, защото единъ занаятчия, шивачъ, като Васъ, г. Сомовъ, ако нѣма кредитъ у търговеца, ще трѣбва да търси възможни гаранции, за да му се отпуснатъ подъ лихва пари било отъ нѣкоя популярна банка, било отъ Народната банка, за да си купи платове, когато ако той вземе платове направо отъ търговеца или фабриканта на кредитъ, нѣма да отива да търси пари съ лихва. Всеки единъ индустриалець, всеки единъ голѣмъ търговецъ има по 300—400 клиенти, които поддържа. Когато днесъ ез иска мораториумъ, кой мислите ще пострада? Ще пострада ли пакъ голѣмитѣ търговци, защото тѣхнитѣ длъжници, поради изключителнитѣ условия, които се създадоха, като не могатъ да плащатъ навреме задълженията си, ще искатъ отсрочка и тѣ ще имъ я дадатъ. Никога единъ голѣмъ търговецъ при това положение нѣма да протестира полиция на единъ свой добъръ клиентъ, защото той разбира, че облекчения трѣбва да се правятъ и се правятъ.

Г-да! Азъ не говоря специално за защита на търговцитѣ. Не. Азъ съмъ единъ отъ най-голѣмитѣ сторонници за повдигане на нашето занаятчийство, на нашето земледѣлие, на нашата индустрия, но азъ не мога да позволя да се петни търговското сѣсловие, което въ миналото, преди освобождението, въ турско време, и следъ освобождението е правило само честъ на нашата страна. За българския търговецъ въ цѣлъ свѣтъ иматъ най-добро мнение. До преди катастрофалнитѣ войни ние получаваме въ България отъ чуждестраннитѣ фирми стоки съ 5—10% по-евтино отколкото напр. ги получаваха ромѣнскитѣ търговци. Защо бѣше това? Това бѣше само за туй, защото фабрикантитѣ, заинтересованитѣ експортвори знаеха, че ще си получатъ паритѣ до стотинка. Българскиятъ търговецъ е честенъ, той нѣма да яде, ще гладува, нѣма да се облича, по борча си ще плати. Чужденцитѣ имаха добро мнение за нашитѣ търговци и затова на насъ продаваха стоки съ 5—10% по-евтино отколкото ги продаваха напр. на ромѣнскитѣ търговци или на търговцитѣ въ други съседни държави. Имаше и има една почитеностъ, една честностъ въ българския търговецъ — и тя е хубава. Не трѣбва сега ние, българитѣ, да се мъчимъ да черпимъ, да петнимъ българския търговецъ. Срамота е за единъ народъ, като нашия, съ слаба търговия, съ търговия; която тепърва ще се развива, самъ да убива собствената си търговия. Венчки стопански сѣсловия сж свързани едно съ друго, едно безъ друго не могатъ. Азъ бихъ препоръчалъ на господата отъ лѣвицата, широки социалисти и радикали, преди да излъчатъ тукъ да критикуватъ, да взематъ и да прочетатъ брошурата на г. Дядидрова „Социализъмъ и болшевизъмъ“ или писанието отъ него въ книжка № 1, отъ „Архивъ за стопанска и социална политика“ за да видятъ какво пише тоя уменъ човѣкъ, който разбира стопанскитѣ въпроси. Ето единъ човѣкъ, който добре разбира тия въпроси, но който, за съжаление, не излиза тукъ да говори по тѣхъ.

Ако не скѣпѣхъ времето, което ни е толкова ценно въ настоящия моментъ, защото ще трѣбва да гласуваме бюджетопроектитѣ, азъ бихъ поговорилъ по-обстойно по земледѣлието и специално за нашитѣ тютюни. Ние нѣмаме добра държавна политика и рискуваме да изгубимъ пазаритѣ, които сж извоювани за нашитѣ тютюни въ странство. Досега въ България идеха чужденци-капиталисти, които съ своитѣ капитални закупуваха нашитѣ тютюни, манипулираха ги въ България и ги изнасяха като български. Днесъ, благодарение на обстоятелството, че въ Турция почнаха да култивиратъ тютюни, които може би въ качествено отношение сж по-добри отъ нашитѣ, та и въ много по-голѣмо количество отколкото по-рано, мѣстнитѣ фирми съ чуждестранни капитални, па и съ наши ще отидатъ тамъ, а съ това рискуваме да изгубимъ онѣзи пазари, които сж извоювани вече за наши тютюни въ странство. Това е единъ въпросъ, който не може да се изчерпи тукъ въ 5 минути и върху който, както г. министърътъ на финанситѣ, така и г. министърътъ на търговията трѣбва да се замислятъ. Правителството трѣбва сериозно да се загрижи за този артикулъ отъ нашия износъ — тютюнитѣ.

За цвеклото. Цвеклото е също единъ важенъ артикулъ отъ нашето земледѣлие, по отношение на което нашето правителство също така трѣбва да има една разумна политика, та и фабрикантитѣ да съществува въ земледѣлието да не страда.

За яйцата. Онзи день ез говореше отъ тукъ, че се правели опити да се развъдятъ у насъ породисти кокошки. Г-да! Правъ бѣше единъ отъ ораторитѣ, когато каза, че за България по-добра отъ българската кокошка нѣма. Ето,

тукъ е г. Дичевъ и той ще потвърди, че нашата кокошка е много издръжлива, че тя може да пренощува на всеко дърво, че макаръ и да живѣе при неблагоприятни условия, дава много яйца. Обаче, за износа на нашитѣ яйца ние много малко се грижимъ. Миналата година ние сме вземали отъ износъ на яйца 700—800 милиона лева чужда валута, а днесъ? Какъвъ е износътъ на яйца отъ България, и защо нѣма износъ? Нѣма защото сме наложили едни такива износни мита, че ме е срамъ да ви ги съобща. Какъ може да има въ чужбина опия пазаръ за нашитѣ яйца, който сме имали въ миналото, когато днесъ тамъ други държави изнасятъ яйца безъ износно мито, а ние налагаме по 55 ст. износно мито на яйце? Когато днесъ на пазара у насъ яйцето струва 1'50—1'60 л., а въ село 1'20—1'30 л., ние му вземаме 55 ст. износно мито. При това износно мито може ли птицевѣдството да прогресира? Това е единъ голѣмъ въпросъ, който трѣбва да обърне вниманието на правителството.

За сиренето и кашкавала. Отъ производството на сирене, млѣко и кашкавалъ се прехранватъ 250 хиляди семейства; 250 хиляди семейства развъжда сѣ едъръ и дребенъ добитѣкъ, който дава млѣко. Какво направихме ние за поощрение на износа имъ? Нищо не сме направили. Презъ 1894 г. имаме единъ износъ отъ 3½ милиона килограма кашкавалъ и около 1½ милионъ килограма сирене, или общо 4 милиона килограма, които по 50 л. сръдно килограма, правятъ около 200 милионъ лева чужда валута. Можехме да имаме по-голѣмъ износъ, обаче изоставихме тия продукти. Трѣбва да търсимъ причинитѣ защо нѣма износъ. Количеството на добитѣка е увеличено, а това на населението не е увеличено, то е почти същото, и би трѣбвало сега да изнасяме повече отколкото по-рано. Ако имаме една разумна стопанска политика на бившето и на сегашното правителство, трѣбваше износътъ на кашкавала и на сиренето да го доведемъ до 5—6—7 милиона килограма, а не както е сега — единъ милионъ килограма. Ето единъ въпросъ, който заслужава нашето внимание.

Азъ само повдигамъ въпроситѣ, защото не е време сега да ги обсъждаме, нито можемъ да ги разрешимъ правилно въ нѣколко минути.

К. Лулчевъ (с. д): Вѣрно ли е, че има голѣмо количество сирене и кашкавалъ отъ миналата реколта останало непродадено?

П. Бъковъ (д. сг): Вѣрно е.

К. Лулчевъ (с. д): Защо?

П. Бъковъ (д. сг): Защото износното мито на нашия кашкавалъ е около 30 л. на килограмъ, а на сиренето около 20 л. на килограмъ. И като смѣтнете, че въ онѣзи държави, дѣто ще го изнесемъ, ще има вносно мито около 10 л. на килограмъ, че има превозъ и осигуровки, нашниятъ кашкавалъ, изнесенъ на чуждия пазаръ, ще има около 50 л. на килограмъ разноски.

К. Лулчевъ (с. д): А тукъ се продаваше сиренето 50 л. килограма есенесъ.

П. Бъковъ (д. сг): Не е вѣрно.

К. Лулчевъ (с. д): Какъ не е вѣрно.

П. Бъковъ (д. сг): Г. Лулчевъ! Недейте ми говори по тия въпроси. Презъ цѣлата зима сиренето се е продавало по 40 л. килограма на дребно въ цѣла България. Презъ месецитѣ октомврий и ноемврий — ако г. комисарътъ по прехраната е тукъ, ще ви каже — мандраджийтѣ, които сж имали сирене и до днесъ още го държатъ, сж го предлагали по 27 килограма, по-тъсно по 25 л. килограма, а днесъ по 22 л. килограма и нѣма кой да го купи, макаръ, че тѣзи хора сж купували млѣкото по 7—8 л. килограма. И днесъ чувамъ да се приказва, че държавнитѣ пасища цѣли да бѣдатъ дадени на каракачанитѣ, като се правѣла пѣкава комбинация, тѣ да даватъ млѣкото по 5 л. килограма, а да се даде на Софийската община сиренето по 30 л. килограма. Ако туй нѣщо е вѣрно, азъ се питамъ, кои сж спекулантитѣ? Онѣзи ли, които сж купили млѣкото по 8 л. килограма и продаватъ сиренето по 27—30 л. килограма, или тѣзи, които се тъкмятъ да купуватъ млѣкото по 5 л. килограма и да продаватъ сиренето по 30 л. килограма?

К. Лулчевъ (с. д): Или този, който дава пашата чрезъ посредници?

П. Бъковъ (д. с.): Тъзи въпроси сж отъ такова естество, че сега не е нито времето, нито мѣстото да се разискватъ. Тъ сж важни въпроси. Съ тѣзи въпроси трѣбва да се занимаемъ въ професионалнитѣ организации, да ги проучимъ и да дадемъ готовъ материалъ на правителството, а не да излизамъ тукъ на трибуната и да говоримъ, за да се каже, че еди кой си отъ трибуната е защищавалъ търговцитѣ или индустриалцитѣ. Като хора, които сме дошли тукъ да правимъ творческа работа, не трѣбва инцидентно да вземаме думата по толкова важни въпроси, каквито сж тѣзи, които набързо казахъ.

Азъ взехъ думата само за да отхвърля онѣзи инциденти, онѣзи хули и епитети, които се хвърляха на търговското съсловие у насъ, което търпя всичко при бившия режимъ, който не се спираше предъ нищо, само и само да нападне на търговското съсловие. Въ настоящата Камара, дето се е събралъ цѣлтъ на всичкитѣ съсловия и на всичкитѣ партии, да се хвърлятъ такива хули и епитети по адресъ на търговското съсловие, което съ нищо не ги е заслужило, — това ме възмущава. И азъ бихъ молилъ ония господа, които ще взематъ думата по разнитѣ законопроекти, да престанатъ, за Бога, да подхвърлятъ демагогски изрази противъ българската родна търговия. (Ръжкопляскания отъ сговориститѣ)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Илиевъ.

И. М. Илиевъ (с. д.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Всички отъ това мѣсто констатираха, че търпението ни се е изчерпило, че трѣбва бързо да ликвидираме съ този бюджетъ, който отъ нѣкоя се смѣта за твърде маловаженъ, но който, споредъ мене, има голѣмо, съществено значение за държавата. Азъ не зная другъ ресоръ отъ държавното управление, който да има по-тѣсна, по организациона връзка съ цѣлостния нашъ стопанственъ животъ, отколкото Министерството на търговията, промишлеността и труда. То въ своитѣ атрибути обхваща индустрията, търговията, занаятитѣ и труда. То полага грижи, за да може да се улесни развитието на индустрията, на занаятитѣ и на труда въ нашата страна. И ето защо, смѣтамъ, че точно върху тоя бюджетъ вниманието на народното представителство трѣбваше да бъде по-сериозно насочено, отколкото върху който и да било другъ. И тукъ именно трѣбваше да се прояви онзи практицизъмъ, за който мнозина претендиратъ; тукъ трѣбваше да бъдемъ практични политици, а не обикновени фразьори, които излизатъ на трибуната да приказватъ, само за да се зарегистратъ въ дневникитѣ. Азъ не взехъ думата, за да се спра въ подробностъ върху онѣзи задачи, които Министерството на търговията има да разрешава въ нашия общественъ животъ, защото това фактически е невъзможно въ времето, съ което разполагамъ. Азъ ще се задоволя да направя само нѣколко общи бележки, които надѣвамъ се, респективниятъ министъръ ще вземе подъ внимание, тъй като тѣ сж плодъ на нашия животъ.

Ние чухме тукъ да се разказва за нуждитѣ на занятитѣ, за нуждитѣ на земледѣлците, но на менъ ми прѣвѣше странно впечатление, че когато се разглеждатъ тѣзи нужди, тѣ се разглеждатъ твърде едностранчиво. Ние ще трѣбва преди всичко да доловимъ общитѣ закони въ нашето икономическо развитие, за да опредѣлимъ мѣстото на всѣка една професия, на всѣка една икономическа категория отъ хора въ обществения и стопанския животъ и, съобразно съ това, да опредѣлимъ нейнитѣ интереси, а следъ това и начинитѣ, чрезъ които тия интереси могатъ да бъдатъ задоволени по възможностъ най-целесъобразно.

Що се отнася за нашата индустрия и другъ пакъ сме имали възможностъ да се изкажемъ по нея. Въротно, народното представителство въ скоро време ще бъде сезирано съ законопроектъ за насърчение на мѣстната индустрия и тогава то ще има всичката възможностъ да каже своята компетентна дума за индустриалното развитие на нашата страна.

Твърде много се приказва, че спасението на нашата страна не е никъде другаде, освенъ въ производството, и че колкото повече го увеличаваме, колкото повече засилваме производството, толкова по-лесно и толкова по-бързо ще излеземъ отъ тая стопанска криза, въ която се намира страната. Нищо по-хубаво отъ това. И действително така е. Но трудността на въпроса е тамъ: какъ ще засилимъ производството въ страната? Кое е това разковниче, съ което ще трѣбва да си послужимъ, за да дадемъ единъ тласкъ на нашето производство и да задоволимъ грамаднитѣ нужди на нашето народонаселение? Ето къде е цѣлниятъ

въпросъ. Едно нещастие имаме: първо, че сме единъ малкъ и твърде назадъ изостаналъ народъ; второто е, че сме единъ победенъ народъ; третото е, че имаме една валута много ниска и винаги изложена на голѣми рискове; и четвъртото е, че всички наши производители въ опредѣляне ценитѣ на своитѣ произведения бързатъ да догонятъ ценитѣ на международния пазаръ. И когато тѣ бързатъ да догонятъ международнитѣ цени, имаме една грамадна категория отъ хора въ нашия общественъ животъ, които съ своитѣ доходи не могатъ да достигнатъ, не могатъ да догонятъ ценитѣ на нашитѣ произведения. И отъ тукъ се явява онази голѣма разлика между фактическото положение, между условията на живота и ония цифрови данни, съ които често пакъ се манипулира и отъ тѣзи мѣста (Очи министерската маса), и отъ депутатскитѣ банки. Цифровитѣ данни, съ които погъбога си служимъ, ни даватъ една картина, тя е че напиятъ животъ, макаръ и отнositелно, се развива нормално, а фактическото положение е, че една значителна частъ отъ народнитѣ маси мизерствуватъ и че ние вървимъ къмъ единъ пауперизъмъ. Къде е източникътъ на този контрастъ? Той е точно тамъ, че когато ценитѣ на нашитѣ мѣстни произведения бързатъ да догонятъ международнитѣ цени, надницитѣ, възнаграждението на труда е още далечъ да догони тѣзи цени. И отъ тукъ се намалжава покупателната сила на ония грамаденъ брой консоматори въ страната, за които ще трѣбва да произведеме. А по силата на това намаление покупателната сила на консоматоритѣ на пазара не ще има потребители за нашитѣ произведения. И затова не можемъ да подсилимъ нашето производство. То не може да намѣри широкъ пазаръ. Но, въ онзи моментъ, когато нѣмаме едно все-странно подсилване на производството въ различнитѣ негови отрасли, имаме нѣкои отрасли на производството, които интензивно се развиватъ. Това сж ония отрасли, които произвеждатъ предмети отъ първа необходимостъ. Колкото и народнитѣ маси да сж обеднѣли и да обедняватъ, все пакъ не могатъ да се лишатъ отъ онѣзи необходими за съществуванетоъ имъ предмети и тѣ сж принудени да ги взематъ. И ония отрасли отъ наше производство, които произвеждатъ предмети отъ такава необходимостъ, обикновено засилватъ производството си и успѣватъ да добиватъ голѣми печалби. Азъ съжалявамъ, че въ този моментъ нѣмамъ даннитѣ, извлечени отъ баланситѣ на различнитѣ предприятия у насъ, отъ които се вижда, че ония отрасли отъ наше производство, които произвеждатъ предмети отъ първа необходимостъ, реализиратъ грамадни печалби, а други предприятия, които произвеждатъ предмети не отъ първа необходимостъ, тѣ не могатъ да свържатъ, както се казва, двата края. И затова единственото индустриално заведение, което имаме у насъ за произвеждане на мраморни мобили и издѣлци, не може да просперира и то е принудено да ликвидира.

Тукъ азъ чухъ спонди г. министъръ-председателъ да разказва, че у насъ столарската, дърводелската индустрия не могла да се развива. Но защо? Ние запретиохме въноса на мобили отъ чужбина, като луксозни предмети, и по този начинъ дадохме широка възможностъ на мѣстното мобилно производство да се развие и все пакъ то не може да просперира. Явно е, че тѣзи предмети, които се произвеждатъ, не сж отъ първа необходимостъ.

К. Кънчевъ (д. с.): Той каза специално за Панагюрище, защото има центрове, където се просперира, напр. въ Русе мобилната индустрия е въ цвѣтущо състояние. Така че, ако смѣтате, че тази индустрия общо запада, имате грѣшка.

И. М. Илиевъ (с. д.): Мобилната индустрия и въ това състояние, въ което се намира, все пакъ дава основание на производителитѣ да недоволствуватъ отъ размѣра на своето производство. Защо? Защото консомацията е все още ограничена. А тя е ограничена не защото, защото нѣма създадени нужди, а защото, защото липсватъ покупателни сили въ ония, които се нуждаятъ отъ мобили. И тъкмо затова индустрията не върви, нейното производство е ограничено, производителитѣ сж принудени да поставятъ високи цени. И по този начинъ това обстоятелство се явява като единъ факторъ, който способствува изобщо за увеличение на ценитѣ: отъ ограниченото производство производителитѣ искатъ да добиятъ единъ максимумъ отъ средства, необходимъ да обезпечи съществуванетоъ имъ. Ето въ една причина, вънъ отъ всичи други, която способствува за увеличението на ценитѣ въ нашата страна.

Но по този въпросъ да ликвидираме, защото, както казахъ, ще имаме възможностъ да се изкажемъ по него по-

подробно, когато ще бъдем сезирани съ законопроекта за пасърчение на мѣснатата индустрия.

Азъ казахъ това, между другото, за да установя едно друго обстоятелство, че ако у насъ занаятчиството въ последно време се намира въ едно състояние на голѣма криза, това явление не е отъ вчера, то не е отъ онзи денъ, то е дори още отъ началото на нашето освобождение. Нѣщо повече: този процесъ на влошаване на нашето занаятчишко производство датира още отъ навечерието на нашето освобождение. Западноевропейскитѣ фабрики, които идваха тукъ, конкурираха занаятчиското производство, а отъ друга страна онова съприкосновение, което имаме съ западноевропейския животъ, създаде нужди въ живота, не само количествени, но и качествени. Нашето занаятчишко производство не успѣ да задоволи тия нужди. И днесъ дори занаятчиското производство, особено ония неговни отрасли, които ужъ могатъ да се приспособятъ къмъ новитѣ условия, които могатъ да просперирайтъ, все още не могатъ да се издигнатъ до едно такова ниво на своето развитие, че да отговарятъ на новитѣ изисквания на консоматоритѣ. И затова тѣ се намиратъ въ тежко положение, вътъ отъ онѣзи голѣми обективни условия, които имъ пречатъ.

Въпросътъ е, какъ да подпомогнемъ занаятитѣ. На нѣкои занаяти, каквито усилил и да се употребяватъ, не може да се помогне, но на нѣкои занаяти може да се помогне, защото тѣ иматъ всички условия да съществуватъ. И тамъ вече държавата ще трѣбва да се притече на помощъ; тамъ държавата ще трѣбва да се яви не като единъ факторъ, който да спаси завинаги занаятчиството и да го запази на това ниво отъ неговото развитие, но поне да смекчи болезнеността на оня процесъ въ нашето икономическо развитие, който води къмъ унищожаването на едни дребни занаяти и къмъ създаването на тѣхно мѣсто на други поминъци, по-едри и модерни, каквото е напр. манифактурното производство, каквото е индустриалното производство и т. н. И затова като една отъ ефикаснитѣ помощи иде и професионалното образование.

Снощи г. министъръ-председателтъ, развивайки въ подробности своята просвѣтна политика, между другото засегна и професионалното образование: какъ се е развивало у насъ професионалното образование, какъ изобщо обществената мисълъ е еволюирала, за да можемъ да стигнемъ до този пунктъ, щото ние да се явяваме като таква голѣми сторонници въ последно време за създаването на едно специално, професионално образование.

Следъ освобождението, нашата държава почувствува голѣма нужда отъ единъ специаленъ кадъръ отъ хора, които да я обслужва, поради което се създадохъ навѣсѣде общо-образователни училища, за да се подготви този кадъръ, необходимъ ней. Но когато се създадохъ тия училища, яви се и нуждата отъ специаленъ преподавателски персоналъ, заради което се създадохъ специални педагогически училища. Съ развитието на нашитѣ занаяти, съ разрастването на промишлеността и търговията, съ усложняването на търговската обмѣна, появи се нужда отъ специална категория хора, които да бждатъ регулатори въ обмѣната на търговскитѣ стоки. Ето ви една нужда отъ специално търговско образование. И се създадохъ специалнитѣ търговски училища.

По-нататкъ въ нашето производство навлезе машинизмътъ. Отъ тукъ и потребността отъ квалифициранъ трудъ, отъ по-интелигентни работници, които да разбиратъ отъ механизма на новитѣ оръдия въ производството. Въ живота се забелѣваше какъ дребнитѣ, прости и обикновени желѣзарски работилници се превръщатъ въ металолѣярници, какъ на мѣстото на малкитѣ желѣзарски работилници изникватъ модерни работилници. За тия работилници вече сж нужни специално подготвени работници. Ето ви и една голѣма нужда отъ създаването на едно специално техническо образование, за известна категория хора, които да задоволятъ тая голѣма техническа нужда въ нашето производство, въ нашата промишленостъ. И нуждата да подобримъ качествено производството на занаятчишата създаде повика за специални занаятчишки училища; и затова този повикъ за създаването на тѣзи специални занаятчишки училища се подема отъ много страна.

Но тъй както у насъ сж поставени тия специални занаятчишки училища, много голѣми резултати не могатъ да ни дадатъ. Когато азъ прочетохъ въ бюджетопроекта за съществуването на нѣкои практически занаятчишки училища, шивашки, обуцарски, поискахъ да ги намѣря,

за да видя, каква е тѣхната организация и какви резултати има отъ тѣхъ. Два дни ги търсихъ изъ София, дори ходихъ въ Търговско-индустриалната камара да се осведомя за мѣстонахождението имъ, и не можахъ да ги намѣря. Следъ това научихъ, че тѣ не съществували; съществуваха миналата година, но преустановили дейността си поради липсата на достатъчно добра организация: имало единъ директоръ, който съ своето поведение билъ нетърпимъ и разстроилъ работата. Намѣрихъ, обаче, дърводѣлското професионално училище. Срѣщнахъ се съ работници-ученици и искахъ отъ тѣхъ да се осведомя върху условията, при които тѣ сж поставени да се обучаватъ въ професията, безъ, разбира се, да имъ кажа кой съмъ, какъвъ съмъ и що съмъ. Всички казаха, че ползата отъ едно подобно професионално училище, което да имъ даде теоретическа подготовка, е неимоверно голѣма. Обаче тѣ намиратъ, че курсътъ отъ шестъ месеца е крайно недостатъченъ, за да добиятъ онази подготовка, която е необходима. После, когато ги попитахъ, дали не срѣщатъ затруднение при изчислението на различнитѣ геометрични фигури и тѣла, които имъ се предаватъ като дърводѣлци — защото тѣ ще иматъ работа съ различни форми, на които трѣбва да изчислятъ кубатурата и квадратурата — тѣ казаха: „да, срещаме, защото се виждаме недостатъчно подготвени въ тая областъ, защото нѣмаме предварителни познания по това“. Пожелахъ да събра сведения за тѣхното училищно образование. Едни казаха, че сж свършили I класъ, други II, III, IV и т. н. и за мене не остана никакво съмнение, че това сж хора съ една слаба школна подготовка, и поради това срещатъ трудности въ усъвършенстването на своята професия, на своя занаятъ. Но това не е само съ дърводѣлския занаятъ. Вземете шивашкия. Когато единъ ученикъ ще отиде да изучава теорията на своята професия, той ще трѣбва да се запознае съ анатомията и конструктивността на човѣшкото тѣло. Той ще трѣбва добре да оперира съ цифрени изчисления — не само да знае добре четиритѣ аритметически действия, но той ще трѣбва да проумява много нѣщо. Най-после у него ще трѣбва да има единъ минимумъ отъ интелигентностъ, за да може да развие своето художествено чувство, за да може да даде една художествена изработка на дрехитѣ. Но и тукъ се забелѣзва сжщото нѣщо — липса на школно образование, на школна подготовка. Той срѣща голѣми затруднения при изчислението на различнитѣ криви линии, при определянето на чертежитѣ на нѣкое сако, панталони и т. н. И азъ по този начинъ си обяснявамъ защо въ дневно време, когато платоветѣ сж тъй много скъпи, единъ гражданинъ, като си вземе платъ и го даде на единъ майсторъ да го скрои, вмѣсто панталони, майсторътъ му ушилъ нѣщо, което по-скоро наподобява тютюнева кесия, или вмѣсто сако, което да бжде по журнала, виждаме че му ушилъ нѣкаква салтамарка.

Отъ това дохождамъ до общото заключение — и тукъ ще ми позволите да се спра за малко върху голѣмия въпросъ за нашето образование, макаръ и профанъ въ областта на разнитѣ педагогически методи, съ които не желая да се занимавамъ — до което идватъ всички ония, които въ последно време сж се разочаровали отъ интелигентния пролетариатъ. Като намиратъ, че този пролетариатъ е едно грамадно зло за обществения порядъкъ и за държавата, възприематъ като най-разумна мѣрка ограничаване общото образование на широкитѣ народни маси, което искатъ да сведатъ до прогимназиялното. Прогимназиялното образование е едно нищожно образование. То не дава никаква интелигентностъ дори на ония работници, които ще трѣбва да бждатъ вмѣкнати въ нашата промишленостъ, каквато и да е тя — занаятчишка или индустриална. Съвременната техника въ промишленото производство изисква много по-интелигентни работници. И заради това не трѣбва да се правятъ никакви пречки, за да могатъ синоветѣ на широкитѣ народни слоеве да добиятъ едно голѣмо школно образование. Злото не е въ школното образование, злото не е въ просвѣтата, а злото е въ невежеството, въ простацината. Демагогията може да се шири и може да печели адепти само въ срѣдата на невежеството, на простацината. Това, което стана въ „Св. Недѣля“, струва ми се, е единъ аргументъ въ полза на моята теза — че намъ ни трѣбва просвѣта, а не невежество, че намъ ни трѣбва по-голѣмо школно образование. Действително инспираторитѣ на атенатата сж интелигентни хора, хора съ специално висше образование: военно, техническо, медицинско, юридическо, но ако тия хора нѣмаха опора въ широкитѣ невежествени маси, ако тѣ не разчитаха на тѣхната поддрѣпа, нѣмаше да се рѣшатъ на това злодеяние.

К. Кънчев (д. ср): Г. Илиев! Тъй разчитаха повече на златото, което иде отъ Русия, отколкото на маситъ, защото маситъ не се явиха.

С. Ностурков (р): По-голямо невежество отъ това, да се обяснява всичко, което става, със подкупъ, не може да има. Търсете дълбоко причинитъ, не ги търсете по върховетъ.

Х. Баралиев (с. д): Какво му струватъ паритъ следъ смъртта, която ще намъри? То е ясно като бълъ денъ.

К. Кънчев (д. ср): Въпросътъ е на кого съ разчитали.

И. М. Илиев (с. д): Г. г. народни представители! Ако се застъпвамъ за обезпечаване на едно по-голямо школно образование на нашата младежъ — дори азъ смѣтамъ, че е необходимо всѣки синъ на който и да е гражданинъ да има сръдно образование — то е затова, защото по-интелигентниятъ човѣкъ е въ състояние да разумѣва нѣщата по-правилно. И ако работничеството у насъ, въ България, можа да се увлѣче следъ болшевизма, ако то можа тъй стихийно да даде поддръжката си на болшевишкитъ идеи, то е вследствие на неговото невежество. Азъ имамъ смѣлостта да кажа това, защото много добре познавамъ българското работничество, защото съмъ излѣзълъ непосредствено отъ неговитъ дълбини. И ако има зло, което разяжда работничеството като класа, което му възпрепятствува да се организира и да издигне своето съзнание до степенъ на едно собствено класово съзнание, за да може разумѣвайки собственитъ си интереси, да разбере и голѣмитъ обществени проблеми, за да имъ се отдаде въ услуга и да бже като единъ корективъ въ нашето обществено развитие, това е невежеството му, низката култура, въ която то се намира. Има и други обективни причини, които го правятъ да се настроява бунтарски и да бже разположено за въздействието на комунистическитъ агитации: то е още обстоятелството, че нашето работничество излиза непосредствено отъ сръдата на зле поставеното занаятчийство — бацитъ на работницитъ сж занаяти, сами бунтарски настроени. И още затова, защото въ сръдата на работничеството ние имаме единъ голѣмъ контигентъ отъ работници, придоншли отъ Македония, които нѣматъ и онуй малко гражданско съзнание, което имаха работницитъ въ нашата освободена земя, които, загубили тамъ всичко, дошли тукъ съ едно голѣмо недоволство въ душата си, влѣзли въ фабриката, били довчера самостоятелни, веднага станали работници, при едни притѣнителни условия упражняващи занаятите, лесно можаха да се поддадатъ на болшевишкитъ агитации, които бѣха опростени, сочехи като разковниче за тѣхното спасение съветската република.

Нѣкой отъ сговориститъ: (Казва нѣщо)

И. М. Илиев (с. д): Да, тя е една обективна причина, която създава психологически условия за развитие на комунизъмъ, на болшевиизъмъ, за комунистическо въздействие върху работническитъ маси. И точно заради това, дори ние, социалдемократитъ, нѣмахме голѣмо успѣхъ въ сръдата на това работничество; точно заради това то не следва насъ, защото ние не му даваме готови формули, ние не му издигаме кумири, на които да се кланя и да смѣта, че въ единъ моментъ тѣ могатъ да облекчатъ съдбата му. Ние искаме да направимъ това работничество способно да саморазсъждава, искаме да развиемъ въ него една критическа мислъ, искаме да го направимъ способно да овладѣе всички слѣпи сили въ общественния животъ, за да може по тоя начинъ да стане господаръ на собствената си съдба и на съдбата на цѣлото човѣчество, и да му създадемъ ония условия, за които много случайно вчера намекна г. Статевъ тукъ. Той каза: „Ние, буржоазнитъ партии, създаваме социално законодателство, ние даваме всевъзможни подобрения на работницитъ отъ желанието да запазимъ социалната хармония“. По тоя начинъ той искаше дори да отрече нашето застъпничество за защита на работническитъ интереси. Но г. Статевъ и всички трѣба да знаятъ, че дотогава, докато въ съвременния общественъ животъ има бедни и богати, сити и гладни, обществената хармония, за която става дума, не може да я има. Обществената хармония е нашия идеалъ и къмъ него ние се стремимъ, него ние желаемъ. Но съ желание само то не става. Фактъ е, че въ общественния животъ класовитъ различия и борби сж неизбѣжни. Често пъти ни обвиняватъ, че сме поощрявали и раздухвали класовитъ борби. Не, тѣ сж единъ фактъ въ историята и факторъ въ живота на обществата, както и класовото сътрудничество е единъ

фактъ и факторъ въ живота. И за това ние, социалдемократитъ, водехи се отъ желанието да постигнемъ единъ плъс въ подобренieto на общественния животъ, често пакти правимъ съглашения въ известни посоки, за да се постигнатъ резултати, които обшо да ползватъ всички. По тоя начинъ ние искаме да отстраняваме все повече и повече злимитъ въ общественния животъ и да стигнемъ до оня моментъ, когато наистина въ общественния животъ да има една хармония — да нѣма класови борби, да нѣма класови противоречия, да нѣма бедни и богати, да нѣма сити и гладни, да нѣма конспирации, да нѣма революции, да нѣма разрушения, да нѣма жертви. Ето къмъ това ние се стремимъ. И въ тоя устремъ ние често пакти вървимъ днесъ съ едни, утре съ други, за да можемъ да очистимъ терена на нашия общественъ животъ.

Въ този редъ на мисли азъ идвамъ и до оня пунктъ, дето специално се засѣга вече и положението на труда въ нашата страна. Млада страна сме, но въ краткия периодъ отъ нашето самостоятелно национално съществуване ние отидохме твърде напредъ. То е все пакъ подъ влиянието на европейскитъ народи. И ако у насъ, въ България, има социално законодателство, то не е толкова поради добрата воля на нѣкого, а е по силата на една социална нужда. Ние, социалдемократитъ, се застъпваме за социалното законодателство не само за това, защото сме приятели на работницитъ, не само и за това, защото мнозина отъ насъ сж сами работници, но затова, защото смѣтаме, че работницитъ сж единъ общественъ класъ, чийто жизнени сили не трѣба да бждатъ запазени за бъдещето. И други обществени слоеве сж също за социалното законодателство, но по различни мотиви Индустриалцитъ сж за социалното законодателство дотогава, докато тѣ искатъ да запазятъ жизнениитъ сили на работника, като производителна сила за индустрията. Военнитъ сжко могатъ да бждатъ дотогава докато въ лицето на работническата класа виждатъ единъ елементъ, чийто мишици сж потрѣбни, за да носи оржие и да брани отечеството въ тежки дни. Други обществени слоеве отъ други съображения сж за социалното законодателство. Въ това отношение ние не отбѣгваме и не отричаме сътрудничеството на различнитъ обществени слоеве. Ние желаемъ да ги използваме, да ги поощряваме, и за това всѣко едно начинание въ тази посока, независимо отъ чия страна иде, го поддрѣпваме. Всѣка инициатива за създаване на социално законодателство, колкото и малка, колкото и незначителна да е тя, ние я поощряваме радушно, защото смѣтаме, че все пакъ е единъ шагъ напредъ за подобрене условията на отдѣлния човѣшки животъ и защото, заедно съ това, вървимъ къмъ подобрене на цѣлокунния общественъ животъ. И благодарение на тази наша тактика, въ България се радваме на едно хубаво работническо законодателство. Съ последния законопроектъ, който приехме, за безработицата, ние закрепихме цѣлата на нашето работническо законодателство, обаче, потрѣбно е това законодателство да не остане само на хартия. Нужно е то да се въплоти въ нашата действителност. Ние сме длѣжни да го одухотворимъ, а за това сж потрѣбни органиитъ, за туй сж потрѣбни институциитъ, за туй сж потрѣбни лицата, човѣцитъ, които ще трѣба да го проведатъ въ действителността. Струва ми се, че у насъ въ това отношение не сме отишли много напредъ и че има още много нѣщо да се желае. И сега, когато у насъ нѣма други фактори заинтересувани въ приложението на работническото законодателство, кой е най-заинтересованъ въ неговото приложение? Самитъ работници. Но поради комунистическитъ агитации нашитъ работници сж лишени отъ съзнанието за необходимостта и полезността на едно работническо законодателство. И заради това, въ началото още на неговото създаване, първитъ саботѣори на това законодателство ни сръцахме въ сръдата на работничеството, което се намираше подъ организационното и идейно влияние на българския болшевиизъмъ. Дали това работничество ще се опомни и ще започне да се ползува разумно отъ социалното законодателство, близкото бъдаше ще покаже. Азъ вървамъ дълбоко, че нѣма да е далечъ деня, когато това работничество ще се освободи отъ миражитъ на болшевиизма, ще се освободи отъ революционния романтизъмъ и ще нагази въ областта на онзи практицизъмъ, на онзи позивитизъмъ, който е свойственъ на неговото положение като класа въ икономическия животъ на нашата страна. Но дотогава, докато това работничество не е стигнало до това съзнание, трѣба властта, трѣба перспективнитъ органи да вършатъ нѣщо. Ние по закона сме ги създали — това сж инспекторитъ на труда и тѣхнитъ помощници. Досега обаче нашиятъ инспекторатъ не е билъ

достатъчно добре застъпенъ. Имало е отдѣлни единици, които сж проблѣвали въ тази област, които сж проявявали способности, но тѣ сж проблѣвали за кратко време и сж си отивали. Споредъ сведенията, които имаме инспекторският персоналъ по труда, срѣдно взето, се е застоавалъ на служба не повече отъ 6—7 месеца. Докато новоназначениятъ инспекторъ се ориентира въ работата си, той бива уволненъ. Причинитѣ за уволнението сж неизвѣстни, ние не ги знаемъ. Азъ смѣтамъ, че подбора на лицата за инспектори на труда не е достатъчно удаченъ. За инспектори на труда сж необходими лица не само съ школна, но и съ обществена подготовка. У насъ, въ този институтъ, инспектората на труда, не сж привлѣчени работниците.

С. Мошановъ (д. ср): И вне сте малко виновати тамъ.

И. М. Илиевъ (с. д): Навсѣкъде въ чужбина се предпочитатъ работниците най-малко като помощници инспектори по труда, защото това сж хора, които сж непосредствено участници въ производството, непосредствено участници въ работническитѣ организации, добили нужната школовка, имащи подсилено социално чувство, съ жаръ и любовъ се отдаватъ на тази служба и ставатъ едни отъ най-полезнитѣ органи. Нѣщо повече: въ чужбина има много работници, които като помощници инспектори по труда сж достигнали до такова обществено положение, че сж давали суровъ материялъ на политикитѣ, на общественицитѣ и на всички въ областта на социалното законодателство. Тѣхнитѣ трудове сж използвани и за други най-разнообразни обществени цели. У насъ още не виждаме трудоветѣ на нашитѣ инспектори, ние не виждаме тѣхнитѣ проучвания на трудовитѣ условия въ България. Задачата на инспектора по труда е голѣма, широко-обществена. Той трѣбва да знае жилищнитѣ условия, работното време, хигиената, отношенията между господари и работници и т. н. и т. н. Всичко това у насъ го нѣма. Ние нѣмаме рапорти на наши инспектори — нѣмаме ги печатани, за да видимъ какви сж действителнитѣ условия на работническия трудъ въ България, чрезъ което ще можемъ да узнаемъ и условията на нашата промишленостъ, на нашитѣ занаяти и индустрия. Ние, народнитѣ представители, би трѣбвало да ги жѣлаемъ, защото тамъ бихме намѣрили голѣмъ суровъ материялъ за нашата законоваческа работа — ако тия рапорти бѣдѣха изготвени тѣй, както това става въ чужбина — а това го нѣмаме. Ние приказваме за реформи въ нашия общественъ животъ. Колцина сж тѣзи, които познаватъ въ детайлностъ условията на нашия общественъ животъ? Колцина сж тѣзи, които сж изучавали условията на живота и да покажатъ една рецепта, която да задоволява нуждитѣ? Малцина сж, нѣма ги, защото хората въ полето на изучаванията ги нѣма. А тукъ въ този отраслъ на нашето администриране, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се подбератъ лица, за да събератъ този суровъ материялъ, който е необходимъ. И дори азъ моля г. министра да вземе подъ внимание това, че поне за помощници-инспектори да подбере лица непосредствено отъ работническата срѣда, които сж способни — а такива ги има — и да ги назначи, за да могатъ тѣ да приложатъ своя трудъ съ преданостъ. Школували се, тѣ ще бѣдатъ добри помощници на отдѣлението на труда и даже добри помощници на самия г. министъръ, у който, виждаме, не липсва желание да се творятъ въ тая страна блага.

Отъ друга страна, намирамъ, че не е излишно да се напомни — и време е вече — къмъ инспектората да бѣде привлѣчена и жената. Въ чужбина участието на жената въ инспекцията на труда е дало много добри резултати. Ние имаме вече отрасли, въ които женскиятъ трудъ е доминирующъ и жената като инспекторка може да влѣзе въ една по-естествено съприкосновение съ тия работнички и непосредствено да изучи тѣхнитѣ условия на животъ и на трудъ. И тукъ г. министърътъ може да направи нѣщо; ако той не може да направи единъ подборъ между мъжетѣ, все ще направи такъвъ между женитѣ и поне една да назначи.

Грижитѣ за социално подобрене, г. е. грижитѣ за приложението на социалното законодателство, за да могатъ да се развиватъ по-планомѣрно, ще трѣбва отдѣлението на труда да се превърне вече въ една дирекция съ своитѣ поддѣления и по този начинъ да се организира по-добре службата. Тази двойственостъ, която съществува между социалнитѣ грижи на Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве и Министерството на търговията, промишлеността и труда, трѣбва да се премахне. Следъ известно време може-би г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ще ни сезира съ единъ законопроектъ за емиграцията

и имиграцията. Това не е негова работа — той трѣбва да си гледа администрацията, той трѣбва да гледа вътрешния миръ. Грижитѣ за емиграцията и имиграцията. — това е работа на Министерството на търговията, промишлеността и труда и тя трѣбва да отиде къмъ отдѣлението на труда. Съ грижитѣ за обществените жилища. Министерството на вътрешнитѣ работи, каква работа може да има? Тѣзи грижи трѣбва да се оставятъ на отдѣлението на труда при Министерството на търговията, промишлеността и труда. По този начинъ ще имаме едно обединение на всички тѣзи грижи и голѣмиятъ принципъ на социално покровителство ще бѣде напълно приложенъ и обединенъ въ едни ръце. Така ще можемъ да вървимъ съ по-голѣмъ успѣхъ изъ пътя на подобрене общественитѣ условия на труда.

Не жѣлая да влизамъ въ подробности, какъ въ бъдеще ще може да се разшири социалното законодателство, каква полза ще има цѣлиятъ ни народъ отъ тѣзи грижи за подобрене на трудовитѣ, хигиеничнитѣ и материалнитѣ условия на работническото, какъ ония съществания подъ формата на различни фондове ще може да се използватъ възможно най-целесъобразно за повдигане поминъка на страната. Това сж въпроси, които имамъ едно колосално значение за стопанското повдигане на страната и специално за индустриалното ѣ развитие. Азъ намирамъ, че нашата България може да се развива най-интензивно, най-успѣшно въ една индустриална областъ — минната. Ние имаме толкова много каменовжгени богатства! Тия каменовжглени богатства ще трѣбва да се използватъ, за да създадемъ работа на десетки и стотици хиляди безработни български граждани. Трѣбватъ грижи въ тая областъ, трѣбва едно сериозно внимание, сериозно проучване. Ние имаме каменни въглища, които химически съединения може да ни дадатъ великолепенъ коксъ. А ако успѣемъ чрезъ превознитѣ средства, ако можемъ по всевъзможни други начини да намалимъ срѣдната пазарна цена на това производство, ще имаме цѣлия Балкански полуостровъ като единъ пазаренъ обектъ, където ще пласираме производството си. Затова потрѣбно е работниците да ги съберемъ на едно мѣсто, а отъ фонда „Обществени осигуровки“ да застроимъ работнически жилища, здрави и отговарящи на всички изисквания на хигиената, за да задържимъ тия работници близо до предприятието, дето тѣ ще пласиратъ своя трудъ — да не се прѣскачатъ, да не се губи време, да не се хаби енергия, а тая енергия, която ще се изгуби въ пътя, да бѣде оползотворена въ производството.

Виждате, какъ цѣлото това законодателство, наречено трудово, въ своята съвокупностъ може да даде, ако разбира се целесъобразно се използва, граматни резултати за индустрията и за заздравяването на нашия народъ и по този начинъ да вървимъ къмъ едно благоденствие. И ето защо азъ казвамъ, че въ този пунктъ г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда може, дори и при тия оскъдни средства които има, да направи много повече, отколкото е направилъ досега. Азъ не зная дори защо нѣкои професионални училища се закриватъ. Би трѣбвало тѣ да се запазятъ, или ако на дадено мѣсто тѣ не подхождатъ, нека бѣдатъ премѣстени другаде.

Отъ друга страна, азъ искамъ въ министерството да се създаде едно специално бюро за занаятитѣ. Такова е съществувало, което, струва ми се, въ последно време по бюджета е заличено. Потрѣбно е такова едно бюро, което да се отладе на специални изучавания на занаятитѣ. Така ще се узнава кои занаяти се подаватъ на модернизиране, кои сж жизнеспособни, за да се подпомогнатъ.

За кредита на занаятчийството. Ние можемъ да викаме: „кредитъ, кредитъ, кредитъ“, но ако кредитътъ не се използва целесъобразно, той нѣма да даде добри резултати. Досега имаме занаятчийски кредитъ. За какво се употреби той? Назначението на той кредитъ е да се даватъ заеми на занаятчи, които да бѣдатъ използвани за подобрене техничeskитѣ условия на производството. Затова ли се използваха? Маса занаятчи ги консумираха за други цели и сега се чудятъ отъ де да взематъ и какъ да върнатъ вземанията си. Нѣкои живѣятъ съ мисълта, че държавата може да имъ опрости тия заеми. Ето защо, ако ние искамъ да поощримъ, ако ние искамъ действително да подпомогнемъ нашето занаятчийство, което изнемогва, ще трѣбва да поощримъ кооперирането му, съединението му въ производителни кооперации и организирането на кооперации за общи доставки, за които г. Караджовъ ни приказва преди малко, и тѣ да бѣдатъ кредитирани, защото кредитътъ, който ще се даде тѣмъ, ще бѣде най-целесъобразно използванъ и ще даде резултати. Азъ

големи надежди не възлагамъ и на производителнитѣ кооперации, защото както въ чужбина, така и у насъ, ние ще преминемъ ония фази на икономическо развитие, презъ които сж минали западноевропейскитѣ държави. Всички тия производителни кооперации, или една значителна частъ отъ тѣхъ, ще се превърнатъ въ акционерни дружества, ако действително има благоприятни условия да се развива тѣхното производство. Но и така да е, все пакъ ще трѣбва да ги подпомогнемъ, за да могатъ да се добиятъ едни по-големи резултати. Въ развитието на производството, въ неговото усилване, ние, социалдемократитѣ, прозираме и прогреса. Ние точно затуй се отпичаваме и отъ дружбашитѣ, затуй дои се отпичаваме и отъ занаятчинтѣ, тъй нареченитѣ ядристи, защото докато тѣ искатъ да запазятъ съществуващата производствена форма, ние сме за прогреса. Ние желаемъ да върви развитието напредъ, да може производството технически да се усвършенствува, да могатъ богатствата да се увеличаватъ, да може и работничеството да участвува съ равенъ дѣлъ въ това производство и въ тия богатства и по този начинъ да вървимъ напредъ къмъ едни по-добри обществено-стопански условия, въ които всички обществени слоеве да се почувствуватъ еднакво добре, всички да могатъ да стигнатъ до основа положението, което се желае отъ мнозина. Единственото и съкровено желание на всички е да може най-после да се излѣзе на единъ благополученъ брѣгъ, калето всѣки спойно да може да си отпочуе. И ето, къмъ този брѣгъ ще можемъ да вървимъ само тогава, когато се полагаатъ грижи за всички отрасли на обществената деятелностъ, когато има една целесъобразностъ и се държи смѣтка за законитѣ на икономическото развитие и разумно се подпомага. По този начинъ само, задоволявайки нуждитѣ на всички обществени слоеве, ние ще вървимъ напредъ, ще вървимъ къмъ прогресъ. (Ръкоплѣскания отъ социалдемократитѣ и отъ сговориститѣ)

Председателтъ: По изчерпване листата на ораторитѣ, прекратявамъ дебатитѣ.

Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Азъ не искахъ да вземамъ думата въ тия общи разисквания, но бележитѣ на нѣкои отъ преговорившитѣ ме заставиха и азъ да кажа нѣколко думи по повдигнатитѣ въпроси. Азъ нѣма да говоря общо, а конкретно.

Спирамъ се на въпроса за занаятчийството у насъ. Моето мнение по този въпросъ е, че занаятчийството несъмнено ще трѣбва да се фаворизира, че занаятчинтѣ ще трѣбва да бъдатъ поставени въ благоприятни условия, за да може да се развиватъ тѣхнитѣ занаяти. Какви сж средствата за постигането на тази целъ? Кредитъ, професионално образование и, по възможностъ, по-големи технически подобрения на тѣхнитѣ занаяти.

По въпроса за кредита — ако е дума да говоримъ не общи фрази и положения, а да говоримъ практични работи — ще кажа, че държавата не се е отнасяла пренебрежително къмъ занаятчийството. Гласуванитѣ на времето кредити отъ 50 и 30 милиона лева, дадени на разположение на Кооперативната банка, може да не сж били достатъчни да задоволятъ нуждитѣ на занаятчийството, но тѣ бѣха едно похвално и полезно начало.

Г. г. народни представители! На всички господа, които говориха за кредита като една необходимостъ, които мислятъ, че въ него се намира тайната на разрешението на занаятчийския въпросъ, азъ бихъ имъ задалъ следния въпросъ: кредитътъ може да бѣде увеличенъ отъ 50 на 100 на 150 или на 200 милиона лева, но мислятъ ли тѣ, че съ това ние ще можемъ да създадемъ едно цвѣтущо положение на занаятчийството? Азъ такава илюзия не си правя. Когато пъкъ става дума за кредита, нека не се забравя, че при изчерпанитѣ средства на Българската народна банка, която трѣбва да задоволява и други области на народното стопанство, тя по необходимостъ ще трѣбва да пести и безъ туй малкитѣ свои парични средства. Тогава се явява въпроса: какво да се прави? Безспорно, трѣбва да се намѣрятъ оборотни средства за Българската народна банка, за да може тя да разреши изобщо голѣмия кредитенъ въпросъ: да вземе въ своитѣ ръце разрешението на важния въпросъ, който интересува и занаятчийството, и търговията, и индустрията — въпросътъ за регулирането на лихвата, която е тъй висока и ненормална — като започнемъ отъ 18% и отидемъ къмъ 20, 30, 40 и по-нѣкога и 100—150%. При такива условия може ли да се развива

успѣшно народното стопанство и да се фаворизиратъ плодотворнитѣ стопански инициативи въ областта на индустрията, занаятчийството и пр.? Очевидно не.

Г. г. народни представители! Сжко като държавата и Народната банка поиска да изпълни своята мисия и своя дѣлъгъ. Не знаа дали би трѣбвало да го кажа тукъ, но своевременно се взе инициатива, за да може Българската народна банка да се снабди съ необходимитѣ за нея оборотни средства, които сега тя не може да получи отъ държавата, поради невъзможността на последната да изплати задълженията си къмъ Народната банка. Българската народна банка може да получи тия средства само чрезъ единъ възнесенъ заемъ. И тя бѣше на пътъ да направи и това, да разреши единъ отъ най-крупнитѣ въпроси за момента. Въшниятъ свѣтъ обаче иска следното. Когато е дума за капиталъ, който не знае ни отечество, ни симпатии и антипатии, изисква се въ дадена страна да има стабилностъ, сигурностъ, рентиране на доя капиталъ. Е добре, при условията, при които живѣемъ, при превратнитѣ пропаганди и агитации — които, по моето мнение сж едно безумие, защото ако допуснемъ за моментъ, че тия превратни агитации и пропаганди биха се реализирали, противодържавнитѣ идеи нѣма да допринесатъ ни най-малкото благо на стопанския ни животъ; съ тѣхъ нашитѣ реколти нѣма да се увеличатъ ни съ едно зърно повече, нито пъкъ ние ще получимъ единъ килограмъ кюмюръ повече отъ каменоважлениитѣ си мини — при тия условия, казвамъ, постигането на тия две изисквания е нѣщо мжчно. Тѣй че, когато говорите за кредитъ и за съдействието което държавата и Народната банка трѣбва да даде на занаятчийството, дайте господа да решимъ голѣмия, важния, общия въпросъ, въ който трѣбва да ангажираме отговорността на всички, безъ разлика на партии — въпросътъ за спокойствието на страната. А кога можемъ да постигнемъ това? Когато, като разрешаваме политическия въпросъ, изхождаме единствено отъ голѣмитѣ интереси на страната. Правимъ ли ние това? За мене отговорътъ е ясенъ: не.

Професионалното образование. Азъ не си правя никаква илюзия, че като разширимъ професионалното образование, ние ще подтикнемъ развитието на занаятчийството смѣло напредъ. Несъмнено, професионално образование на занаятчицята ние трѣбва да дадемъ. За да стане по-модерно занаятчийството и занаятчицята да добие по-големи срѣчностъ и по-големи техника, той трѣбва да получи и по-широко, по-модерно образование. Това сж несъмнени истини. Но, г. г. народни представители, не забравяйте единъ важенъ и несъмненъ фактъ, който съмъ дълженъ да припомня, за да не си правимъ илюзии и да не прекаляваме при оценяване на нѣщата. Професионалното образование, като е дума за практически и реални резултати, ще върви паралелно съ развитието на общия стопански животъ. Ние и сега вече имаме отъ нѣкои специални професионални училища, каквито сж напр. търговскитѣ, сюрпродукционните. Каквото и да се говори за търговскитѣ срѣдни и практически училища, питомцитѣ, които излизатъ отъ тия училища, не могатъ да пласиратъ своя трудъ. Защо? Защото тѣхнитѣ възпитанци търсятъ и намиратъ приложение на своя трудъ само въ обществени и държавни служби; тѣ ще залѣзатъ въ скоро време свободнитѣ мѣста и сюрпродукцията ще бѣде още по-голема. Отъ друга страна, обаче, ако действително трѣбва да модернизираме нашето търговско съсловие въ широкия смисълъ на думата, основа, което днесъ ни даватъ търговскитѣ училища, срѣдни и практически, не е достатъчно. Какво, повидимому, противоречие?! Дълго време ще трѣбва да се работи, за да можемъ да внесемъ по-модеренъ елементъ и по-живизни струи въ нашата търговия и въ нашето търговско съсловие.

Като минавамъ търговскитѣ и се спирамъ на практическия занаятчийски училища, трѣбва да забележа, че и тамъ трѣбва да бѣдемъ внимателни и предпазливи, защото, при нашитѣ икономически условия, не е изключено, щото ученицитѣ, които ще свършатъ столарски, дърводѣлски, рѣзбарски, сарашки и пр. училища, да не могатъ всички или значителна частъ отъ тѣхъ да намѣрятъ приложение на своя трудъ и, впоследствие, да се укажатъ де-класиранъ елементъ. Въ това отношение държавата ще трѣбва своевременно да вземе своитѣ мѣрки. Въ идущата сесия Народното събрание ще бѣде сезирано съ изменение на закона за професионалното образование, дето, между другото, ще прокараме принципа: не само ще зарежимъ вратитѣ на всички държавни и обществени учреждения за ученицитѣ, които свършатъ тѣзи професионални училища, но и ще искаме отъ тѣхъ да повръщатъ

въ двоенъ и троенъ размѣръ сумитѣ, които сж били разходвани отъ държавата за поддържането чимъ, ало, по едни или друга причина, тѣ не се отдадатъ на производителни карьеры.

Важниятъ въпросъ, на който искамъ още веднажъ да привлѣка вниманието на народното представителство, е следниятъ. Професионалното образование ще се развива, ще расте и то ще изиграе както своята икономическа, така и своята социална роля само паралелно съ развитието, както казахъ по-напредъ, на нашия общъ стопански животъ. Дайте, прочее, да разрешимъ този голѣмъ въпросъ, тази голѣма проблема, г. г. народни представители! Азъ съмъ сравнително между по-старитѣ и залугъ ще си позволя волността да кажа предъ васъ: три четвърти или деветъ десети отъ своето време Народнитѣ събрания сж посвещавали и посвещаватъ на полезни дебати и полезни работи, но за тѣзи мѣрдавни и респалонци бъдащото на страната ни въпроси сравнително малко време се е отдѣляло. Азъ считамъ за свой дългъ да констатирамъ това. Нужни ли сж доказателства? Ще ме извините пакъ за откровеността. Азъ искамъ да бъда откровенъ по таква въпроси. Има ли нужда да цитирамъ многобройни случаи, когато и отъ тукъ, и отъ тукъ (Сочи дѣсницата и лѣвицата) сж били предизвиквани голѣми и страстни дебати по въпроси, които сж оставили малко или никакви мога да кажа следи въ стопанския животъ на страната ни, когато, преди всичко, стопанскитѣ въпроси трѣбва да привлѣчатъ вниманието ни, защото, правилно разрѣшени, тѣ ще ни дадатъ материялна, а наедно съ нея и духовна култура

Къмъ васъ, г. г. народни представители отъ лѣво, се обръщамъ и на васъ искамъ да привлѣка вниманието по единъ въпросъ, който ме интересува въ момента, безъ да се спирамъ върху тенденциозно казаното тукъ относително занаятчийството. Казва се, че съ единъ по-голѣмъ кредитъ ние ще можемъ да спасимъ занаятчийството отъ пропадаше, но нека веднага добавя, че не е вѣрно, че занаятчийството изобщо пропада и че то се намира въ мизерно положение. Можете ли да твърдите, че, напр., въ Поповската, въ Фердинандската, Ямболската и пр. околии, лето земледѣлнито е цвѣтущо, занаятчийтѣ колари се намиратъ въ мизерно положение? Ще кажете ли, че столарството въ много центрове се намира също въ мизерно положение? Вѣрно ли е това? Вземете околията на г. Костуркова — Панатюрската околия. Последната се намираше въ трудно стопанско положение още преди 20—30 години, както трудно бѣше още тогава стопанското положение изобщо въ цѣлния Сръдногорски край. То не е отъ днесъ таково. Обаче, въ цѣлт редъ покрайнини, въ цѣлт редъ околии икономическото положение на занаятчийството не само се е приближило до онова, което то имаше преди войнитѣ, но, по моитѣ сведения и данни — съжальявамъ, че не знаехъ, че ще се развитъ дебати въ тази посока, за да ги донеса — въ нѣкои мѣста неговото положение е по-добро, г. г. народни представители — частично говоря, не общо за цѣлото занаятчийство — отколжото преди войнитѣ. Това е истината. И ако вие, народнитѣ представители отъ отдѣлнитѣ околии, си дадете отчетъ — понеже тѣзи въпроси не тръгнатъ генерализация и обобщения, а трѣбва по тѣхъ да се говори конкретно и практически — ако вие, казвамъ, си дадете отчетъ за отдѣлнитѣ занаяти и за тѣхното положение, не се съмнявамъ, че вие ще се съгласите съ мене въ констатацията, която правя тукъ предъ васъ. Но, макаръ занаятитѣ да не пропадатъ, макаръ да има занаяти, които сж цвѣтущи, все пакъ ние ще останемъ вѣрни на идеала да вървимъ напредъ, като създаваме всички благоприятни условия, щото занаятчийството да се консолидира, благосъстоянието му да расте и материалнитѣ блага, които, между друго, създава и занаятчийството, като единъ отъ производственитѣ клонове, да се увеличаватъ все повече въ страната ни.

Азъ искамъ да се върна на моята мисълъ, за да подчертая още веднажъ, какъ ние минаваме голѣмитѣ стопански въпроси. Съ внимание слушахъ, когато тукъ се говорѣше за прехраната, за жилищата, за социалната правда и пр. — важни, пактйна, въпроси — но онѣзи третпущи въпроси, които сждбносно се налагатъ отъ жизненитѣ итвенеси на страната и последствията на които непосредствено ще се отразятъ не само върху бюджета, но и върху националното ни богатство, ние пренебрегваме и чакаме да настѣпи кризата, а може-би и катастрофата, щото тя да ни напомни за тѣхъ. Не е достатъчно само да правимъ критика, безъ да се стараемъ да разрешаваме правилно и разумно тия въпроси. Азъ благодаря за тази констатация на г. Иванъ Илиевъ, който бѣше толкова без-

пристрастенъ и толкова внимателенъ при своитѣ оценки. Это ви единъ многознаменателенъ фактъ!

Г. г. народни представители! Вследствие на това, че Турция и Гърция бѣха извадени отъ строя на международната сионеза търговия презъ 1921/1922 г., поради военнитѣ ти действия, нашитѣ тютюни успѣха да намѣрятъ по-широкъ пазаръ и да бъдатъ пласирани въ Европа. Но отъ 1922/1923 г., особено отъ 1924 г. настѣпва повт не-благоприятенъ за насъ моментъ. Докато Турция произвежда въ 1922 г. 21 милиона килограма тютюнъ, въ 1923 г. — 45 милиона килограма, въ 1924 г. нейното производство вече достига 60 милиона килограма. Турция, значи, върви бързо къмъ увеличението на своето тютюново производство и тая година тя сигурно ще има 100 милиона срещу наши: 50 милиона въ 1923 г., 38—40 милиона въ 1924 г. и горе-долу 40—45 милиона килограма, споредъ даннитѣ на Министерството на финанситѣ, за 1925 г. Докато отъ производения въ 1924 г. 60 милиона килограма тютюнъ въ Турция: 52 милиона килограма сж вече закупени и изнесени и оставатъ само около 8 милиона килограма неизнесени, у насъ, отъ общото производство презъ 1924 г., около 38 милиона, вѣтъ отъ завареното количество отъ реколтата на 1923 г. отъ около десетина милиона, досега има закупени само около 15—16 милиона килограма тютюнъ, и то долнокачественитѣ, тѣ наречения полски тютюнъ, когато до-брокачественитѣ тютюни — родопски, горноджумайски и пр. — оставатъ у населението още незакупени. Отъ два месеца не сж направени почти никакви покупки. Сметнете само по 80 л. килограмътъ цената на незакупения тютюнъ, който възлиза на около 20 милиона килограма, това вече прави близо 2 милиарда лева. Азъ мисля, че даже ако отъ този тютюнъ, струващъ 2 милиарда лева, успѣемъ да продадемъ и да експортираме поне половината — пакъ ще останатъ 8—10 милиона килограма и вие, г. г. народни представители, може сами да си представите какви тежки и мъчителни ще бъдатъ въ такъвъ случай последствията за държавата, която ще се лиши отъ мита и такси, а най-вече за народното стопанство. И нека сега народниятъ представител, г. Караджовъ, щомъ не трѣбва да говоримъ само общи фрази, ни каже: знае ли той, че има голѣма опасностъ да не можемъ да изнесемъ 5—6 или 8—10 милиона килограма тютюнъ, понеже Турция ни конкурира, понеже тя произвежда по-евтино и поже, докато одринскиятъ тютюнъ струва 38 л., за сѣщото качество нашиятъ свилеградски или ортакьойски производител иска 50—60 л., вследствие на което купувачитѣ се въздържатъ? Въ Турция работната ръка е по-евтина, разносчитѣ за манипулацията по-низки, тютюнътъ не плаща никакви данъци, никакви мита, никакви берии и пр. Освенъ това конкурира ни и Гърция. И Сърбия отъ една-две години започна да става експортѣрорка и, сѣщевременно, конкурентка на нашитѣ тютюни; докато преди една-две години тя сама бѣше консуматорка и за задоволяването на своитѣ нужди вземаше тютюни даже отъ насъ, миналата година нейниятъ монополъ предложилъ около 7½ милиона килограма тютюнъ, а сега, отъ реколтата 1925 г., ще предложи 15 милиона килограма за износъ. Така се трупа и набира едно голѣмо производство въ балканскитѣ държави, което още остава непласирано. Мене даже ме е страхъ да не би да се събератъ и у насъ две реколти непродадени, което несъмнено ще доведе до катастрофално падане ценитѣ на тютюна. Азъ се обръщамъ къмъ Васъ, г. Караджовъ, да разрешимъ практически тоя толкова крупенъ и важенъ въпросъ, а не да говоримъ само общи фрази и да блуждаемъ въ мъглинтѣ на тия фрази, които нищо не помагатъ. И не мислите ли вие, че народното представителство има стократно по-голѣмъ дългъ да се спре на тѣзи парящи въпроси, отколжото на любимия за Васъ въпросъ за кооперативната търговия съ тютюна, която съ голословие не се организира? Народното представителство трѣбва да спре най-серiously вниманието си върху този въпросъ, който е отъ голѣмо значение и за онѣзи селски маси, чийто икономически интереси вие имате патентованата претенция да представявате, както и да тълкувате тѣхнитѣ съкровени чувства. По този въпросъ обаче азъ не тухъ да се говоря, а се говориха общи положения и общи фрази колжото щете.

Г. г. народни представители! Идвамъ на втория въпросъ, който е не по-малко важенъ, въ връзка съ който бихъ желалъ да кажа и на г. Костуркова, какъ може да се подобри положението на Панатюрската околия. Слушахъ него, слушахъ и другитѣ народни представители, които говориха какво трѣбва да се прави за тѣзи бедни и слабо производителни околии, но тѣхното подобрене не става съ думи, а съ конкретни проучвания. Трѣбва да се по-

мисли какво трѣбва да се направи практически въ вѣвѣка една такава околия, съобразно нейнитѣ мѣстни икономически условия. Като Панагюрската околия е и цѣлѣният Сръдногорски край.

Но преди туй искамъ да спра какъшо вашето внимание още на два-три въпроса, понеже не ще мога да говоря надълго и широко върху онова, което мисля, че трѣбва да се направи за повдигането на нашия стопански животъ.

Г. г. народни представители! Миналата година нашиятъ вносъ и износъ се приключи съ една глобална сума 10 милиарда лева. Отъ тѣзи 10 милиарда крајго 5 милиарда сж вносъ, а отъ тѣзи 5 милиарда 2—2½ милиарда ние сме платили само за произведенія отъ текстилната индустрия. И предъ видъ на това се явява важниятъ въпросъ, който ние всѣчески трѣбва да се постареемъ да разрешимъ, а именно създаването на общи благоприятни условия, при които, действително, мѣстното производство — въ това число и на текстилнитѣ произведения — може да расте и да върви напредъ, съ цѣлъ да се намали вносътъ и материалнитѣ ценности да останатъ въ страната ни. Но тукъ вече ние, г. г. народни представители, безъ разлика де стоите, въ лѣво или въ дѣсно, трѣбва да сътрудничите съ вашитѣ инициативи и да дадете вашето съдействие за създаването на тѣзи благоприятни условия. За това пъкъ, г. г. народни представители, сж потребни здрави конесипции върху маса въпроси, които предстоятъ да бждатъ разрешени.

Е добре, като министеръ на търговията, азъ не си правя износна, че тѣзи 2 милиарда лева, които плащаме за внеситѣ памучни и прочее текстилни произведения, ще можемъ да ги задържимъ до саятѣмъ въ страната и, чрезъ засилването да нашето производство да премахнемъ тѣхния вносъ. Но ако отъ тѣзи 2 милиарда лева, въ единъ периодъ отъ 5—10 години, можемъ да задържимъ поне 500 милиона лева, т. е. да намалимъ вноса съ 25%, като увеличимъ производството въ страната, то е достатъчно за да оправдае нашитѣ усилия въ тая посока. То има голѣмо значение, първо, за създаването материални блага въ страната, и, второ, за откриването на нови простори въ нашия стопански животъ, благодарение на което ние ще дадемъ възможност на работничеството да намѣри плащанетъ въ производителния трудъ, като при това подготвимъ и материалната, реалната база за процвѣтяването на професионалното образование; и това толкова повече, защото, както расте и се увеличава населението и, слава Богу, че расте — една отъ гаранциитѣ и едно отъ благоприятнитѣ условия за нашето бждше — то ежегодно се увеличава съ 60—70 хиляди души. отъ които една четвъртъ гъ градоветѣ, а три четвърти въ селата — ние свозременно трѣбва да мислимъ за планирането въ производителния животъ новитѣ вълни на подраствающитѣ поколения. Една четвъртъ въ градоветѣ — това сж около 20 хиляди души, което ще рече, че ежегодно въ градоветѣ се формиратъ по 10,000 нови домакинства. Въ продължение само на десетъ години това вече прави 100 хиляди домакинства, а за това население ние, трѣбва да мислимъ какво да направимъ, за да не се създаватъ декласирани елементи и да му дадемъ възможност да живѣе и да намѣри приложение на своитѣ физически и морални сили. Но и затова именно както расте населението, селско и градско, така трѣбва да расте и индустрията.

Но какво ние правимъ за постигането на тая цѣль? Често пъти ние или създаваме или поддържаме въ Народното събрание духа на отрицанието, който се е отразилъ и въ нашето законодателство и съ който далеко не може се създадатъ благоприятни условия за едно по-мощно развитие на индустрията. Недавно ходихъ въ Габрово, за да се запозная по-отблизо съ нѣкои отъ нашитѣ индустрии, а особено съ лепената текстилна индустрия. Капиталистътъ „Х“ — хайде, така да го наречемъ — е имобилизиралъ въ здания, инсталации и пр. 80 милиона лева; модерната му фабрика за текстилни лепенни произведения е последната дума на техниката, но неговата фабрика стои затворена, защото той е лишенъ отъ необходимия оборотенъ капиталъ, 10—12 милиона лева, за да може да я тури въ движение, и то не само да произвежда материални блага, но и да даде възможностъ за приложението труда на квалифицирани и неквалифицирани работници, които е желателно да добиятъ и професионално образование. Защо? Защото и той носи, между друго, зловреднитѣ послѣствия на тоя духъ на отрицанието, което, безъ да твори, разяжда и разлага.

Г. г. народни представители! Въ министерството е сложенъ въпросътъ за повдигането на текстилната индустрия до размѣръ да можемъ да намалимъ вноса на чуждестраннитѣ произведения поне съ 20—30%. Но министерството на

търговията не разполага съ нужнитѣ средства. Неговиятъ бюджетъ едва възлиза на 100 милиона лева и затова то може само да съдействува за създаването на по-благоприятни условия за развитието на индустрията ни. Но тукъ за вашата интервенция и за вашитѣ широки инициативи, като законодатели, какъвъ широкъ просторъ се открива, стига ние да се проникнемъ отъ духа на творчеството и да обладаваме волята за извездането до край на тия благотворни инициативи. Азъ споменахъ за лепената индустрия, която има у насъ благоприятни условия за развитие. Следнитѣ данни, струва ми се, представляватъ интересъ.

Отъ декаръ, засѣтъ съ ленъ, се получава 60—70 кгр. вълнено, а то се продава по 60—70 л. килограмътъ. При едно производство отъ 200 хиляди декара националното ни богатство би се увеличило съ не по-малко отъ 600—700 милиона лева. Неужели, г. г. народни представители, този въпросъ не е важенъ и не заслужава вашето внимание? Ние искаме да го разрешимъ съ насърчение на текстилната индустрия чрезъ съответни мѣрки въ закона за насърчение на мѣстната индустрия, съ измѣнението на който законъ, нека е животъ и здраве, Народното събрание ще бжде сезирано въ най-скоро време.

Ще се спра още на единъ не по-малко важенъ въпросъ и ще свърша. По поводъ питането на социалдемократическата група за състава на административния съветъ на миналата „Перникъ“, тукъ се направиха най-превратни сждения и се политиканствуваше, вмѣсто да спремъ вниманието си върху жизненитѣ интереси на страната. И колко крупни, колко голѣми сж тия интереси! Позвовете да привлече вниманието ви на единъ отъ тѣхъ. Въз основа на даннитѣ на компетентни лица, ние сигурно ще преживѣемъ криза въ нашето тютюнево производство, а между тѣмъ износа на тютюнътъ съставлява 60% отъ нашия общъ износъ. Фактически ние изнасяме не за 2 милиарда лева, а крајго за 3 милиарда лева. Поради голѣмата вѣроятностъ да намалѣе тютюневото производство и следователно неговия износъ подъ влиянието на засиленото и по-ефтино производство въ Турция, па и въ Гърция и Сърбия, време е отъ сега да се помисли и отъ страна на държавата, и отъ страна на Народното събрание за ония мѣрки, чрезъ които ние ще можемъ да покриемъ евентуалния дефицитъ отъ експорта на тютюнътъ съ произведенията на нови произведения или съ произведенията на съществуващи, които обаче трѣбва да засилимъ. Азъ говорихъ вече за едно такова.

Ще кажа 2—3 думи и за друго едно, което, несъмнено, ще има извънредно голѣмо значение за нашата страна. Г. Илиевъ го спомена. Думата е за нашето рудно и каменно-въглено богатство.

Миналата „Перникъ“, край която днесъ живѣятъ и се прехранватъ около 15 хиляди души, отговорящи на 3,000—5,000 домакинства, трѣбва да увеличи своето производство до такава степенъ, че да може да задоволи не само нуждитѣ отъ въглища въ страната, но и да даде достатъчно количество за експортъ. Споредъ даннитѣ и изучаванията на компетентни лица, които боравятъ въ практическия животъ, при една систематично, методично и неперкъснато водена минна политика, ние можемъ да експортираме каменни въглища отъ мина „Перникъ“, още въ първитѣ години, за 200—300 милиона лева. Имаше и друго грамадно минно богатство, „Маришкия басейнъ“, който обхваща 4 околии: Ст. Загорска, Ново-Загорска, Чирпакска и Хасковска, дето каменно-въгленитѣ залежи надхвърлятъ милиардъ — пресмѣтатъ се на 2—3 милиарда тона. Не искамъ да се спирамъ на тѣзи общи данни, които още не сж установени окончателно, но фактъ е, че тукъ въ недрага на земята се криятъ голѣми богатства. Ако въглищата на „Маришкия басейнъ“, на държавнитѣ и частни концесии въ него, бждатъ използвани чрезъ брикетирание, а така сжко и за добиване на тѣхнитѣ деривати: лекъ коксъ, бензинъ, парафинъ и пр., за което сега се правятъ усилия отъ страна на министерството, съ цѣлъ да може да се рентири вложения въ тѣхъ капиталътъ, ние безспорно ще имаме едно ново производство, съ не по-малкъ годишенъ рандеманъ отъ 500 милиона лева.

Г. г. народни представители! Азъ дадохъ тая сутринъ нѣкои сведения за нѣкои отъ нашитѣ рудни концесии въ бюджетарната комисия. Отъ нашитѣ метални рудници, особено цинкови и оловни, съ които Богъ толкова е надарилъ нашето отечество, ние можемъ да разчитаме на друго едно производство, което има да даде на износната ни търговия, сжко, не по-малко отъ 500 милиона лева. Но нека не нагазвамъ повече въ тая областъ. И, така само въ тая

область, само отъ използване на нашитѣ подземни богатства, ние можемъ да разчитаме въ единъ периодъ отъ 5—10 години на едно производство, съ произвеждането на което да увеличимъ нашата експортна търговия съ 2—3 милиарда лева. Нима това не е единъ постижимъ идеалъ за нашето стопанско превъзможване? Това е единъ крупенъ и важенъ въпросъ, върху който всички трѣбва да спремъ нашето внимание и да положимъ всички усилия, за да го разрешимъ. Но ние можемъ да разрешаваме тия толкова важни за страната ни въпроси тогава, когато искаме да разрешаваме и други противоречиви на тѣхъ. Въпросътъ за капитала е въпросъ, който засѣга жизненитѣ интереси и на самитѣ работници. И азъ г. г. народни представители, макаръ и да принадлежа на една буржоазна среда, се надѣвамъ, животъ и здраве да е, да спомогна да се постави работническото въ ония условия, за които говори г. Илиевъ. Но ние не ще можемъ да постигнемъ тѣзи тѣхъ желани резултати, ако народното стопанство бѣде постоянно обезпокоявано съ разни експерименти и ако то бѣде поставено въ една враждебна атмосфера, която, въ една или друга форма, бѣде поддръжана. Необходимомо условие тукъ е да се обезпечи пълно спокойствие на капитала въ широкъ смисълъ на думата: на капитала въ индустрията, на капитала на частнитѣ лица, на кооперации и пр., образуванъ и нагрупванъ отъ народнитѣ спестявания. Необходимо е стабилностъ, необходимо е да бѣдатъ създадени общи благоприятни условия, между които и нужнитѣ транспортни средства, за реализирането на това, несъмнено, голѣмо дѣло — надеждата на България — увеличението на производството.

А какво да се каже за захарната индустрия и за така нареченото индустриално земледѣлие? За насъ, г-да, захарната индустрия е отъ извънредно голѣмо значение. Като целъ, като идеалъ, ние трѣбва да си поставимъ да развиемъ нашето захарно производство до такава степенъ, што не само да може да задоволява нуждитѣ на мѣстната консумация, но и да експортира. Ето Чехия, съ едно население 2—2½, пкти по-голѣмо отъ България и съ една територия не повече отъ 1½ пкти по-голѣма, тѣ годишно изнася 100.000 вагона или 1 милиардъ килограма захаръ и ние можемъ да си представиме, какъ това се отразява не само върху нейната валута и нейния търговско-платеженъ балансъ, но и върху нейното национално богатство. Азъ не мечтая за това което е направила Чехия, но ако ние можемъ да постигнемъ само 5—6% отъ експорта на чехитѣ, за насъ това би било достатъчно. Е добре, ако се повдигне това производство, въ модерния смисълъ разбира се на думата; ако ние увеличимъ площта на цвекловата култура; ако засилимъ производството на захарната индустрия, не само да задоволява нашитѣ нужди, но тя да стане и експортна индустрия, особено чрезъ увеличението на добиваното цвекло отъ декаръ-земя и процента на захарността на цвеклото, ние ще имаме, безспорно, тогава едно по-голѣмо национално производство, което ще ни даде възможностъ и да прилагаме по-успешно професионалното образование, и да пласираме производително повече работнически рѣце и пр.

Г. г. народни представители! Не искамъ да говоря конкретно и по други въпроси, защото и безъ това времето е късо, а трѣбва да минемъ часъ по-скоро къмъ приемането бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Азъ искамъ да завъща, следъ като направихъ тѣзи общи бележки.

Колкото се отнася до занаятчийството и до професионалното образование, за тѣхъ, по тазгодишния бюджетъ, се предвиждатъ по-голѣми кредити, што едното и другото да бѣдатъ още по-добре организирани. Недейте, обаче, да забравяте едно, че който говори за професионално образование, той, преди всичко трѣбва да иска да бѣде правилно разрешенъ най-важниятъ въпросъ тукъ — въпросътъ за учителския персоналъ, помагалата и помѣщенията. Имате ли добре подготвенъ учителски персоналъ, по-добре недейте отваря никакво професионално училище, защото резултатитѣ ще бѣдатъ незадоволителни. А колкото се отнася до занаятчийския кредитъ, то вънъ отъ даденитѣ вече кредити, полагатъ се всички усилия, за да могатъ нашитѣ държавни кредитни учреждения да се снабдятъ съ по-голѣми средства, и една отъ първитѣ задачи на правителството, бадете увѣрени, ще бѣде при първи благоприятни условия, да засили още кредита на занаятчийството.

Колкото пъкъ се отнася до самата индустрия, която има условия да се развива и която, както казахъ има да изиграе такава важна роль за бъдещето на нашата страна, Министерството, между другото, готви и законопроектъ за на-

сърчение на мѣстната индустрия, който—мога да кажа—ще окриля тая последната — ония индустрии, които преди всичко преработватъ мѣстнитѣ сурови материали, въ които сж пласирани или ще бѣдатъ пласирани голѣми капиталы и които ще могатъ да погълнатъ масово работническото, а не индустрия, които живѣятъ за смѣтка на държавния бюджетъ, съ неговитѣ мита и акцизи, индустрии — паразити. Тамъ, въ тоя законъ, ще решимъ този въпросъ.

Г. г. народни представители! Дайте обаче да създадемъ една благоприятна атмосфера, дайте да се обединимъ за постигането на този голѣмъ идеалъ на нашето народно стопанство — да повдигнемъ производството на страната ни въ всички негови отрасли и въ всички негови области и бадете увѣрени, че ние всички, отъ дѣсно и лѣво, сте сътрудничили на голѣмото дѣло на България и сте създали най-благоприятни условия и за социалната правда, и за правилното и разумно разрѣшение на социалнитѣ въпроси, и за интереситѣ на самото работническото. Това го казвамъ най-искрено и сърдечно, защото не искамъ да живѣя съ фрази, които сж ми дошли до гуша при моята 55-годишна възраст. Дайте, прочее, да употребимъ повече усилия въ тая посока и дайте спокойно да обмислимъ ония средства и мѣроприятия, които сж отъ естество да разрешатъ тѣзи редица въпроси. Азъ не искамъ да експрецизирамъ и много още работи, все така ценни, но казвамъ още веднажъ: дайте да създадемъ и организираме нужнитѣ средства, за да внесемъ кипящъ животъ въ главнитѣ отрасли на народното стопанство: въ индустрията, занаятитѣ и земледѣлието. Такива средства има и ако съ общи усилия поработимъ заедно и солидарно 5—10 години въ тая посока, България ще стане неузнаваема; тя не само ще се издигне и ще се консолидира, но тя напово ще спечели уваженията на външния свѣтъ и, покрай културния си и стопански успѣхъ, тя ще бѣде и политически търсена. Дайте вашитѣ усилия и вашата интелигентностъ и тогава не се божайте за бъдещето на България. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ).

Председателъ: Понеже частъ е 20, ще трѣбва да продължимъ заседанието. Ония отъ васъ, които приематъ да се продължи заседанието следъ 20 ч., моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.
Който приематъ § 1 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Който приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 7, — вж. приложение № 58, Т. I)

Въ края на текста на този параграфъ комисията прибави думитѣ „абонаментъ на вестници“, предъ които се постави запетая.

Председателъ: Които приематъ § 7 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията направи следнитѣ промѣни въ този параграфъ: заличи поставенитѣ въ скоби думи „за сонди около 4.000.000 л.“, а следъ думитѣ „минния съветъ“ прибави думитѣ „и технически персоналъ въ минното отдѣление“; кредита отъ 6.000.000 л. увеличи на 10.000.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 9 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Глава II.

„Външни служби.

„1. Контролни бюра по мѣрките и тегликитѣ“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

„Търговско и промишено образование.

„а) практически и сръдни занаятчийско-индустриални училища“.

Въ това заглавие комисията замѣни думитѣ „занаятчийско-индустриални“ съ думата „промишлени“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава III както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 17 — вж. приложение № 58, Т. I)

По пунктъ а комисията увеличи сумата отъ 4.550.260 л. на 4.748.760 л.

Въ пунктъ б думитѣ „нови училища“ замѣни съ думитѣ „курсове и допълнителни училища“, а сумата отъ 600.000 л. намали на 400.000 л.

Общата сума по този параграфъ отъ 12.014.260 л. става 12.012.760 л.

На стр. 19 въ объяснителната таблица къмъ този параграфъ станаха следнитѣ промѣни:

Въ заглавието на глава III комисията замѣни думитѣ „специални занаятчийско-индустриални“ съ „промишлени“.

Въ „2. Сръдно специално механико-електрическо училище „Дръ Василияди въ Габрово“ комисията изхвърли думата „специално“, а думата „електрическо“ замѣни съ „техническо“.

Въ „3. Сръдно специално-индустриално тъкаческо-бояджийско училище въ Сливенъ“ комисията зачеркна думитѣ „специално индустриално“.

Въ „4. Сръдно специално столарско училище въ гр. Русе“ думата „специално“ се зачеркна.

На стр. 22 въ „15. Практическо кошничарско училище въ с. Клисуро“ комисията зачеркна поставенитѣ въ скоби думи „закрива се отъ 1 септемврий 1925 г.“; заплатата на директора отъ 6.720 л. се увеличи на 12.720 л. годишно; заплатата на учителя-специалистъ отъ 6.140 л. се увеличи на 11.640 л. годишно; заплатата на прислужника отъ 3.500 л. се увеличи на 7.200 л. годишно. Общиятъ кредитъ за училището отъ 16.260 л. става 31.560 л.

Въ „16. Практическо кошничарско училище въ гр. Котелъ“ поставенитѣ въ скоби думи „закрива се отъ 1 септемврий 1925 г.“ комисията ги зачеркна. Заплатитѣ се увеличиха както следва: на директора — отъ 6.400 л. на 14.400 л.; на учителя-специалистъ — отъ 5.040 л. на 11.640 л.; на редовния преподавателъ — отъ 5.040 л. на 11.640 л.; на прислужника — отъ 3.200 л. на 7.200 л. Общиятъ кредитъ за училището отъ 19.680 л. става 44.880 л.

Поставенитѣ въ скоби думи следъ „18. Практическо кошничарско училище въ с. Сухиндолъ“ се зачеркнаха.

Въ „22. Професионално каменодѣлско училище въ с. Кунино“ комисията замѣни думата „професионално“ съ „практическо“ и вмѣсто „1 редовенъ гимназияленъ учителъ (до 12 часа седмично), който е и счетоводителъ-магазинеръ“ думата „гимназияленъ“ става „прогимназияленъ“.

Въ „34. Практическо механико-техническо училище въ Казанлъкъ“ категорията на длъжността на машиниста вмѣсто VI—120 става IV—120; същата промѣна става и въ пунктъ 35 — въ училището въ Бургазъ.

Въ „36. Практическо столарско училище въ Елена“ следъ поставенитѣ въ скоби думи „до 12 урока“ се постави думата „седмично“.

Предвидиха се следните нови училища:

„37. Практическо дърводѣлско училище въ с. Батакъ (Пещерско).

1	директоръ, учителъ-специалистъ	III 26/10	600	11.000 л.
2	учители-специалисти, отъ които единътъ счетоводителъ - магазинеръ	III—26	—	16.000 „
1	прислужникъ	VI—1	—	5.000 „
4				32.000 л.

„38. Практическо коларо-дърводѣлско училище въ с. Козлодуй (Орѣховско).

1	директоръ, учителъ-специалистъ	III 26/10	600	11.000 л.
2	учители-специалисти, отъ които единътъ счетоводителъ - магазинеръ	III—26	—	20.000 „
1	прислужникъ	VI—1	—	5.000 „
4				36.000 л.

„39. Практическо коларско училище въ Новоселци (Софийско).

1	директоръ, учителъ-специалистъ	III 26/10	600	9.000 л.
2	учители-специалисти, отъ които единътъ счетоводителъ - магазинеръ	III—26	—	16.000 „
1	прислужникъ	VI—1	—	5.000 „
4				30.000 л.

„40. Срѣдно механо-техническо училище въ Карлово (на братя Евлоги и Христо Георгиеви).

1	директоръ-машиненъ инженеръ	I—26	4.800	15.000 л.
2	учители инженери	II—76	2.400	22.000 „
2	учители специалисти и гимназиални, отъ които единътъ счетоводителъ-магазинеръ	II—4	—	18.000 „
1	прислужникъ	VI—1	—	5.000 „
6				60.000 л.

„41. Срѣдно мелничарско училище въ Плъвень.

1	директоръ-специалистъ (може и чужденецъ съ договоръ)	I—26	4.800	15.000 л.
2	учители-специалисти	II—4/76	2.400	24.000 „
1	учителъ, машиненъ инженеръ	II—76	2.400	12.000 „
	счетоводителъ-магазинеръ	II—4	—	12.000 „
5				63.000 л.

Общиятъ брой на служащите отъ 308 става 331.

На стр. 25 най-горе комисията замѣни думитѣ „на персоналъ за откриване на нови държавни промишлени училища и на“ съ думитѣ „или възнаграждения на преподавателите въ“ и кредита отъ 600.000 л. намали на 400.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 17 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи.

„1. За механико-техническото училище въ София“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 18 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 19 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 20 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 21 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 22 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 23 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 24 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 25 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 26 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 27 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 28 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията намали кредита отъ 150.000 л. на 100.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 28, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 29 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 30 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 30, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете § 31 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 31, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 52 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 52, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 53 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 53, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 54 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 54, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 55 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 55, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 56 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията замѣни въ текста думата „професионално“ съ думитѣ „търговско и промишлено“. Кредитътъ не се измѣня.

Председателъ: Които приематъ § 56, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 57 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 57, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 58 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 58, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„4. Столарско училище въ гр. Русе“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 59 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 59, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 60 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 60, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 61 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 61, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 62 — вж. приложението № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 62, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 63 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 63, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 64 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 64, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 65 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията намали кредита отъ 200.000 на 150.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 65, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 66 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 66, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 67 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прибави въ края на текста на този параграфъ следния текстъ: (600.000 л.) и за раздаване на учителитѣ и ученицитѣ 30% отъ чистата печалба отъ продажбата на изработенитѣ въ училището предмети (100.000 л.), съгласно съ чл. 55 отъ закона за търговското и промишленото образование“, и увеличи кредита отъ 600.000 л. на 700.000 л.

Председателъ: Които приематъ чл. 67, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 68 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията намали кредита отъ 300.000 на 200.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 68, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 69 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 69, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 70 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 70, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 71 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 71, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 72 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 72, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„5. Веществени разходи за всички други прантически промишлени училища“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 73 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 73, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 74 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 74, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 75 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 75, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 76 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 76, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 77 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 77, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 78 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 78, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 79 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 79, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 80 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 80, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 81 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 81, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 82 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 82, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 83 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 83, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 84 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 84, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 85 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 85, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 86 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 86, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 87 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 87, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„б) Търговски училища“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 88 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита за заплати на личния съставъ отъ 1.249.920 л. на 1.458.680 л., а общо кредита по параграфа — отъ 3.789.920 л. на 3.308.680 л.; зальчи пунктъ б и нумерацията на следващитѣ пунктове се измѣня съответно.

Въ обяснителната таблица на стр. 25 изхвърли сумата „специални“ въ заглавието;

Следъ „2. Средно търговско училище въ Бургазъ“ изхвърли поставенитѣ въ скоби думи „отъ 1 септември се закрива началниятъ класъ“; заплатата на 3 прислужници отъ 23.400 става на 23.040 л.

Въ „3 Средно търговско училище въ Търново“ зачеркна поставенитѣ въ скоби думи „отъ 1 септември се закрива“; заплатата на директора въ сѣщото училище отъ 9.320 става 19.320; заплатата на 8 редовни и волнонаемни гимназиални учители отъ 60.000 л. общо става 122.880 л.; заплатата на секретарь-счетоводителя отъ 7.000 л. става 14.880 л.; заплатата на прислужника отъ 3.680 л. става 7.680 л.; общиятъ кредитъ отъ 80.000 л. става 164.760 л.

Следъ „5. Практическо търговско училище при гара Червенть-Бръгъ“ поставенитѣ въ скоби думи „отъ 1 септември се закрива“, се зачеркватъ; заплатата на директора отъ 7.480 л. става 15.480 л.; кредитътъ за заплатата на 4 учители отъ 22.480 л. става 48.480 л.; заплатата на прислужника отъ 3.680 л. става 7.680 л.; общиятъ кредитъ отъ 33.640 л. става 71.640 л.

Подъ заглавието „7. Практическо търговско училище въ Павликени“ се постави въ скоби: „отъ 1 септември се закрива“.

Следъ „8. Професионално търговско училище въ Попово“, поставенитѣ въ скоби думи „отъ 1 септември се закрива“ се зачеркватъ, като въ заглавието думата „професионално“ се замѣня съ думата „практическо“; заплатата на директора отъ 7.480 л. става 15.480 л.; заплатата на 4 учители общо отъ 22.480 л. става 48.480 л.; заплатата на 1 писарь отъ 4.120 л. става 9.120 л.; заплатата на прислужника отъ 3.680 л. става 7.680 л.; кредитътъ за заплатата отъ 37.760 л. става 80.760 л.; сѣщитѣ промѣни ставатъ и въ търговското училище въ Фердинандъ.

На стр. 27 отъ обяснителната таблица къмъ сѣщия параграфъ горе се зачерква текстътъ: „да заплати на персонала при новооткрити търговски училища и извънредни дневни въ новитѣ земи — 90.000 л.; общиятъ кредитъ на сѣщата страница отъ 690.000 л. се намалява на 600.000 л.“

Председателъ: Които приематъ § 88, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 133 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 133, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 134 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 134, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 135 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 135, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 136 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 136, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 137 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 137, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 138 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 138, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 139 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 139, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 140 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 140, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 141 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 141, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 142 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 142, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 143 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 143, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете)

Глава V.

„Минерални извори и бани“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава V, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 144 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията постави следъ думата „Хисаря“ думитѣ: (12.000 л.) и възнаграждение на ветеринарентъ лѣкаръ въ Вършецъ (25.000 л.); по този начинъ общото възнаграждение отъ 12.000 л. става 37.000 л. Общиятъ кредитъ отъ 1.019.000 л. става 1.044.000 л.

Въ текста на обяснителната таблица на стр. 30 накрая се прибавятъ думитѣ; „и за възнаграждение на ветеринарентъ лѣкаръ въ Вършецъ за контролъ на съестнитѣ продукти презъ сезона на банитѣ (25.000 л.) за петъ месеца“. Заплатата на пазачъ-каруцаря на стр. 29 се поправи на 7320 л., вмѣсто 7240 л.

Председателъ: Които приематъ § 144, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 145 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 700.000 л. на 400.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 145, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 146 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 146, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 147 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 147, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 148 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 148, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 149 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 149, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 150 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 150, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 151 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прибави следъ „Баня (Карловска)“ думитѣ „за Трънска баня“ и предвиди кредитъ 300.000 л.; накрая на текста следъ „въ Горна-Баня“ се поставя точка и запетая и следъ това следватъ думитѣ „за надзиратели и работници“; кредитътъ отъ 6.200.000 л. се увеличи на 6.500.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 151, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете)

„Глава VI.

„Инспекторства по контрола на парнитѣ котли и резервоари.“

„(При окръжнитѣ инспектори по труда, предвидени по бюджета на фондъ „Обществени осигуровки“)

Председателъ: Които приемат § 10, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 11, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 12, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 13, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 14, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 15, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 16, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Данаиловъ (д. сг): Bravo! Този е най-икономическиятъ бюджетъ.

Председателъ: Г. г. народни представители! Утре ще ви бѣде раздаденъ бюджетопроекта за Държавната печатница.

Пристъпваме къмъ разглеждане бюджетопроекта за разходите на Главната дирекция на народното здраве за 1925/1926 финансова година.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходите по Министерството на външните работи и народното здраве.

За 1925/1926 финансова година.

ОТДѢЛЪ II.

Главна дирекция на народното здраве

Глава I.

Централно управление.

„Личенъ съставъ“.

Председателъ: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита за заплатата отъ 1.105.860 л. на 1.131.120 л., а кредита за добавъчно възнаграждение и 65% отъ 1.110.000 л. — на 1.130.000 л. Общиятъ кредитъ по този параграфъ отъ 2.215.860 л. става 2.431.120 л.

Въ обяснителната таблица къмъ този параграфъ на стр. 11 се направиха следните измѣнения:

Следъ „Главенъ директоръ“ се предвижда 1 секретаръ, категория II—120, съ годишна допълнителна заплатата за длъжността 1.800 л. и годишна заплатата 17.160 л. Длъжността секретаръ IV категория се зачерква.

На сѣдната страница, въ „аптечно отдѣление“, вмѣсто 1 инспекторъ-аптекарь ставатъ 3, като кредитътъ отъ 22.800 л. се увеличава на 68.400 л.

Кредитътъ за повишение презъ годината отъ 38.000 л. се намалява на 15.200 л.

Председателъ: Които приемат § 1 както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 2, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 3, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 4, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 5, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 6, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 7, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 8, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Институти, аптеченъ и домакински складъ.“

„Личенъ съставъ“.

Председателъ: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита за заплатата отъ 757.560 л. на 783.760 л. и кредита за добавъчно възнаграждение и 65% отъ 800.000 л. — на 850.000 л. Общиятъ кредитъ по този параграфъ отъ 1.557.560 л. става 1.633.760 л.

Въ обяснителната таблица къмъ този параграфъ на стр. 12 комисията направи следните поправки:

Въ отдѣла „Бактериологически институтъ“ длъжността на началника отъ II категория става I категория и кредитътъ за обща годишна заплатата отъ 20.520 л. се увеличава на 28.720 л.

Въ отдѣла „Химически институт“ длъжността на началника отъ II категория става I категория и кредитътъ за обща годишна заплата отъ 19.440 л. се увеличава на 22.640 л.; вмѣсто I фармацевтъ ставатъ 2, като кредитътъ за общата имъ годишна заплата отъ 19.800 л. се увеличава на 39.600 л.

Председателъ: Които приематъ § 9 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 17 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 8.000.000 на 9.000.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 17 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 18 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Глава II

Санитарна служба въ окръжитъ и околицитъ“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 19 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита за заплата на личния съставъ отъ 10.682.320 л. на 10.749.520 л. Общата сума по този параграфъ отъ 22.982.320 л. се увеличи на 23.049.520 л.

Въ обяснителната таблица къмъ този параграфъ на стр. 13 станаха следнитъ промѣни:

Категорията на окръжнитъ лѣкари отъ II става I и общиятъ кредитъ за заплатата имъ отъ 311.040 л. се увеличи на 378.240 л.

Таблицата за околийскитъ лѣкари се зачергна и последнитъ се разпредѣлиха по окръжи както следва: (Чете)

„I. Бургазки окръгъ: Айтосъ, Анхнало, Василико, Мемсврий, Созополъ, Сливенъ и Ямболъ;

„II. Варненски окръгъ: Бѣлово и Девня;

„III. Видински окръгъ: Кула, Ломъ Ново-село и Рабиша;

„IV. Врачански окръгъ: Бреница, Бѣла-Слатина, Вършецъ, Лехчево, Орѣхово, Романъ и Фердинандъ;

„V. Кюстендилски окръгъ: Бобошево, Горна-бана, Дупница, Дивля, Рила и Трекляно;

„VI. Кърджалийски окръгъ: Егри-дере, Кърджали и Орта-кьой;

„VII. Пашмаклийски окръгъ: Даръ-дере;

„VIII. Плевенски окръгъ: Белгезъ, Гигенъ, Дерманци, Долни-Дабникъ, Ловечъ, Луковитъ, Новачене, Ново-село, и Ябланица;

„IX. Петрички окръгъ: Горна-Джумал, Мелникъ, Мехомия, Неврокопъ, Св. Врачъ и Якоруда;

„X. Пловдивски окръгъ: Бѣлово, Брацигово, Голѣмо-Конаре, Карлово, Панагюрище, Перущица и Татаръ-Пазарджикъ;

„XI. Русенски окръгъ: Дръновецъ, Кеманларе, Разградъ и Червена-вода;

„XII. Софийски окръгъ: Годечъ, Драгоманъ, Долна-бана, Ихтиманъ, Новоселци, Орхание, Пирдопъ, Самоковъ и Трънъ;

„XIII. Старозагорски окръгъ: Мерицлери, Михайлово, Казанлъкъ, Раднево и Чирпанъ;

„XIV. Търновски окръгъ: Габрово, Драганово, Килифареве, Павликени, Стражица, Сухиндолъ, Севлиево, Свищовъ, Тръвна и Тръмбешъ;

„XV. Хасковски окръгъ: Борисовградъ, Мѣдрецъ и Свиленградъ;

„XVI. Шуменски окръгъ: Върбица, Ески-Джумал, Каспичанъ, Садина, Смедово, Синевиръ и Яблакъ“.

Председателъ: Които приематъ § 19 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 20 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 21 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 23 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

Обществена хигиена.

Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава III, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 24 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 25 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 26 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 27 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 28 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 29 — вж. приложение № 58, Т. I)
Думитъ „отъ бившето предприятие по постройка на ж. п. линия Мездра—Враца—Видинъ“ въ края на текста комисията ги изхвърли.

Председателъ: Които приематъ § 29, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 30 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 30, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 31 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 200.000 л. на 100.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 31 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 32 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 32, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV.

Отдѣлъ за заразни болести.

Личенъ съставъ“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на гл. IV, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 33 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 33, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 34 — вж. приложение № 58, Т. I)

Кредита по този параграфъ комисията го увеличи отъ 1.337.120 л. на 1.370.240 л. Въ обяснителната таблица комисията предвидѣ 15 микроскописти и увеличи кредита за тѣхъ отъ 132.480 л. на 165.600 л.

Председателъ: Които приематъ § 34 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 35 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 35, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 36 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 37 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 37, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

— **Докладчикъ С. Мошановъ** (д. сг): (Чете § 38 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 38, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 39 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 40 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 40, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 41 — вж. приложение № 58, Т. I)

Председателъ: Които приематъ § 41, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 42 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 42, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 43 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 44 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията постави следъ текста на този параграфъ следната забележка: (Чете)

„Забележка. Доставката и поправката на дезинфекционнитѣ и други машини става отъ отдѣла за обществена хигиена въ съгласие съ този за заразитѣ болести“.

Председателъ: Които приематъ § 44 заедно съ забележката, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 45 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 45 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Глава V.

Болнично дѣло.

(Болници, санаториуми и приюти).

Личенъ съставъ“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на гл. V, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 46 — вж. приложение № 58, Т. I)

Кредитъ за личния съставъ отъ 13.348.160 л. става 14.860.560 л., а за добавъчно възнаграждение и 65% отъ 14.500.000 л. става 15.500.000 л.; общиятъ кредитъ по този параграфъ отъ 28.148.160 л. става 30.660.560 л.

Въ забележка I следъ думата „щатна“ се прибавя думата „аптекарска“.

Обяснителната таблица къмъ този параграфъ на стр. 14 за „Александровската болница“ се зачерква и вмѣсто нея се прибави следната таблица: (Чете)

Параграфъ	Брой на служителитѣ презъ 1924/25 фин. год.	Разрешени кредити по бюджета за 1924/1925 фин. год.	Брой на служителитѣ презъ 1924/1925 фин. год.	Наименование на службитѣ и длѣжноститѣ	Категория и пореденъ №	Годишна допълнит. заплата за длѣжността	Искать се кредити по бюджета за 1925/1926 фин. год.
1. Александровска болница.							
(Съ 4 отдѣления: 1 кожно-венерическо, 1 гръдоболно, 1 детско-заразно и 1 психиатрическо).							
1			1	Управителъ	I—	4.800	30.840
2			2	Администратори-единиятъ и домакинъ-отчетникъ	II—	1.200	40.080
6			4	Лѣкари, началници на отдѣления	II—185	2.400	84.000
6			5	Старши-ординатори	II—84	1.200	91.200
1			4	Младши ординатори	II—83	900	63.120
3			1	Аптекарь	II—21	1.200	15.000
1			2	Помощникъ аптекари	III—15	—	24.240
1			1	Свещеникъ	IV—29	—	14.280
1			1	Касиеръ-счетоводителъ	IV—3	600	10.960
1			1	Секретаръ	IV—69	—	14.280
2			1	Книгководителъ	V—15	—	10.200
2			2	Помощникъ-администратори	V—12	—	18.240
7			3	Медицински фелдшери	IV—38	—	34.920
20			50	Болногледачи	VI—7	—	360.000
8			6	Лаборанти (за аптеката и въ моргата)	VI—46	240	51.120
1			1	Машинистъ въ дезинфекционната станция	V—68	240	9.960
1			1	Помощникъ машинистъ дезинфекторъ	V—21	—	9.720
1			1	Огняръ въ дезинф. станция	VI—50	—	7.200
2			2	Прислужници въ дезинф. станция	VI—1	—	14.400
3			2	Работници специалисти бръснари	VI—29	240	20.160
3			2	Баняджий мъже	VI—6	—	16.560
2			2	Баняджий жени	VI—6	—	15.360
1			1	Архиваръ-регистраторъ	V—49	360	10.560
1			1	Регистраторъ	V—4	—	8.640
4			2	Писари	V—1	—	15.360
3			2	Телефонисти	V—51	—	15.360
1			1	Готвачъ-специалистъ	VI—29	240	28.280
4			4	Работници-специалисти-помощници-готвачи	VI—8	—	30.720
12			8	Прислужници въ кухнята	VI—1	—	57.600
20			15	Перачки отъ които 3 за парната пералня	VI—9	—	108.000
1			1	Машинистъ за всички инсталации	V—68	240	9.360
2			1	Огняръ за парната пералня	VI—50	—	7.680
1			1	Електро-инсталаторъ	IV—120	—	10.360
1			1	Майсторъ-ковачъ	VI—6	—	10.920
2			2	Майсторъ-шлосеръ-стругари	VI—6	—	14.400
2			2	Калайджии	VI—6	—	15.360
1			1	Водопроводчикъ	VI—6	—	10.920
1			1	Калфа бояджия	VI—6	—	9.840
1			1	Калфа зидаръ	VI—6	—	7.200
1			1	Градинаръ	VI—29	240	9.000
2			2	Нагледвачи на коне	VI—5	—	15.560
5			4	Файтонджии	VI—5	—	33.120
3			6	Колари	VI—6	—	46.080
8			2	Вратари	VI—1	—	15.360
1			1	Майсторъ дърводѣлецъ	VI—29	240	10.680
1			1	Майсторъ коларъ	VI—6	—	10.520
1			1	Каналджия	VI—6	—	9.360
4			4	Нощни пазачи	VI—39	480	36.960
2			2	Вестови	VI—1	—	14.400
150			120	Прислужници	VI—1	—	993.600
322		2.792.090	284	Всичко	—	—	2.522.040

На стр. 15, въ „2. Варненска“ и пр. болници, следъ „4 аптекари“ думитъ „управители и на окръжните складове“ се зачеркватъ. Прибавятъ се 4 медицински фелдшери, категория IV—38, съ общъ кредитъ 46.560 л.; 4 пом. домакини, категория V—12, съ общъ кредитъ 36.480 л. Следъ машинисти за парното отопление и дезинфекциитъ“ се прибавятъ думитъ „или електротехници“. Следъ „готвачи“ се прибавя думата „специалисти“, като поредниятъ номеръ отъ таблицата за категориитъ вмѣсто 53 става 29, съ годишна допълнителна заплата за длъжността 240 л. и общиятъ кредитъ за годишната имъ заплата отъ 37.440 л. се увеличава на 38.400 л. Броятъ на служителитъ отъ 247 става 255 и общиятъ кредитъ за тѣхъ отъ 2.606.400 л. се увеличава на 2.690.400 л.

На същата страница, въ „3. Видинска“ и пр. болници предвиждатъ се 3 пом.-аптекари, категория III—15, съ общъ кредитъ за заплата 38.160 л.; медицински фелдшери, отъ които 3 за Ловечъ, категория IV—38, съ общъ кредитъ за заплата 55.880 л. Следъ „машинисти, сжпитъ и дезинфектори“ се прибавятъ думитъ „или електротехници“. Следъ „готвачи“ се прибавя думата „специалисти“, като поредниятъ номеръ отъ таблицата за категориитъ вмѣсто 53 става 29, съ годишна допълнителна заплата за длъжността 240 л. и кредитътъ отъ 24.840 л. става 25.560 л. Вмѣсто 5 болногледачи ставатъ 25. Вмѣсто 22 прислужници ставатъ 2 — което е печатна погрѣшка — и кредитътъ за тѣхъ остава сжщиятъ.

На същата страница, въ „4. Шуменска болница“, вмѣсто „три отдѣления“ става „четри отдѣления; следъ „хирургическо“ се прибавя „акушерско-гинекологическо“. Вмѣсто „2 лѣкари, началници на отдѣления“, следватъ 3, като общиятъ кредитъ за тѣхъ отъ 39.960 л. става 58.940 л. Вмѣсто „2 младши ординатори“ ставатъ 3 и кредитътъ за тѣхъ отъ 29.400 л. става 44.100 л. Предвижда се 1 пом.-аптекарь, категория III—15, съ годишна заплата 11.640 л.; 1 медицински фелдшеръ за кожно-венерическото отдѣление, категория IV—38, съ годишна заплата 10.360 л. Следъ „машинистъ“ се прибавятъ думитъ „или електромеханикитъ“. Следъ „готвачъ“ се прибавя думата „специалистъ“, като предниятъ номеръ отъ таблицата за категориитъ отъ 53 става 29, съ годишна допълнителна заплата за длъжността 240 л. и кредитътъ за заплата отъ 8.280 л. става 8.520 л.

На стр. 16, въ „5. Врачанска“ и пр. болници, се предвиждатъ „7 медицински фелдшери (единъ за приюта въ Хасково)“, категория IV—38, съ общъ кредитъ за заплата 87.360 л. Следъ „машинисти, сжпитъ и дезинфектори“ се прибавятъ думитъ „или електротехници“. Следъ „готвачи“ се прибавя думата „специалисти“, като предниятъ номеръ отъ таблицата за категориитъ отъ 53 става 29, съ годишна допълнителна заплата за длъжността 240 л., и общиятъ кредитъ за заплата отъ 56.160 л. става 56.400 л.

Въ заглавието „Б. Второстепенни болници“ думитъ „съ приюта за душевно болни“ се зачеркватъ; следъ „Карлово“ накрая се прибавя „и Тръвъ“. Вмѣсто 12 управител-лѣкари ставатъ 13; вмѣсто 12 пом.-аптекари ставатъ 13; вмѣсто 12 медицински фелдшери ставатъ 13; вмѣсто 12 чомачини ставатъ 13; вмѣсто 12 писари ставатъ 13; вмѣсто 12 готвачи ставатъ 13; вмѣсто 12 перачки ставатъ 13; вмѣсто 25 болногледачи ставатъ 26. Общиятъ брой на служителитъ отъ 186 става 194, като кредитътъ за тѣхъ отъ 1.939.460 л. става 2.030.620 л.

На същата страница, въ заглавието „В. Третостепенни болници“ се заличватъ думитъ „Айтосъ“ и „Тръвъ“, а на края се прибавя „и Карнобатъ“. Вмѣсто 12 болнични лѣкари ставатъ 11; вмѣсто 12 домакини-фелдшери ставатъ 11; вмѣсто 14 болногледачи ставатъ 12; вмѣсто 34 прислужници ставатъ 32. Общиятъ брой на служителитъ отъ 72 става 66, като общиятъ кредитъ за тѣхъ отъ 801.080 л. се намалява на 734.240 л.

По-долу се зачеркватъ „Берковица, Къзълагачъ, Карнобатъ и Тръвна“, а следъ Троянъ се прибавя „Василико“. Подъ заглавието се поставя забележка: „Болницитъ Чепеларе, Лъджене, Станимака, Пешера и Дръново ще бъдатъ използвани и за лѣтовища, санаториуми и климатически станции“. Вмѣсто 25 болнични лѣкари ставатъ 22, като кредитътъ за тѣхъ отъ 471.000 л. се намалява на 414.480 л. Безотчетнитъ пжтни и дневни вмѣсто за 25, предвиждатъ се за 22 болнични и околийски лѣкари и кредитътъ отъ 150.000 л. се намалява на 132.000 л. Общиятъ брой на служителитъ отъ 126 се намалява на 123 и общиятъ кредитъ за тѣхъ отъ 1.560.360 л. се намалява на 1.485.840 л.

На стр. 17 въ таблицата за персонала на санаториума при с. Искрецъ се зачерква „1 помощникъ-домакинъ“.

Председателъ: Които приематъ § 46 както се докладава, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 47 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 47, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 48 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 300.000 л. на 350.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 48, както се докладава, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 49 — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 49, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 50, — вж. приложение № 58, Т. I)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 50, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 51 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прибави следните две нови алинеи къмъ текста на забележката подъ този параграфъ: (Чете)

„На командированитъ въ кожно-венерическата клиника лѣкари презъ тежшата и миналата финансова година, както и на лѣкаритъ, командировани да се специализиратъ по туберкулозата или други болести, се дава безплатно жилище и безплатна храна отъ лѣчебното заведение, където работятъ.

Младшитъ ординатори, аптекаритъ и помощникъ-аптекаритъ могатъ да получаватъ храна по коштуема цена“.

Кредитътъ по този параграфъ отъ 35.000.000 л. комисията го увеличи на 40.000.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 51 както се докладава, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 52 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 8.000.000 л. на 9.000.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 52 както се докладава, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 53 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 53, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 54 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приема § 54, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете § 55 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 76, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 77 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣненіе.

Председателъ: Които приематъ § 77, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 78 — вж. приложение № 58, Т. I)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣненіе.

Председателъ: Които приематъ § 78, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Понеже нѣма готови други бюджетопроекти за докладване, трѣбва да вдигнемъ засе даннето.

Утре ще имаме заседание съ следния дневенъ редъ:

1. Разглеждане бюджетопректитѣ по: а) Държавнитѣ дългове (продължение); б) Министерството на търговията, промишлеността и труда (Държавна печатница); в) Министерството на желѣзницитѣ, поцитѣ и телеграфитѣ.

2. Бюджета за приходитѣ на държавата за 1925/1926 г.

3. Второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1925/1926 финансова година.

Първо четене законопроектитѣ:

4. За измѣненіе и допълненіе на закона за защита на държавата.

5. За измѣненіе и допълненіе на закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата (продължение разискванията).

6. За измѣненіе нѣкои наказания въ наказателния законъ.

7. За въвеждане измѣненіе на административното дѣленіе територията на царството.

8. За Държавната печатница.

9. За измѣненіе на закона за увечиліе въ десеторентъ размѣръ наема на имоти на обществени учреждения.

Второ четене законопроектитѣ:

10. За допълненіе на чл. 3 „е“ и пр. стъ закона за окръжнитѣ съвети и за градскитѣ и селски общини.

11. За благотворителността.

12. За допълненіе на чл. 13 отъ закона за облекчение жилищнитѣ нужди.

13. За разрешение на шумакарския въпросъ въ Бело-слатинска околия.

14. За горитѣ.

Ония отъ васъ, които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 40 м.)

Председателъ: **Д-ръ Т. КУЛЕВЪ**

Подпредседателъ: **Н. НАЙДЕНОВЪ**

Секретаръ: **Н. САВОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣленіе: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	Стр.	Стр.
Отпусни, разрешени на народнитѣ представители: Миланъ Минковъ, Ахмедъ Фазлъ Шерифовъ, Бекиръ Саджъ Еминовъ, Хюсни Аптуловъ, Афузъ Саджъ Алиевъ, д-ръ Владимиръ Руме- новъ, Исая Ангеловъ, Стефанъ Бояджиовъ, Ге- орги Шивачевъ, Христо Славейковъ, Христо Славковъ, Велико Мочуровъ, д-ръ Никола Чир- панлиевъ, Димитъръ Яневъ, Хасанъ-ефенди Бо- яджиевъ, Христо Черневъ и Александъръ Мил- ковски	1723	
Законопроектъ за измѣненіе и допълненіе на закона за защита на държавата (Съобщеніе)	1723	
Оставка. Разглеждане заявлението на народния пред- ставител Борисъ Мончевъ, съ което моли да му се приеме оставката отъ депутатството, по- неже се установява на мѣстожителство въ друга държава (Приемане оставката)	1723	
Сесия — продължение. Предложение отъ министъръ-председателя, А. Цанковъ за продължение заседанията на На- родното събрание до 30 юний н. г. вкл. (При- емане)		1724
Указъ № 4 отъ днешна дата за същото про- дължение на сесията (Прочитане отъ мини- стъръ-председателя А. Цанковъ)		1724
Бюджетопрепти за разходитѣ презъ 1925/1926 фи- нансова година по:		
1. Държавнитѣ дългове (докладване и разискване)		1724
2. Върховното правителство (Докладване и при- емане)		1730
3. Министерството на търговията, промишлеността и труда (Докладване и приемане)		1730
4. Министерството на вътрешнитѣ работи и народ- ното здраве — Дирекция на народното здраве. Докладване и приемане		1760
Дневенъ редъ за следующето заседание		1765